

PATRICK MCGRATH

HAYALET ŞEHİR

O ZAMANKİ VE ŞİMDİKİ
MANHATTAN'DAN ÖYKÜLER

ÖYKÜ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
LALE AKALIN

Patrick McGrath
HAYALET ŞEHİR
O ZAMANKİ VE ŞİMDİKİ
MANHATTAN'DAN ÖYKÜLER

Can Yayınları: 1772

Çağdaş Dünya Edebiyatı: 709

Ghost Town, Patrick McGrath

© Patrick McGrath, 2005

İngilizce'de ilk basımı Bloomsbury Publishing Plc tarafından 2005'te yapılmıştır.

Adı geçen eser Uluslararası Telif Hakları anlaşmaları gereğince korunmaktadır.

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2005

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Ekim 2008

Yayına Hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi

Kapak Düzeni: Semih Özcan

Dizgi: Hayriye Kaymaz

Düzeltili: Esin İleri

Kapak Baskı: Çetin Ofset

İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0995-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Patrick McGrath
HAYALET ŞEHİR
O ZAMANKİ VE ŞİMDİKİ
MANHATTAN'DAN ÖYKÜLER

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren
LALE AKALIN

CAN YAYINLARI

Patrick McGrath, 1950 yılında Londra'da doğdu. Çalışma tarzı eleştirmenler tarafından "Gotik kurmaca" olarak tanımlanan yazarın *Kan ve Su ve Diğer Öyküler* adında bir kısa öyküler koleksiyonu, *Martha Peake* (İtalyan Premio Flaiano Ödülü), *Port Mungo*, *Sığınak*, *Tavna* ve David Cronenberg tarafından beyazperdeye de aktarılan *Örümcek* adlı romanları vardır. McGrath'ın birinci şahıs ağzından aktarılan yapıtları, ruh hastalıkları, bastırılmış eşcinsellik, ihanet gibi konuları işler.

Lale Akalın, 1967 yılında Ankara Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Lisans, 1970 yılında da Hacettepe Üniversitesi'nin aynı bölümünde Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Hacettepe Üniversitesi, ODTÜ ve İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz dili eğitiminde öğretim görevlisi ve okutman olarak çalıştı. 2003 yılında, 17 yıl çalıştığı İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'ndaki görevinden emekli oldu. Halen kitap çevirileri yapmakta ve İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda çeviri dersleri vermektedir. Evlidir ve iki kızı vardır. Çevirdiği bazı kitaplar: Roald Dahl, *Dev Şeftali*, Can Yay., *Matilda*, Can Yay., *Amerikan Edebiyatı Öykü Antolojisi*, Dünya Yay., Robert Owen, *Yeni Toplum Görüşü ve Lanark Raporu*, Kaynak Yay., A. A. Lalaian, *The Counter-Revolutionary Role of the Dashnagzoutiun Party*, Kaynak Yay.

*Peter Carey
ve her zaman olduğu gibi
Maria için*

İÇİNDEKİLER

Darağacının Kurulduğu Yıl.....	11
Julius.....	55
Yıkıntı Alanı	133

Darağacının Kurulduğu Yıl

Şehirdeyim, huzursuzluk verici bir tecrübe, çünkü New York ölümünden çok *ölüm dehşetinin* kol gezdiği bir yer haline geldi. Birçok ev terk edilmiş durumda ve terk edilmemiş olanlardan da, hâlâ içinde yaşamaya devam edenleri korumaya yönelik hazırlıkların dumanı yükseliyor. Sokaklar sessiz; bir tek, kayıpları yeni olanların hafif iniltileri var, bir de yüklerini Potter's Field'e sürükleyen kederli ölü arabalarının gümbürtülü tekerlekleri. Yalnızca tek bir meydanda bunlardan beş tane gördüm, her biri başka bir kapının önündeydi. Şurada burada, hastalara bakmak için kalmış olan birkaç cesur doktor göze çarpıyordu. Bir ellerinde siyah çanta, diğer ellerinde salgından etkilenmemek için yüzlerine bastırdıkları naneruhuna batırılmış bez parçasıyla bir evden diğerine koşuyorlar. Rıhtımlar da sessiz. Artık Narrows'dan mal gelmiyor. Zaten ben New York'un liman olarak işinin artık bittiğini işittim, bütün dünyadan gelen yolların kesiştiği yer olarak hastalığa o kadar açığız ki... İskelenin ucundan denize açılan bir kayık görüyorum, bir yelken açılıyor, bir teknede üç çocuk, iki kadın, birkaç da kutu. Long Island'a doğru yola çıkıyorlar, o yeşil tarlalarda, buradaki bulaşıcı hastalıktan kurtulmayı umarak. Boş çaba, çünkü insanın gittiği her yere Veba da gidiyor –öyleyse niçin kaçasın?

Kendi evinde oturup sona orada hazırlanmak çok daha iyi. Benim politikam bu. Günlerden Temmuzun Dördü,¹ 1832, anam öleli elli yıl oluyor ve hiç kuşkusuz ki bu hafta dolmadan ben de onu izleyeceğim.

Bütün hayatım boyunca New York'ta yaşadım. Bağımsızlık Savaşı'ndan önceki olayları doğru dürüst anlayamayacak kadar küçüktüm, ama Manhattan'ın çiftlikler ve dingin çiçek bahçelerinin bulunduğu bir yer olduğu masum dönemi hâlâ hatırlarım. Öyle ki, gemiler Narrows boğazından, vahşi çiçeklerimizin ve meyve ağaçlarımızın arasından geçerken, yolcular adanın kokusunu duymuş derlerdi.

Güney uca şehrin kendisi tünemişti, parke taşı döşeli, ağaçlık ve gölgelik sokaklar üzerinde yükselen, kiremitle rengârenk ahşap karışık kademeli çatıları olan tuğladan binaların düzgün bir şekilde bir araya geldiği şehir. Ağır ticaret gemileri dünyanın her tarafından gelir, doklarımıza demir atardı, tüccarlarımız ve onlarla birlikte de bir yığın bağlantılı alandan insan refaha kavuşmuştu. Benim babam, refah yıllarında düzenli işi olan bir dolap imalatçısıydı. Liman kapatılınca yoksulluğa düştü. Bundan hemen sonra da Washington'un ordusuna yazıldı ve işgal altındaki Boston'da İngilizleri kuşatmakta olan birliklere katılmak için kuzeye gitti.

Evimiz şehrin batı yakasındaydı, eski Trinity Kilisesi'nin arkasında, Lambert Sokağı'nda -Trinity'nin tam gölgesi altında gibi gelirdi bana, çünkü çocukken anamın sebze ekip tavuklarını yetiştirdiği arka bahçeye yer yer tecavüz eden eğik mezar taşları arasında tek başına gezmekten hoşlanırdım. O evi çok severdim. Babam kendi elleriyle yapmıştı. İddiasız bir ev olduğunu bildiğim halde, o günkü küçük çocuk için bir malikâ-

¹ 4 Temmuz 1776'da Amerikan Kongresi Amerika'daki on iki İngiliz kolonisinin bağımsızlığını ilan etti. New York kolonisinin delegeleri oylamada oy kullanmadı. (Ç.N.)

neydi orası. Kuzeyde bataklık ve aşağı kıyılarına istiridye teknelerinin yanaştığı nehre kavuşan alçak yamaçlardaki tarlalar uzanıyordu. Warren Sokağı'nın üstündeki otlaklarda inekler otlar, yazın çimenler insanın beline kadar gelirdi. Güneyde liman vardı. Kocaman gemilerin Doğu Yakası iskelelerinde demir atmalarını izlemek için sık sık anamla adayı boydan boya geçerdik.

Küçük yaştan beri anam bana, İngilizlere, tek amaçları Amerikan halkını küçük düşürmek ve köleleştirmek olan kurnaz zorbalar gözüyle bakmayı öğretmişti. Son zamanlarda, Güney Caddesi'ndeki bir meyhanenin arka odasında, gecenin yarattığı duygusallık anlarında içkinin ardına sığınmışken, Bağımsızlık Devrimini hâlâ davasında başarılı olmuş bir mücadele olarak görebiliyorum, çünkü kaderimiz böyle olmasını istemişti; evet, *kaderimiz*. Ama ardından gelen ürperti ci şafak ışığında yanılısamalarım, limanın üstündeki sis gibi dağılıyor ve ben bambaşka bir öykü hatırlıyorum, çok daha karanlık bir öykü. Çünkü Bağımsızlık Savaşı bir dehşet dönemi idi ve örneğin ben, o günleri övünçle değil peşimi bırakmayan bir utanç duygusuyla anımsıyorum.

'76 yılının baharında, ben on yaşındayken, düşmanın Boston'u boşalttığı ve denize açıldığı duyuldu. Aralarında babamın da olduğu Washington'un askerleri sel gibi New York'a geri döndüler ve derhal parke taşlarını söküp sokaklarda hendek kazmaya koyuldular. Ağaçlarımız barikat yapmak için kesildi, denize bakan her buruna bir top yerleştirildi. Kısa süre içinde şehir, gelişen bir Atlantik limanından çok bir müstahkem askerî kampı andırmaya başladı. Bir süredir ticaretimiz durdurulmuştu ve doklardaki çamur, su alçaldığında feci buharlar çıkarıyordu; çoğu kaşıntı, frengi, akıntı hastalıklarına tutulmuş insanlar bu kadar küçük bir alana sardalya konservesi gibi sıkıştırılınca ortaya çıkan sağ-

lığa aykırı pisliklerin kokusu da buna ilave edilince ne olur –şehir artık kokmuştu.

Dünya tepetaklak edilmişti.

Onların filosu hazıranda çıkageldi ve Aşağı Koy'da demir attı. Pitt Tepesi'ne tırmandık, hatırlıyorum, bu kadar gemiyi bir arada görünce dilim tutuldu; bütün o beyaz yelken bezleri güneşin altında şişiyor, direkleri de ormandaki ağaçlar kadar kalın. Ama ağabeyim Dan bunların Kral George'un gemileri olduğunu ve bizim hepimizi un ufak etmek için toplarıyla geldiklerini söyleyince neredeyse altıma kaçıyordum!

Ama haftalarca hiçbir şey yapmadılar. Staten Adası'na yerleştiler ve bundan sonra ne yapacaklarını görmek için beklemeye başladık. Derken sonunda haber geldi: Long Island'a geçmişler. İşte Washington'un onlarla savaştığı yer orası. Fena yenildi ve bir sürü adamını kaybetti. Ertesi sabah, sessiz, korku dolu evimizde kahvaltı başındayken babam, tüfeği ve bohçasıyla aksak aksak içeri daldı. Ufak tefek, tasalı bir adamdı babam ve o gün tasası büyüktü. Tıraş olmamıştı, pisti, giysileri yırtılmıştı, kafası da kanlı bir sargıyla sarılıydı. Düşman tarafından sarıldıklarını ve kurtulmaya çalışırken pek çoğunun öldüğünü söyledi bize. Bazıları da Gowanus Çayı boyundaki bataklıklarda boğulmuş, teslim olmak isteyen bazıları da süngülenmiş. Dedi ki, iç organlarının fırlamasını engellemek için karnını tutan adamlar görmüş, bazıları da kan kaybından bayılıp iki karış suda boğulurken arkadaşları onların yanından koşup geçmiş, korkudan durup beklememişler. Kanlı bir katliammış, dedi. Kaçabilen şanslılar Brooklyn köyünün hemen arkasındaki yüksek arazide çadır kurmuş, ellerinden geldiğince kendilerini emniyete almışlar.

Bütün bunları, mutfak masasının başında, annemin önüne koyduğu yemeğe hemen elini bile sürme-

den otururken anlattı. “Sonra bir fırtına patladı,” diye fısıldadı. “Gök gürültüsü ve şimşek korkunçtu ve iliğimize kadar ıslandık. İki ordu, birbirinden beş yüz metre bile uzak olmayan bir mesafede kamp kurmuş olduğu halde o akşam birbirini göremiyordu. Tuzağa düşmüştük,” dedi, “bizden geriye kalanlar, işte orada, Brooklyn Tepelerinde. Yapacak başka bir şey yoktu, teslim olmaktan gayrı.”

Ağzını kolunun yeniyle sildi ve yüzümüze baktı, başını sallayarak. Biraz bira içti.

“Peki ne oldu?” dedi ağabeyim Daniel.

“Ne mi oldu? Bizi kurtardı.”

“Kim?”

Kim mi? Ben bile biliyordum kimin kurtardığını!

“Çoğumuz geceleyin karşıya taşındık. En son geçenler gün ağardığında geldi. En sonunda General geçti. Eğer geçmeseydik sonumuz gelmişti, Washington’un kellesi ipe geçmişti.”

“İpe mi?”

General Washington’un kellesinin ipte sallandığı düşüncesiyle dehşete düşmüştüm, bunu hatırlıyorum.

Kırmızı ceketlilerin¹ yakında Kips Koyu’ndan karaya çıkacakları söylentileri havada uçuşurken, bizim adamlarımız, onları Harlem Tepelerinde durdurma ümidiyle adanın batı yakasından doğru geri çekiliyorlardı. Annem, korku içindeki babamı arka kapının önünde öpüp saç sakal birbirine girmiş kafasını elleri arasına alarak, geri geldiğinde onu bekliyor olacağını söyleyince hepimiz alkışladık. Annem, bir kaçak göz yaşını silerek arkasını döndü, ardından, babam gitmişti. Onu son görüşüm bu oldu.

Bu tepetaklak olmuş dünyada tek güvenli ve istikrarlı unsur benim anamdı. Gündoğumundan günbatı-

¹ İngiliz askerleri. (Y.N.)

mına kadar çalışırdı. Sabun yapar, bez dokur, mum dökerdi. Meyve yetiştirirdi, yemek için domuz ve tavuk beslerdi. Doğum üstüne doğum yapmıştı, ama bebeklik dönemini ancak üçümüz atlatabilmiştik. Üç çocuk arasında ben küçük ve hastalıklı olduğumdan anamın gözdesiydim. Galiba benim uzun yaşayamayabileceğimi düşünüyordu. Gururlu ve güçlü bir kadındı, göğsünden itekleyerek babamla nasıl da tartışırdı –babamın zaman zaman şiddet gösteren bir mizacı olduğu düşünülrse, özellikle içtiğinde– ama anam bir milim bile gerilemezdi. İnatçıydı, açık sözlüydü ve kendisine ait her şeyi şiddetle savunurdu. Geniş omuzları, çıkıntılı çenesi, mermer rengi, etten bir sütun gibi boynuyla, iri yapılı, albenili bir kadındı.

Ama en iyisi boynundan söz etmeyeyim.

Şimdi, önümde, masanın üstünde onun kafatası var. Ne tuhaf, sıradan bir boyutta; oysa hayattayken büyük görünürdü, çünkü büyük bir kızıl saç yığını bu başın üzerine, düzensiz bir topuz şeklinde ilştirilmiş olurdu. Mutfağında ya da bahçesinde gider gelirken saç tutamları bu topuzdan kurtulurdu. Gerçek bir yurt-severdi ve onu, babamı gördüğüm gibi korku dolu hiç görmemiştim. Cumhuriyete bağlılık bakımından hiç kimse ondan daha şevkli olamazdı. New York işgal edildiğinde, birçok insan gibi morali bozulmadı. Dava için, işgal altındaki şehrin içinden çalışma yaptı ve ateşi, eriyen bir mum gibi söndürölmeden önce kısa bir süre yandı, ama alevi parlaktı.

Babama gelince, onu Brooklyn Muharebesinden sonra bizimle ettiğı o son kahvaltıda hatırladığımdan öte, daha belirgin bir resim yaratmak benim için zor. Valley Forge'da öldü. Kirli battaniyelerle uyumaktan geçmiş olan öldürücü bir hummadan öldü. Onu pek tanımamış olmama rağmen, anısına saygı duyarım. Her yıl, ölüm yıldönümünü anmak için bir bardak şarap içerim.

Sonuncuyu da içtim, Tanrı yardımcım olsun.

Bombardıman başlayınca –zavallı babacığım la yaptığımız o son kahvaltıdan iki hafta sonra– annem, ağabeyim Dan’i, ablam Lizzie’yi ve beni mezarlığın içindeki bildik patikadan geçirip eski, taş bir merdivenden aşağı indirerek Trinity Kilisesi’nin kemerlerinin altına götürdü. Komşularımız buraya sığınmıştı. Keskin bir acı içinde o kasvetli yerde oturup Doğu Yakasındaki savaş gemilerinden gelen boğuk gümbürtülerini dinledim. Her patlama beni ürkütüyor ve dehşete düşürüyordu. Çatının her an çökeceğinden emindim. Kemerler soğukt u ve kısa zamanda burun deliklerim, dört bir yanımdaki mezarlardan çıkan kötü kokuyla doldu.

Anam sırtı dik, başı dik, elleri dizlerine sımsıkı kenetlenmiş, yüzünde asık ve değişmeyen bir ifadeyle gölgelerin içinde oturuyordu. Hiçbir şey söylemedi. Yüzümü eteklerine gömdüm ve o dalgın dalgın başımı okşadı. Titriyordum, hatırlıyorum, ve korkuyla hıçkırıyordum. Ona bu kokuşmuş yerden beni çıkarması için yalvardım, ama o yalnızca parmağını dudaklarıma koydu. Tepemizde yapılan tahribatın boyutlarını anlayacakmışım gibi, kemerin üstündeki çatıya dikmiş tim gözlerimi –sokaklardan tıslayarak geçen top mermileri, bunların duvarları yıkışı, binalara, mahzenlere çarpıp devirışı– evlerin üzerinde gezinen kalın duman, havada vızıldayan mermi kovanları, kırılan tüfekler..

Elli yıl gibi bir süre sonra, ölüm arabalarına ve sönmemiş kirece tepeden bakarak elimde kalemim, burada otururken, bize yapılanları hatırlayarak yeniden yorgun bir öfkeye kapılıyorum. Bu, geriye dönük bir öfke, çünkü o zamanlar çocuktum ve bize yapılan hakaretin muazzamlığını tam olarak anlamamıştım. Bombardımandan sonra şehir çok değişmişti: binalar

yıkılmıştı, birçoğu hâlâ yanıyordu, her yerde askerler ve onları karşılamak için sokaklara dökülmüş insanlar vardı —o aptallar— olayı karnavala dönüştürdüler!

Ertesi günü, ablam Lizzie ile beraber Broadway’de, yıkıntıların arasından limana doğru yürüyorduk ki birdenbire bir kırmızı ceketliler birliği bir yan sokaktan çıkıp hızla bize doğru geldi. Güneş ışığı, mızraklarında şimşek gibi ışıldıyor, ayaklarının altındaki toz, bulutlar halinde yükseliyordu. Süvari kolunun başında, atının üstünde, iri yapılı, bir orağı andıran büyük, gaga burunlu bir adam vardı. Yüksek bir doru ata binmişti. New York sokaklarında pek çok İngiliz beyefendisi ve epeyce de subay görmüş olmama rağmen, bu, her nasılsa onların hiçbirine benzemiyordu. Teni kireç gibi beyazdı. Dudakları ise kıpkırmızıydı. Sorgucu gümüşten bir miğfer takmış, kenarlarına sırma geçirilmiş açık mavi bir ceket giymişti. O atına binmiş giderken, atının üzerinde, nasıl da bir evin salonundaki bir iskemleye oturmuş, bir hanımla konuşuyormuş gibi dizginleri parmakları arasında gevşekçe tutarak durduğu gözüme çarptı, zaten *ata binişi* de bir hanım gibiydi ve aşağı, kendisini alkışlayan şehir halkına bakarken tombul yüzünde azametli bir gülümseme oynayıyordu.

Eve koşup anama, yüzü boyalı, gaga burunlu, kafasında tüylerle hanımlar gibi ata binen ve kral gibi davranan subayı anlattım. Mutfakta başka kadınlar da vardı. Kaşlarını kaldırıp, başlarını sallayarak bakıştılar. Anam balık ayıklıyordu. Küçümsemeyle burnunu çekti.

“Lord John Hyde,” dedi ellerindeki yivşik sıvıyı silerek. Oturdu ve beni önüne çekerek ellerini omuzlarıma koydu. Birden her şey ciddileşmişti.

“Seninle konuştu mu, yavrum?”

“Konuşmadı, ana.”

“Aferin. Ondan uzak dur, anlıyor musun beni?”

Diğer kadınlar da onay anlamında mırıldandılar.

“Evet, ana.”

Şimdi, zavallı kafatasını parmaklarımın arasında döndürürken, içimden doğru tuhaf bir ateş yükseliyor, dudaklarımı, hafifçe sararmış ve incecik çatlakların bir ağ gibi sardığı baş kemiğinin üstüne değdiriyorum. Kafatasını tekrar masanın üstüne bırakıp kalemimi bir kez daha elime alıyorum. Her zaman akli başında bilinen bir adam değilimdir, ama bundan sonra başımıza gelenlerin, o zamana kadar yaşadığımız her şeyden binlerce kere daha kötü olduğunu söylersem abartmış olmam.

* * *

İşgalin başlamasının ardından bir hafta ya geçmiş ya geçmemişti ki, düşmana New York'ta kışlama olanağı tanınmaması için Washington'un verdiği gizli emir uyarınca, bir akşam geç saatlerde, Whitehall Slip'teki bir meyhanede, bir Amerikalı kundakçı tarafından çıkarıldığı söylenen bir yangın başladı. Bu kundakçının kimliği hiçbir zaman bulunmadı. Üstünden geçen yıllar boyunca, pek çoğu, çeşitli zamanlarda İngilizlerin başına büyük belalar açmış olan Miles Walsh adlı bir gemi kaptanını işaret eden çeşitli söylentiler dolaştı. Gecenin yarısında anamın yatak odamıza gelip bize giyinmemizi, çünkü şehrin yanmakta olduğunu söylediğini hatırlıyorum.

Ardından dışarı çıkmış, pantolonumu düğmeleyerek, öfkeli kıpkızıl bir şavkla yanan Battery'nin üstündeki gökyüzüne bakıyordum. Her tarafı sıcaklık ve duman kaplamıştı. İnsanlar bağılıyor, köpekler uluyor, birileri bir o yana bir bu yana koşuyordu. Yangının hâlâ epeyce uzakta olmasına rağmen, binaların yıkıldığını ve alevlerin gürlediğini işitiyordum. Broadway Caddesi'nde kuzeye doğru yürüyen kalabalığa katıldık. Gece-

yi kadın çığlıkları deliyor, rüzgârla sürüklenen korlar, yanan kumaş ve kâğıt parçaları karanlıkta etrafımda uçuşuyordu. Şaşkına dönmüş ve korkmuştum. Sonra anamın bağırdığını duydum. Başımı çevirince Trinity Kilisesi'nin ateş almış bir gemi gibi alevler içinde olduğunu gördüm. Kapkara direk ve kiriş hayaletleri, bir kez daha yutulmadan önce, alevler arasında bir anlığına göründü.

Sonra büyük bir gümbürtüyle çatı çöktü. Birkaç dakika ardından da, bir ateş fıskiyesi gibi, çan kulesi devrildi.

Yangın, Whitehall'dan batıya doğru, King's College' in arazisine kadar bir şerit açtı ve burada yutacak yeni binalar bulamayınca söndü gitti. İnsanların ağlamasına, bazılarının da ağlamaktan beter olmasına şaşmamak lazım: zira önce müstahkem askerî kampa dönmüş olan şehir, daha sonra günlerce top ateşine tutulmuş, sonra İngilizler tarafından işgal edilmiş, şimdi de yangından harap olmuştu. Eğer gerçekten Miles Walsh idiyse yangını çıkaran, bütün devrimci şevkine rağmen, o gece New York halkı için hayırlı bir iş yapmadı. Zira bu perişan ve dumanı tüten yerde, bu *yıkıntıda* ne şeref, ne de zafer, yalnızca ıstırap vardı.

O gece nerede uyuduğumuzu bilmiyorum. Sabahleyin, ayaklarını sürüyerek eve doğru giden, ama gittikleri yerde ev olmayan bizlerin görüntüsü çok acıktıydı herhalde. Döndüğümüz yer bir çorak alandı. Bir zamanlar evlerin ve çiçek bahçelerinin bulunduğu yer, şurasında burasında bacalar ve duvar kalıntıları olan, dumanı tüten kara topraktan ibaretti. Kimi aileler diz çökmüş dua ediyorlardı, bazıları da ya sessiz bir dehşet içinde donakalmıştı veya mallarından geriye kalan ne varsa bulabilmek için külleri eşeliyordu. Tanınması imkânsız şekilde yanmış bedenler gördüm. Bunlar ay-

larca rüyalarımnda peşimi bırakmadı.

Broadway boyunca bu perişan görüntü arasından ayağımızı sürüyerek geçtik. Dan sessizdi, yüzündeki ifade kızgınlık ve şaşkınlıktı. Lizzie ise onu hiç görmediğim kadar sıkıntılı görünüyor, etek ucunun küllerde süründüğüne bile aldırmıyordu. Annem, çok iyi bildiğim şekilde dudaklarını ince, acımasız bir çizgi haline getirmişti. Bu şekilde, dışarı doğru çıkardığı çenesini o kadar sıkıyordu ki, boynundaki kas fırlıyordu. Gözleri, bir gece önce gördüğüm korlar kadar şiddetle yanıyordu. Saçları darmadağınktı ve ne yaptığının farkında olmadan bunları geri itince yüzüne is karası bulaştı.

Trinity Kilisesi'nden geri kalan tek şey yıkıntı halindeki duvarlardı. Dumanı tüten direkler birbirinin üzerine yığılmış, kilisenin mezarlığındaki mezar taşları kömürleşmişti. Mezar taşlarının birçoğu kırılmış, parçaları birbirinden kopmuş ya da parça parça olup dağılmıştı. Geride kalan, yalnızca çıkıntılı bir kısımdı, tıpkı çürümüş bir dişin kalıntısı gibi. Bizim bacamız da tuğladan yapılma olduğu için, bir kısmı ayakta duruyordu, yalnızca dip kısmı, başka hiçbir şey yok. Yok olan yalnız bizimki değildi. Broadway'in batısındaki bütün evler gitmişti. Geceleyin yanımızda götürdüğümüz birkaç zavallı eşya ile öylece durup bir zamanlar evimizin bulunduğu yanmış toprağa bakıyorduk. Başımı kaldırıp anama baktım. Birden gözleri yaşla doldu ama bir tek gözyaşı bile yüzüne akmadı. Başını salladı, konuşamıyordu. Sonunda sessizliği bozan Lizzie oldu.

“Şimdi nereye gideceğiz, ana?”

Bunun üstüne anamız kendine geldi. Omuzları kabardı, yumruğunu kaldırdı. Howe'un filosu Aşağı Koy'da demir attığı zaman söylediği şeyi söyledi. Komşularımızın çoğu eşyalarını toplayıp gitmişlerdi ama biz gitmedik, yok, biz kaçmadık, annem böyle bir şey yapar mıydı! New Jersey'de akrabaları vardı, ama yıllar

önce onlarla kavga etmişti. Başının belaya gireceğinin ilk belirtileri üzerine sürüne sürüne ailesine döneceğine İngilizlerle çıplak elleriyle savaşırdı daha iyi.

“Nereye gideceğiz?” dedi. “Nereye gidebiliriz, Liz-zie? Buradan başka gidecek yerimiz yok!”

Arkamızdan bir yerlerden gelen havlama gibi kahkahayı işte o zaman duyduk. Broadway’de sel gibi akan evsiz insanların üzerinde, yüksek, doru atına binmiş, sorguçlu, yalnız bir süvari yükseliyordu.

Son elli yıldır çektiklerimin başlangıcı bundan sonra olan şeydir. İngilizin atı yıkıntıları geçerek, mezarlıktaki kavrulmuş ağaçlara doğru ilerledi. Lord John Hyde eyerin üzerinde sallanarak duruyordu. Sarhoş olduğunu ancak daha sonra anladım. Belki de bir gece önceki heyecandan sonra, subay arkadaşlarıyla birlikte tertipledikleri neşeli bir eğlenceden geliyordu. Anam hiç tereddüt etmedi. Mezar taşları arasından büyük adımlarla geçerek adamın atının kararmış ağaç kökleri arasında toprağı eşelediği yere ilerledi. O muazzam atın üzerindeki bu gururlu subaya meydan okuyan anamın ne kadar cesur olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum, çünkü adam beni gerçekten korkutmuştu. Mezarlığa dağılmış, tüten tahta parçası kümelerinden zaman zaman bir alev fışkırıyor ve bir duman süzülüyordu. At ve binicisi, bir şövalye destanından fırlamış bir hayalet gibi titrek bir parıltı içinde görünüyordu. Komşular etrafımızı sardı. Kayıplarımızın arasındaki durumumuzu denetlemeye gelmiş olan bu sorguçlu süvari ve karşısına dikilmiş duran anam onları cezbetmişti. Adamın yayvan konuşması, sabahın nemli, ağır havası içinde açık seçik yükseldi.

“İşte hanım, vergisini ödemeyi reddedenlerin başına ne geldiğini görüyorsunuz!”

Bunu söyledikten sonra tekrar caddeye doğru yola

koyuldu. Atının tırnaklarının altından küçük kül bulutları yükseliyordu.

“Bize yardım edin Lord Hyde!”

Ama Hyde bir daha ağzını açmadı, sadece kamçısıyla atına dokundu. Anam artık dayanamadı. Bütün her şey içinden fişkırdı.

“Boyalı orospu seni!” diye bağırdı. “Kralın fahişesi seni!”

Birden her şey duruldu. İlk yağmur damlalarını hissettim. Lord Hyde yavaşça atını döndürdü. Anam yerinden kıpırdamadı. Yağmur yağmaya başlarken yumruklarını kalçalarının üzerine koyup başını arkaya attı. Hyde kamçısını kaldırdı. Birden anladım ki üzerine hücum edecek, *atıyla çiğneyip* küllerin arasında ezilmiş yerde yatarken onu kırbaçlayacaktı...

Ama böyle olmadı. Sanki onu zihnine kazıyormuş gibi bir an gözlerini ona dikti ve bir kez daha arkasını döndü. Atını yine Broadway’e doğru mahmuzladı ve oradan dörtnala uzaklaşırken insanlar yol vermek için açıldı. O sırada yağmur iyiden iyiye yağmaya başladı. Etrafımızdaki küller tıslıyor ve tütüyordu.

* * *

Tuhaf ama, Lord Hyde ile karşılaşmak annemi evimizin yok olmasının yarattığı şoktan uyandırmıştı ve şimdi ne yapmak gerektiğini anlayınca ağabeyim Dan’e döndü.

Dan, birçok bakımdan babama benzeyen on dört yaşında bir çocuktü. Babam gibi elleriyle çalışmaya yatkın olduğundan, bir marangozun yanına çırak verilmişti. O zamanlar bile, kafasının içindeki dertlerin ve gizemin saldırısı altında, dertli bir çocuktü. Daha sonrakı yıllarda çeşitli felaketler yaşadı, içkiye alıştı ve sonra umutsuz, kırık bir adam olarak öldü. Onu, bir kış

günü Trinity mezarlığına gömdüm ve ölüm ilanını kendi ellerimle yazdım. Ama şu an onun sırası gelmişti. Dikilmiş anamı dinliyordu. Anamın sırtındaki el örgüsü şal omuzlarında uçuşuyor, Dan de yırtık pırtık gömleği ve pantolonuyla karşısında duruyordu. İşte onlar kara, çorak toprağın üzerinden doğru ileriye bakar, Hudson Nehri'nin dalgaları da arkalarındaki dik kayalıklara çarparken ana-oğul birbirleriyle kısık sesle konuşuyorlardı. Yangında her şeyini kaybetmiş olan ve yanında kocası olmayan bir kadının, bir erkek çocuğuna, kendisine bir barınak inşa etme esini verebilmesi bana olağandışı geliyor. Dan bunu nasıl yaptı pek hatırlamıyorum ama bir gün içinde ve komşularımızın da yardımıyla, Trinity'nin çatısındaki kalasların Doğu Yakası'ndaki doklardan yalvararak alınmış ve çalınmış yelken bezleriyle sarılarak yapılan bir kulübe çatıldı. Lizzie bile yardım etti. Dudakları arasında bir çivi, rüzgârda çırpınan bir boy yelken bezini bir kalasa çakarken görüyorum onu şimdi.

'76 yangınından sonra yapılmış olan ilk barınaktı o. Gece olduğunda, üstlerindeki giysilerden başka hiçbir şeye sahip olmayanların birçoğu içine yerleşmişti. Bodur, kaba barakanın her köşesinden gözler parılıyordu. Anam elinde bir fıncan romla ateşin kenarında oturmuştu. Dirsekleri dizlerine dayanmış, bacakları ayırık, topraktan yapılmış eski piposunu tütürüyor ve bize, savaş sona erdiğinde, kendimize bir ev inşa ettiğimiz günü gururla hatırlayacağımızı anlatıyordu. Bunun, kendimize bir ulus inşa etmenin ilk adımı olduğunu söyledi.

İzleyen günlerde, başka kadınlar da anamın izinden gittiler ve çocuklarını işe koştular. Trinity Kilisesi'nin kalıntıları arkasındaki çıplak arazide barakalar ve kulübeler yükselmeye başladı. Yeni bir yerleşim doğmuştu. Adına Bez Şehir dediler.

Bez Şehir. Kısa bir süre sonra burası bir ahlâksızlık, şiddet ve üçkâğıt yerine dönüştü –yeni bir ulus ha! Artık sonbaharın sonlarına gelmiştik. Kış geliyordu. Limandan doğru kuvvetli rüzgârlar esiyor, Hudson Nehri’nde kocaman buz parçaları yüzüyordu. Nehir boydan boya donmaya başladı. Odun ve buğday kıttı. Et ve tavuk ise hemen hiç yoktu, çünkü New York bir askerî garnizon haline gelmişti. Long Island’daki çiftliklerden gelen erzaka İngilizler el koyuyordu. Pazara çıkarılanlar ise Bez Şehir sakinlerinin alamayacağı kadar pahalı oluyordu. Bu arada, sokaklar ve kanallardan düşmanın pislikleri akıyordu. Bir zamanlar bütün dünyanın ticaret gemilerinin demir attığı doklar, bakımsızlıktan çökmeye ve çürümeye başlamıştı. Sular alçalınca Doğu Yakası’nda lağım pisliğinden bir tabaka oluşuyordu. Şehir her zamankinden daha pis kokuyordu.

Kış gelirken, Bez Şehir’deki hayatın zorlukları gerçek anlamda acıtmaya başladı. Son derece ıstırap içindeydim, çünkü her gece balık kokan, tahtadan dar bir kutunun içinde kıvrılıp yatmak zorunda olmaktan nefret ediyordum. Anam dedi ki, New York’ta, içinde yatacak bir balık kutusuna sahip olmaktan mutlu olacak çok kişi varmış. Ben onlardan biri olmadığımı söyledim, güldü, sonra da beni kucağına alıp göğsüne bastırdı. Sevgi dolu sözcükler mırıldanıp başımı okşadı. Yeni kurulmuş yerleşimimizde varlığı kuvvetle hissediliyordu, ama yavaş yavaş, hava soğudukça keyfi kaçtı ve zaman zaman üzerine bir karanlık çökmeye başladı. İngilizlerin yaptığı yeni bir rezilliği duyduğu zaman, eskiden yaptığı gibi öfkelenmiyor, daha çok, sessizliğe gömülüydü. Endişeyle sorduğum sorulara yalnızca ne yapılması gerektiğini göremediğini söyleyerek cevap veriyordu.

“Ülkeme hiçbir faydam yok,” diye fısıldadı.

“Ama ana, General Washington onları yendikten sonra gemilerine binip gitmeyecekler mi?”

“Hiçbir zaman gitmeyecekler!” diye bağırdı.

Askerî idare yasası altında yaşadığımızı unutmamız hiç mümkün değildi, eğer buna yasa denebilirse. Common Tepesi'nin en yüksek yerinde, şehirdeki hapisaneler arasında en nefret edileni olan Provost yer alıyordu. Önündeki darağacında Amerikalı subaylar herkesin gözü önünde asılıyor, isyanın cezasını hiç kimse unutmasın diye günlerce orada bırakılıyordu. Barrack Sokağı'nda gece karanlığında başka idamlar da oluyordu ve bunlardan bizim haberimizin olmaması gerekiyordu, ama tabii haberimiz oluyordu. Doğu Yakası'na hantal hurda gemiler demirliyordu ve askerlerimizi burada çürümeleri için hapsediyorlardı. Bu iğrenç zindan-gemilerin pis kokusu ve buralarda yok olmaya terk edilmiş kadınların ve erkeklerin dehşet verici iniltileri ve çığlıkları karşıdaki Manhattan'a kadar ulaşıyordu. Ölü subaylar canlıların arasında yatıyordu. Soğuk o kadar kötüydü ve insanlar o kadar zayıf düşmüştü ki, kolları, bacakları kangrenden kararıp çürüyordu. Hayatta kalanlar açlıktan ölme noktasına gelmişlerdi. Bunlara daha sonra zehirli ekmek yedirilmiş ve cesetleri, iğrenç pislikteki kefenlerin içinde çöp döker gibi güverteden atılmıştı. Bu öyküler üzerimde muazzam bir etki yaptı. Ada üzerindeki İngiliz hapisanelerinden birine atılmaktan ödüm patlar oldu.

Bütün bu acıların ortasında İngiliz askerleri, bir zamanlar Amerikalı tüccarların mülkü olan malikâne-lerde içki âlemleri yapıyorlardı. Lord John Hyde ve dostları için sürekli eğlenceyle, balolarla, soslu etlerin ve lezzetli şarapların keyfine varılan ziyafetlerle geçen bir kıştı. Tiyatrolarda oyunlar sahneye konuyor, beyefendiler yüksek meblağlarla kumar oynuyor, pudralı perukalar ve uzun, ipek çoraplar giymiş olan müzisyenler, parıltılı elbiseler içindeki hanımefendiler için,

şık salonlarda oda müziği icra ediyorlardı. Fahişeler iyi iş yaptı. Birçoğu Trinity kalıntıları civarında üslenmişti. Gece olunca, şehir, dışı arzusuyla goriller gibi uluyan sarhoş İngilizlerin çığlıklarıyla doluyordu.

İstila ordusu böyleydi. Bizim durumumuzla karşıtlığa bakın. Biz karnımızı doyuracak gerekli parayı ve malzemeyi sağlayabilmek için gün boyu didiniyor, Bez Şehrin balçığı ve pisliği içindeki basık mezbelelerde umutsuz bir yaşam sürüyorduk. Bir deri, bir kemik, üstümüzdeki yırtık-pırtık giysilerle yaşayan ölümler gibi sokakta dolaşılıyor, ekmek kuyruklarına giriyor, artıkları kapmaya çalışıyorduk. Birçoğumuz soğuk, açlık ve hastalıktan öldü. Neredeyse bu kadar insan da Doğu Yakası'ndaki gemi kalıntısı hapishanelerde, kasıtlı bakımsızlıktan öldü. Anam saman şiltesinde yatıp gözlerini tavana dikmişti. Çadır bezimiz artık lekelenmiş, yırtıldığı yerlerden dikilmiş, yama yapılmıştı. Bedenin sıcaklığını paylaşmak için ona sokuldum. Böyle zamanlarda, barakaya hayvansı bir uyku hali çökerdi.

Derken bir sabah, kutumda uyanınca, bir yabancı'nın, kapı önünde iki büklüm durduğunu gördüm. Birkaç saniyeliğine, hayal görüp görmediğimden emin olamadım. Kızıl sakallı ve ince, keskin hatlı bir adamdı. Eski püskü siyah bir ceket ve pantolon giymiş, bir eliyle geniş kenarlı siyah bir şapkayı sıkıca kavramış, öbür eliyle de ucunda piriç tokmak olan bir baston tutan, Quaker'lar gibi giyinmiş bir adamdı. Kapının önünde asılı olan battaniyeyi bir eliyle tuttu ve yavaşça anamın adını söyledi. Anam uyanmaya çabaladı ve derhal yatağın içinde dikildi.

"Miles Walsh," diye fısıldadı anam, şalıyla göğsünü kapatarak.

Tilki suratlı adam iyice eğildi ve içeri girdi. Battaniye arkasından savruldu. Diğer bedenler de kıpırda-

narak uyanmaya yeltendiler. Baraka geceleyin hep kalabalık olurdu. Anam, şalına sıkıca sarınarak ocağın başına diz çöktü ve ateşin korlarını canlandırdı. Miles Walsh bir kutunun üstüne oturdu. İnce uzun parmaklarını üstünde birleştirdiği pirinç tokmaklı bastonunun iki yanından dizleri taşıyordu. Parmaklarının üstüne de uzun favorili çenesini dayamıştı. New York'un yarısını yakmış olan adam buydu, ama tabii o zamanlar benim bu konuda en ufak bir fikrim yoktu. Nöbetçilik etmek için çabucak dışarı gönderildim. Etrafta kırmızı ceketliler varsa derhal anama bildirecektim. Anam bir süre sonra bu Miles Walsh ile birlikte barakadan çıktı ve limana gideceğimizi söyledi.

Devriyeye rastlama olasılığının az olduğu dolambaçlı arka sokaklardan dolaşarak tüm şehri geçtik. İstila ordusunun henüz el koymadığı, fahiş fiyatlara satılan mallardan insanların güçlerinin yettiğini satın aldıkları, ilkel şekilde inşa edilmiş tezgâhların önünden geçtik. İnce ince yağmur yağıyordu. Puslu bir gündü ve limandan martıların çığlıkları geliyordu. Havada balık kokusu ve keskin bir tuz tadı vardı. Hızlı yürüyorlardı ve ben de onlara yetişmek için koşmak zorunda kalıyordum. Anam şalını rahip cüppesi gibi başına dolamıştı. Su birikintilerinden geçerken eteğine çamur sıçırıyordu. Tüccarların dükkânları ve evleri kepenkliydi, çoğu böyleydi, olmayanlar ise askerî garnizona dönüşmüş olan New York'ta bu garnizondan medet uman kralcı aileler tarafından işgal edilmişti.

Nehre yaklaşınca, ucu Rising Sun adlı denizci meyhanesinin arka bahçesine açılan dar bir geçide saptık. Tek bir kimsenin görünmediği bu alanda fıçılar, bir tuğla duvarın önüne güvensiz biçimde yığılmıştı. Yan tarafta ise büyük bir yük arabası duruyordu. Miles Walsh bizi bahçe kapısının önünde bekletti ve sonra bahçeyi birkaç büyük adımda geçti. Çevresine bakınarak, bina-

nın arka yüzüne bağlı tahta merdivenden yukarı fırladı. Çatıya yakın bir yerde, ucundan uzunca bir zincirin sarktığı bir tuğlanın içine yerleştirilmiş demir kancası olan bir kapı vardı. Orada da yine durakladı ve çevresine bakındı, o puslu sabahta, yükseklerde, tuğlaların önünde tuhaf bir görüntü oluşturunuyordu.

Birkaç dakika sonra, üçümüz de, meyhanenin en üst katındaki dar, ahşap iç balkondaydık. Bu kadar yükseklerde olmaktan ve üç kat aşağıımızdaki içki salonuna bakan balkonun korkuluklarının diğer yanındaki hiçlikle benim aramda bu kadar kısa bir mesafe olmasından dolayı midem bulanıyordu. Altımızda otuz-kırk kişi kaba saba masalarda oturuyorlardı ya da oda boyunca uzanan bir tezgâha dayanmışlardı. Kırmızı ceketliler de diğerleriyle birlikte durup içiyorlardı ve oradan benim duyularıma erişen, insan sesi gürültüsü, epeyce yoğun bir tütün dumanı ve kuvvetli bir bira kokusuydu. Miles Walsh ellerini dizlerinin üstüne koydu ve eğilip bana hitap etti.

“Burada bekle, oğlum,” dedi, “ve eğer merdivenlerden çıkarlarsa beni bul.”

Kırmızı ceketlileri kastediyordu. Bir saatten fazla bir süre, ecel terleri dökerek orada oturdum. Zayıflığım yüzünden anamı tehlikeye atsam bile, tütün dumanının sisi arasından aşağıda içki içenlere bakmama imkân yoktu. Bu Miles Walsh ile daha önce hiç karşılaşmamıştım ama anamla ikisinin yürüttükleri gizli bir işleri olduğu ve bunun İngilizler bilmeden yapılması gerektiği açıktı, çünkü bunun onlara *karşı* bir faaliyetle ilgili olduğu kesindi. Bu bana son derece büyük bir huzursuzluk veriyordu. Anamın hapse atıldığını düşünmek bile istemiyordum. O zaman bana ne olurdu?

Yükseklerde, içki içenlerin üstündeki balkonda oturmuş dehşet içinde titrerken düşündüğüm çocukça fikirler bunlar. Koridorun dibinden gelen sesleri duy-

duğumda uyukum gelmeye başlamıştı. Miles Walsh'u, onu izleyen anamı ve başka üç kişiyi gördüm. İkisii kalın bezden pantolonlu denizcilerdi. İkisinin de saçları arkadan örülmüştü ve tenlerine dövme yapılmıştı. Üçüncüsü, iyi giyimli orta yaşlı bir adamdı ve kıpkırmızı süsleri olan bir üniforma şapkası giymişti. Önemli bir mevki ve yetki sahibi biriydi, bir tüccar, belki de bir gemi sahibiydi. Hiçbirini sevmedim. Anamı oradan alıp götürmek istedim.

Meyhanenin arka bahçesine indiğimizde Miles Walsh bana döndü ve iyi bir iş çıkardığımı söyledi. Yaptığım işten hiç söz etmememi, o zaman daha çok para kazanacağımı söyleyerek bana bir peni verdi. Böylece ben de onlara katılmıştım ve işte böylece mahvolacaktım: bir peni uğruna. Anamla ben geçitlerden, arka sokaklardan geçerek Bez Şehre döndük ve yolda hiçbir askere rastlamadık. Bir kere sağ salim eve vardığımızda anam bana onun gözü ve kulağı olacağımı söyledi, artık bu benim işimdi. Nereye gidersek gidelim gözüm onda olacaktı. Rising Sun'dayken onun gözü olmadığını söylemedim. Aşağıdaki askerleri gözetleyemeyecek kadar korkmuştum.

"Kim bu adamlar ana?" dedim.

"Dostlar," dedi, "Amerika'nın dostları."

* * *

Bardağı dudaklarıma doğru götürürken elim titriyor. İçtiğim, şu günlerde hoşuma giden, şeker adalarından gelme beyaz rom. Ruhum diye adlandırdığım bu karanlık, sıkışık hücreye en azından biraz gün ışığı saçıyor. Sessizlik beni tedirgin ediyor. Şimdiye kadar, bu denli sessizlik içinde geçen bir 4 Temmuz görmemişim. Vebanın gelmekte olduğunu biliyorduk tabii. Batıya yöneldiğini ve Avrupa'yı tarumar ettikten sonra bir

yolunu bulup Atlantik'i geeeğini de biliyorduk. Her şey sonunda bir yolunu bulup Atlantik'i geçiyor. Göçmen Babalarımız, yaşı Avrupa'nın yolsuzluklarını geride bıraktıklarına inanıyor idiyseler, sonuç ne kadar yanıldıklarını gösterdi! Yaşı Avrupa'nın yolsuzlukları –tabii, onları da birlikte taşıdılar ve Plymouth Rock'da birlikte kıyıya ıktılar! Sanıyorum ki, annemin zamanında, kendimizi yaşı Avrupa'nın lekelerinden temizlemek için son Amerikan gayretini görmüş olduk; annem cumhuriyet uğruna işte bu ruhla savaştı ve öldü.

Şehrin her yanında, yaşayanlar hastalanmaya devam ediyor ve şehrin dışına taşınmaya yetecek kadar doları olanlar posta arabasıyla ya da vapurla ya da el arabasıyla, hatta yaya olarak taşındı bile. Bağımsızlığımızın İlanının yıldönümüne eşlik eden sessizliğin nedeni de bu. Ben hiçbir yere gitmiyorum. Buradan ayrılmak için imkânım da yok, gidecek yerim de. Ve annem gibi ben de ilk sıkıntı belirtisinde şehirden kaçmaktan nefret ederim. Beni öldürecek tabii, New York beni öldürecek, ama burada, tavanarasındaki odamda, yalnız başıma ölmeyi, şehirlerarası yolda şansımı deneyip bilmediğim bir bulaşıcı hastalıklar hastanesinde veya bir henginde içinde hayatımı kaybetmeye fersah fersah tercih ederim. Hayır, buralardaki meyhanelerde söyledikleri gibi, şehirden çıkışım kendi *teknemle* olacak, kendi *gemimle*! Şehirdeki eşmeleri hiç kullanmayıp bunun yerine kendimi romla uyuşturuyorum, ama kara kusmuğun gelmesi yalnızca bir zaman meselesi. Beni daha önce ziyaret ettiğinde doktor bunu neredeyse böyle söyledi. Açık açık sözle söylemedi ama bana arkasını dönüp küçük kara çantasıyla meşgul olduğı zaman dudağının acı acı seğirmesini kaçırmadım: ölüm hükmü. Nehre fazlaca yakın oturduğumu söyledi. Karanlıkta dolaşan kıran, dedi –zira papazlarımız onu bu adla anıyor– su yoluyla yolculuğı tercih eder. Ne alaycı bir adam.

Belki de ilacımı biraz fazla kaçırdım ve bir saat kadar uyumak zorunda kaldım. Şimdi kalemimi bir kez daha elime alıyorum, ama yalnızca şu amaçla –şu *mecburiyetten*– annemin son günlerinin gerçek koşullarını anlatmak için. Onun Lord John Hyde’ın ellerinde neler çektiğinin kimse pek farkında değildir. Onun sonunu hazırlayan olaylarda benim rolümü bilen ise daha da azdır. 1777, kuşku ve endişe içinde kıvranan bir halkın üstüne çökmüştü. Darağacının Kurulduğu Yıl: direklerin her birinden sallanan görünmez birer ilmekle o üç zalim yedi rakamı sonunda darağacı için verimli bir yıl olacaktı. Onu Hudson iskelesine götürdüklerine ben anamla birlikteydim. Sonra üstünde suç teşkil eden mektuplar buldular. Bunlar, Rising Sun meyhanesinin en üst katında gördüğüm o beye yazılmıştı ve bizzat General Washington’dan geliyordu. Mektupların New York limanındaki İngiliz gemilerini yakmakla ilgili olduğu anlaşılıyor.

Şaşırdığımı söyleyemem. Limana ikinci bir sefer daha yapmıştık. Bulutlu bir gündü. Ben anamla rüzgârlı iskele üstünde beklerken, yakasını kaldırmış, Quaker şapkasını iyice çekmiş cesur devrimci açıkta demirli teknelerden bazılarını küçük, hızlı el hareketleriyle işaret etti. Aralarında, rüzgâr ve gelgit, yangın söndürme gemisi ve barut gibi şeyler ve isimleri benim için hiçbir şey ifade etmeyen adamlardan söz ettiler. Bana söylendiği gibi etrafıma bakındığımı ve yaklaşan iki deniz subayını gördüğümü hatırlıyorum. Hemen annemin koluna dokundum. Bir anda, konuşma peynir fiyatlarına döndü ve tehlike geçinceye kadar da bu mealde devam etti. Tehlike geçince konuşma gemilerin yangınla yok edilmesi ve bunun en iyi nasıl başarılabacağına çevrildi.

Bunlar önemli konulardı ve General Washington’la

iletişim gerektiriyordu. Bu işin içinde anamın rolü düzenli olarak Hudson Nehri'ni geçip Jersey'e yolculuk yapmak oldu. Anlaşılan, bir kadının İngiliz hatlarını geçmesi bir erkeğın geçmesinden çok daha kolaydı ve General ile birlikte gizli faaliyet yürüttükleri şehirdeki ortakları arasında iletiler böyle gidip gelebilirdi.

Bu yolculuklardan ilkini ve gördüklerim karşısında duyduğum şaşkınlığı çok iyi hatırlıyorum. Görünüşteki neden, yani anamın, geçiş iznini imzalayan albaya gösterdiği neden, kendisinin ve oğlunun Newark'daki akrabalarını ziyaret etmesi gerektiğiydi. Tabii anamın akrabalarını bir kere bile ziyaret etmedik. Bunun yerine Morristown yolu üzerinden Amerikan askerî kampına gittik. Orada anam, Tallmadge adlı bir subayla bir çadıra girdi ve ben de kendi başıma ortalıkta dolaşmaya bırakıldım.

Ben New York'taki İngiliz askerlerinin derli toplu çadırlarını ve malzeme yüklü kışlalarını bildiğim için, bizim askerlerimizin de benzer şekilde barındığını düşünmüştüm. Ama yok. ul çaput içinde, sakallı, çoğu çıplak ayaklı adamlar, korların arasına dipleri kapkara tencerelerin yerleştirildiği kamp ateşleri etrafında oturmuş meraklı olmayan gözlerle bana bakıyorlardı. Birkaçı bana seslendi ama çok da iten gelerek değil. Tanımadıkları bir çocuğa anlık bir ilgiden öte bir şey gösteremeyecek kadar üşümüş, keyifsiz ve açtılar. Yine her gün New York'ta gördüğüm askerleri düşündüm ve neden nehri geçip bu zavallı zayıf adamların tepesine binerek onları toptan yok etmediklerini merak ettim, tıpkı Brooklyn çarpışmasında o kadar adamı katlettikleri gibi.

New York'a dönüş yolculuğunu ertesi gün yaptık. Ellerimizde küçük bir torba piriç ve bir sepet sebze taşıyorduk. Bez şehre geri döner dönmez Miles Walsh bizi ziyarete geldi. Anam onu barakaya aldı. Artık bara-

kanın içinde çeşitli türde silahlar ve cephane, ayrıca da yurtseverlik davasıyla ilgili el ilanları ve başka belgeler de saklıydı. Ben dışarıdaki soğuk yağmurun altında nöbet beklerken onlar alçak sesle konuştular. Böyle dört sefer yaptık. Yolculuk yapmadığımız günlerde anam Lizzie ile beni, orada demirlemiş olan gemileri saymamız için limana gönderirdi. Gemilerden boşaltılan yüklerin ne olduğunu hatırlamamız, kuşku çekmeden kulak misafiri olabileceğimiz bütün konuşmaları dinlememiz gerekiyordu. En önemlisi, kırmızı ceketlilerin bir yolculuğa çıkmak için gemiye binip binmediklerini, eğer bindilerse kaç kişi olduklarını ona haber verecektik. Çünkü Washington'un en çok korktuğu şey, bir filonun New York limanından çıkıp New England'ı diğer kolonilerden koparacak şekilde Hudson Nehri boyunca kuzeye doğru yönelmesiydi. O takdirde, kafatası ikiye ayrılmış gibi, ülkemiz ikiye bölünecekti ve savaş kaybedilmiş olacaktı.

Casusluğa kadınların erkeklere göre daha uygun olduklarına inanmaya başladım. Gerçekten de, Lizzie askerlere kadınca merak görüntüsü ardında akıllıca gizlenmiş olan incelikli sorular sormaktan zevk alıyordu. Bilgiyi Miles Walsh'a taşır, o kendisine yaptığı işten ötürü teşekkür edince gururla gözleri parlardı. Ben bunların hiçbirinde rolüm olsun istemiyordum ama anamın benim yardımına ihtiyacı vardı ve ben onu reddetmesini bilmiyordum.

Birlikte yaptığımız son yolculuğu derin bir pişmanlıkla hatırlıyorum. Lizzie de bizimle beraberdi. Soğuk ve açık bir sabah, şafakla yola çıktık ve Hudson iskelesindeki nöbetçiyi hiç zorlanmadan geçerek Jersey sahiline vardık. Yağışsız bir gündü ve vakitlice Newark'a varıp Morristown yoluna çıktık. Kilometrelerce yolu Amerikan askerî kampına götürülmekte

olan patates uvallarıyla dolu bir çiftlik arabasının arkasında oturarak gittik. Sabahın geç saatlerinde hava bulutlandı ve çok geçmeden ilk yağmur damlalarını hissettik. İyice ıslanacağa benziyorduk. Yolun iki yanında uzanan orman kaplı tepelerin olduğu ıssız bir bölgeden geçtik. Görünürde insanların yağadığı tek bir meskn bölge yoktu. Lizzie manzaranın insansızlığından huzursuz olmuğ boğ boğ konuğuyordu ama anam, şalına sarınmığ, bacaklarını toplamığ, sırtını patates uvallarına dayayıp kollarını dizlerine dolamığ, pek sessiz bir şekilde oturuyordu.

Derken birden yaklağan atların sesini duyduk. Ayağa fırlayınca bir kısmı yolun ucundan, tırısı kalkmığ atlarının üzerinde bize doğru ilerleyen bir grup üniformalı adam gördüm. Anam hiç kıpırdamadı. Amerikan süvarileri olup olmadıklarını sordu, ben de öyle olduklarını sandığımı söyledim. Derken her birimiz bir süvarinin atına alındık ve yağmur boğandığı sırada, patates yüklü arabayı çok geride bırakarak batıya, Morris-town'a doğru yola koyulduk. şimdiye kadar böyle refakatilerimiz hiç olmamığtı. Hava durumuna rağmen Lizzie'nin keyfi epeyce yerine gelmiğti. Otuz dakika sonra Amerikan askerî kampına girdik ve anam derhal bizzat General Washington'un çadırına götürüldü.

Ertesi gün oradan ayrıldığımızda yine süvarilerle birlikte at üstünde ydik. Bizi Jersey sahilinde vapurun yanağtığı yerin birkaç kilometre yakınına kadar getirdiler. Soğuk bir gündü, hatırlıyorum, ve anam sessizdi. Her zamankinden çok daha önemli bir şey olduğu ve bunun General Washington'la yaptığı konuğmayla ilgili olduğu bence açıktı. Ama anam bundan hiç söz açmadı. Çok yakında, çok önemli bir eylem yapılacağını kesin olarak hissediyordum. Belki de, diye dğndm, hemen o gece, yine büyük bir yangına tanık olacaktım, ama bu sefer limanda, ürpertici patlamalarla, alevler

içindeki direkleriyle ve ateşten yelkenleriyle yanan gemiler ve yanarak çığlık çığlığa feryat edip denize atlayan İngiliz denizcileri olacaktı!

Manhattan sahilindeki iskeleye çıktığımızda vakit öğleyi geçmişti. Orada, anama izin kâğıdını veren albay ve üç kırmızı ceketli tarafından karşılandık. Anam giysilerinin içinden buruşuk bir kâğıt çıkarıp açtı ve albayın kendisinin çiziktirdiği imzaya işaret etti. Albay Newark'a neden gittiğimizi sordu, anam da her zaman cevap verdiği gibi, kız kardeşinin ailesini ziyarete gittiğimizi çünkü annesinin sağlığının kötü olduğunu söyledi.

Albay izin kâğıdına bir kere daha gözlerini dikti. Biz, elimizde sebze sepeti iskelenin ucunda durmuş, limanın ardından gelen nemli rüzgârda titreşiyorduk. İzin kâğıdımız daha önce hiç böyle dikkatle yakından incelenmemiştir. Endişemi göstermemeye çalıştım ama biliyordum ki tam da gösterdiğim bu çaba yüzünden çok şey belli ediyordum. Ama çocuktum! Benden ne bekliyorlardı? Birdenbire, subay bana döndü ve yüksek sesle sordu:

“Oğlum, bu doğru mu?”

Anama baktım ve bir an için cesur davrandım.

“Evet efendim,” dedim.

Yüzüme ısrarla baktı.

“Anneannenin nesi var, söyle bana.”

Hiçbir şey demedim. Albay çömeldi. Böylelikle gözleri benimkilerle aynı seviyeye geldi.

“Adın ne senin?” dedi.

“Edmund.”

“Anneannenin nesi var, Edmund? Onu Newark'da ziyaretten geliyorsunuz, öyle değil mi?”

Artık cesur değildim, hiddetli gözleriyle bakan bu yüksek sesli adam kafamı karıştırmış ve beni korkutmuştu! Tüm düşünebildiğim, eğer yalan söylersem be-

ni yanımda anamın olmadığı, pis kokan karanlık bir deliğe kilitleyeceği idi. Ağzımı elimle kapadım ve ben bunu yaparken gözlerinde bir şeyin parıldadığını gördüm. Doğruldu. Anam ikimizin arasına girdi. Beni arkasına doğru itti ve subaya yaklaştı.

“Çocuğu korkutuyorsunuz,” dedi yavaşça. “Size güvenmiyor. Uzun bir yolculuk yaptık, efendim. Eve gitmek istiyoruz.”

Ama yok, eve gitmemize izin vermedi. Lizzie artık durumumuzun ciddiyetini idrak etmişti. Onunla gidecektik; o günden bu güne *her şeyin benim hatam* olduğu –o gün, o subayın kuşkusunu uyandıranın, benim iskeledeki davranışım olduğu ve anamın mahvını başlattığı– düşüncesiyle işkence çekmediğim tek bir saat bile geçmedi.

Ve kapımın vurulması yine başlıyor, bu fikir ne zaman kafamda dolaşmaya başlasa hep olduğu gibi. Ne kadar uğraşsam da bunu duymazdan gelemiyorum ve odayı boydan boya geçip *bir kere daha* orada kimsenin olmadığını görmem gerekiyor. Tabii Ölüm’ün kendisi kapıyı vurup geldiyse, o başka. Ve koleraanın şu anda bile gizli gizli yaklaşmakta olduğu göz önüne alınırsa, Ölüm’ün varlığı şaşırtıcı olmazdı. Aslında memnun olurdum.

* * *

Bir atlı arabanın arka kısmındaki sert sıraya oturduk ve albay bize atlı olarak eşlik etti. Zavallı anam hiçbir şey belli etmiyordu ama biz Lord Hyde’ın karargâhına taşınırken ne büyük işkenceler içinde idi herhalde. Lizzie de sessizdi ve anama endişeli bakışlar fırlatıyordu. Anam onun eline uzandı, tuttu ve sıktı. Yolumuz Barrack Sokağı’nın, şimdi Chambers adı verilen kuzey kısmından geçiyor, sonra adayı boydan boya

katedip Kips Koyu'na varıyordu. Bomboş tarlalar ve yapraksız ağaçlar, dik tepeler ve aralarında hızlı akan çaylardan oluşan bir doğa içinde bitmez tükenmez gibi gelen bir yolculuktan sonra, öğleden sonra geç saatlerde, ortasına iki kanatlı bir demir bahçe kapısı yerleştirilmiş yüksek taş duvarın kısmen sakladığı, kırmızı tuğladan yapılmış bir malikâneye yaklaştık. Bir zamanlar, Cumhuriyet taraftarı varlıklı bir tüccarın mülkü olan bu binada şimdi Lord John Hyde üslenmişti.

Bu adamın anama yaptığı haksızlığı unutmaya çabası, benim son elli yılı limandaki meyhanelerde geçirme-yol açtı. Hyde, sanırım bir tür kiler gibi bir şey olan, bizim alındığımız odaya girdiğinde, hali, tavrı, onu şimdiye kadar gördüğüm iki kısa süreli görüntüsünde olduğundan çok daha ayık olduğunu gösteriyordu. Öylece durup anamı aşağıdan yukarı, yukarıdan aşağı süzüp duruyordu ve ben anladım ki anamın ona ettiği hakaretin acısını daha unutmamış. Sonra tek kaşını kaldırıp albaya döndü. Odanın ortasındaki masaya oturdu. Oda çok soğuktu. Zemin taştı, duvarlar ise kireç badana vurulmuş sıva. Evin arkasındaki avluya bakan tek bir pencere vardı. Pencerenin birkaç camı eksikti.

“Seçim sizin, bayan,” dedi Lord Hyde.

Yumuşak, beyaz deriden, parmaklarına sıkı sıkıya oturan bir eldiveni giydi.

“Sizi aramak niyetindeyim. Ya önce kendiniz soyunursunuz, ya da başkaları sizi soyar.”

Benim *anamla* konuşuyordu! Lizzie'ye döndüm ve yanaklarına al basmakta olduğunu gördüm.

“Orospu çocukları,” dedi anam – ya da daha doğrusu bu sözleri tükürdü.

“Seç.”

Bu arada Lizzie ile ben Lord Hyde'ın iskemlesinin arkasına getirilmiştik, böylece anam tek başına duruyordu. Tereddüt etmedi. Onun şalını yere bırakışını ve

sonra dıştaki giysilerini çıkarışını izledim. Pencereye dayanmış erkek yüzleri vardı. Kırık camların arkasından sırttıklarını gördüm. Anam duvarın önünde iç çamaşırlarıyla duruyordu. Çamaşırları temiz değildi. Bez Şehir’de hiçbir şey temiz tutulamazdı. Bir an sessizlik oldu. Sonra Lord Hyde tekrar konuştu.

“Soyunun bayan.”

Üstüme muazzam bir utanç çöktü. Bu *anamın* başına geliyordu, üstelik de bütün bu yabancıların, bu *İngilizlerin* arasında! Sonra, şaşkınlığım içinde anladım ki, gururu sayesinde, anam utanmayı *reddediyordu*! Tekrar ablama baktım, bunu o da görmüştü. Kir-pas içindeki iç çamaşırlarını çıkarırken, anam, bunların, bu paçavraların hiç önemli olmadığını, önemli olanın daha derinde bir yerde olduğunu ve Lord Hyde’ın bunu çıkarmasını sağlayamayacağını söylüyor gibiydi. Gözlerimi yere diktim, ama ben bunu yapar yapmaz, cüsseli Lord iskemlesinde döndü.

“Başını kaldır, çocuk,” diye fısıldadı.

Kıpırdamadım.

“Başını *kaldır*.”

Sesinin tonunda, insanı itaate mecbur eden bir şey vardı. Ona karşı koyacak gücüm yoktu. Anam, kireç badanalı duvarın önünde cırılçıplak duruyordu. Onu böyle hiç görmemiştim, kalabalık barakamızın dar sınırları içinde bile. Ama o bir kadındı ve o günden bu yana benzer şartlar altında, demek istediğim, çıplakken, gördüğüm birkaç kadından çok daha güzeldi. Hiçbir utanç belirtisi göstermiyordu. Neyse oydu, bir insan, bir kadın, güç gösterisine maruz kalmış ama bunun altında küçülmemiş olan ve eskisinden daha zayıf olmayan. İzleyen sessizlikte dışarıdan gelen alaycı kahkahalar gitgide daha yüksek perdeden çıkarken Lord Hyde’ın nefesinin sıklaştığını ve boğuklaştığını duydum.

Sonra anam ellerini saçlarına doğru kaldırdı. Eski-
si gibi yavaş ve ne yaptığını bilen bir tavırla, düzensiz
topuzundaki kızıl saç tutamlarını tutan tokaları çözdü
ve saçlarını omuzlarının ve güzelim göğüslerinin üzeri-
ne bıraktı. Bu bir hakaretti. Saçını Lord Hyde için çöz-
müştü ve Lord Hyde'ın şehvet düşkünlüğünü ve aslın-
da ona bakan herkesin şehvet düşkünlüğünü yüzlerine
vurmuştu. Bu arada albay anamın ayakları dibinde diz-
lerinin üstüne çökmüş, onun yere attığı giysileri arı-
yordu. Hemen anında, ayakkabılarının birinin içinde,
mühürlü bir mektup buldu. Masanın üzerine koydu.

Lord Hyde mühürü kırdı ve mektubu sallayarak
açtı. Sanki kendisini tiksindiriyormuş gibi, mektubu
eldivenli eliyle uzağında tutuyordu. Sonra okumaya
başladı. Arama bitip başka bir şey de bulunmayınca,
mektubu cebine soktu ve tek bir kelime etmeden oda-
dan çıktı.

Anama giyinmesini söylemek albaya düşmüştü.

* * *

Lord Hyde geri döndüğünde, beraberinde küçük
bir kristal bardak, bir sürahi porto şarabı, bir de elinde
bir kalem, mürekkep ve bir tür kayıt defteri taşıyan,
kuru, suratsız, kısa boylu bir İngiliz olan sekreterini
getirdi. Bu ikisi albayla birlikte masaya oturdular ve
sayın Lord bu sorgunun artık bir askerî mahkeme ol-
duğunu ve vatana ihanetten yargılandığını söyleyerek
anamı bilgilendirdi. Bunları söylerken Lord Hyde'ın
tırnaklarını incelediğini hatırlıyorum. Asileri avlamak
yerine tilki avlasa daha memnun olurmuş izlenimi ve-
riyordu. Bir bardak şarap doldurdu ve boğazından aşağı
yuvarladı ve derhal bir tane daha doldurdu. Gerçek-
ten çok korktum. Anamın baştan sona kadar askerî
mahkemeye küçümsemeyle yaklaştığı dışında, neler

olup bittiğini pek hatırlamıyorum. Bir noktada onlara, “Eğer kendi toprağında siz kasaplara karşı savaşmak suçsa”, evet, suçlu olduğunu söyledi.

Sekreter kayıt defterine yazılar yazıyordu. Gözlerini masadan kaldırmadı. Bir başka noktada anamın mahkemenin yetkisini tanımadığını, çünkü kendisinin Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olduğunu beyan ettiğini hatırlıyorum.

“Amerika Birleşik Devletleri diye bir şey mevcut değil,” dedi sekreter biraz tiksintiyle. “Sizin sözünü ettiğiniz bulunduğunuz topraklar, bayan, isyan durumunda olan kolonilerdir, bu isyanı bastırmak, sayın Lordumuzun görevidir.”

“Bağımsızlığımızı ilan ettiğimizde koloni olmaktan çıktık.”

“Sizin ne ilan ettiğiniz veya etmediğiniz bizi de, kanunen hükümdarınız olan kralı da hiç ilgilendirmez.”

Anam gözlerini sayın Lordun kafasının üstünde bir nokta üzerinde sabitleştirdi. Ayaklarını açarak yer tahtalarının üzerine sıkıca yerleştirdi ve meydan okuyan bir duruş sergiledi. Lord Hyde, göstermiş olduğu bıkkın rehavet havasını artık kaybetmiş ve askerî mahkeme karşısında durup Kraliyetin kolonileri üzerindeki haklarının meşruiyetini tartışan bu kadına gözle görülür şekilde sinirlenmeye başlamıştı. Sonra, biz odadan dışarı çıkarıldık ve kapıdan, sık sık Lord Hyde ya da albayın sözünü kestikleri sekreterin alçak sesli mırıldanması geliyordu. Tekrar içeri çağrıldığımızda, Lord Hyde hiç vakit kaybetmedi. Ve donuk bir inanmazlık duygusu içinde, anama, onu vatana ihanetten suçlu bulduğu için asma niyetinde olduğunu söylediğini duydum.

“Hayır!” diye haykırdı Lizzie.

“Sessiz olun!” diye bağırdı sekreter.

Başımı kaldırıp anamın yüzüne baktım, ama yüzü hiçbir duyguyu ele vermiyordu. Tek bir sözcük söyledi.

“Ne zaman?”

“Yarın sabah,” dedi Lord Hyde ve sonra hafif bir kahkahayla ekledi, “Amerikalı ruhunuza rahmet olsun.”

Hayal gücümü, günlerin en korkuncu olan o güne ve izleyen geceye çeviriyorum ve Jersey tepelerinde kıpkırmızı parlayan son ışıkları görüyorum. Bir siluet, anamın, Lizzie’nin ve benim son olarak yolculuk ettiğimiz tozlu yol boyunca ilerliyor. Aydınlık azaldıkça kış gecesinin dondurucu soğuğu yavaş yavaş hâkim oluyor ve Bez Şehir’de kamp ateşleri alevleniyor ve parlıyor. Karanlık şekiller ateşin yanında iki büklüm oturuyorlar ya da sırtında örtü taşıyan siluetler olarak dolaşıp duruyorlar. Aniden gülme ya da acı anlamı taşıyan çığlıklar yükseliyor. Batıya doğru, nehir, yükselen ayın soğuk ışığında göz kırpmıyor. Yalnız bir yolcu, durup da geride neler bıraktığına bakacak olursa, kilise kulelerini, koyda demirlemiş savaş gemilerinin direklerini seçebilir ve bu saatte karanlığın New York’un uğradığı tahribatı gizlemeye başlamasıyla, New York İngilizler gelmeden önceki haliyle gözünde canlanabilir.

Yolcu, birkaç saat sonra Lord Hyde’in üslendiği evin yakınına varıyor. Ağaçlar yapraksız, nadasa bırakılmış toprak sert görünüyor. Bu, hayatın baharla gelecek olan uyanışını beklerken dinlenen yeryüzünün belki de oldukça hoş bir görüntüsünü oluşturuyor olabilir. Ancak, bu uyuma imgesi, evin bahçe kapısının sekiz yüz metre kadar ötesinde kurulmuş olan bir *darağacının* haşin görüntüsüyle kaba bir şekilde bozuluyor. Yolcu, onu gökyüzünün önünde, alçak bir toprak yükseltisi üstünde çatılmış, tek başına dururken görüyor. Gümüş rengi ay ışığı, yolun bu ıssız parçası üzerine dökü-

luyor. Hiçbir görüntü, şimdiye kadar tek bir kişiye bile sözünü etmediği o dehşeti uyandırmak için bu kadar iyi düzenlenmiş olamaz. Hiç kimseye söz etmemiştii, ama o gün öğleden sonra geç saatlerde anasının başına neler geldiğini söylediklerinden beri başka bir şey düşünmemiştii: Hudson iskelesinde tutuklanmış, sonra da Lord Hyde'ın Kips Koyu'ndaki evine götürülmüştü.

Darağacı, ay ışığında, donmuş toprağın üzerine uzun, sıska bir gölge düşürüyor ve genç, gözleri yere dikili, bu gölgenin üzerinden geçiyor. Sonra eve yaklaşıyor. Pencerelelerin bazılarında mumlar ışıldıyor ve yolcu, sade yüreğinde bir umut ışıltısı duyuyor. Çünkü, diyor içinden, insanın olduğu yerde merhamet de vardır -budala çocuk! Bu fikre sıkıca sarılarak bahçe kapısının önüne geliyor. Titreşen iki şekil orada birbirlerine sıkı sıkıya sokuluyorlar.

“Dan!”

Lizzie'nin ona anlattıkları gerçekten korkunçtu ve iskelede benimle albay arasında geçenleri anlatırken duyduğu öfke bunu daha da korkunç hale getiriyordu. Anama ihanet ettiğimi ve hep benim hatam olduğunu söyledi. Dan'ın öfkelerini hiç unutmayacağım. Bu, Dan yaşadığı sürece onunla benim aramda durdu, eğer aklımı başıma toplayıp albaya basit bir yalan söyleseydim her şeyin düzgün gideceğine olan inancı, yani. Başka tek bir söz etmedi ama ateş saçan gözleri ve içlerindeki azar ruhumu yakıyordu. Sonra Dan kapıdaki nöbetçiye yaklaştı ve bizi içeri almaya ikna etti. Karanlığın geri kalan saatlerini, bir zamanlar hayvanların tutulduğu bir müştemilatta geçirmemize izin verdiler. İğrenç şekilde gübre kokuyordu.

Şafakta, evde hareket başladı. Çeşitli binalardan, ceketlerinin önü açık askerler çıkıyordu. Su fıçısına doğru gitmek için avluyu geçerlerken soğuktan ürperi-

yor ve esniyorlardı. Günün duru, soğuk havasında kızartılmış domuz pastırması kokusu geziniyordu. Ahırlardan hıştırlar ve kışneme sesleri geliyordu. Sonra kapılar ardına kadar açıldı ve bir dizi at avludan geçirildi. Nalları çakıl taşlarına çarpıyor, nefesleri, sabah serinliğinde duman gibi yükseliyordu.

Evden çıkan ilk subay genç albay oldu. Üçümüzün bulunduğu ve tozlu zemininde tepinerek ısınmaya çalıştığımız müstemilata yaklaştı. Biraz uyumuş ve domuz pastırması kokusuyla uyanmıştım. Dan'in onunla yüz yüze gelmesi, askerlerin ilk görevleri için şuraya buraya gittikleri ve atların, ahırın önündeki küçük çayıra çıkarıldıkları sırada, avluda oldu.

"Anneniz için geldiniz," dedi albay.

"Onun hayatı için yalvarmaya geldik," dedi Lizzie.

Kız kardeşim güzel bir kızdı ve anamın güçlü ruhuna sahipti. Şimdi, yumuşacık bir edayla, albaydan anamın hayatı için şefaath diliyordu.

"Eğer gücüm yetseydi, onu bağışlardım," dedi albay, "ama yetmez."

Bunun üzerine, adamın suratına dehşet içinde bakakaldık. Karşımızda anamızı bağışlamaya hazır, ama buna gücünün yetmeyeceğini ileri süren bir İngiliz subayı vardı! Kibirle küçümseseydi bile bu eziyet gibi itiraktan, bir yandan gösterirken öte yandan geri çekilen bu merhamet belirtisinden daha iyi gelirdi bize. Lizzie albaya sokuldu.

"Efendim, bize yardım etmelisiniz. Eğer onu kaybedecek olursak..."

Sözünü tamamlamadı. Albay, savaşın bizi ittiği koşulları çok rahat tahmin edebilirdi.

"Bizzat Lord Hyde'ın verdiği bir karardı."

"O zaman ona gidin ve ona sonsuza kadar borçlu olacağımızı söyleyin, tek onun canını bağışlasın!"

Bu yakarıyla Lizzie subayın ceketini yakaladı ve

bedenini onun bedenine yapıştırdı. Albayın yüzüne öyle güçlü duygularla bakıyordu ki adam gözlerini başka tarafa çevirmek zorunda kaldı. Hâlâ başka tarafa bakarak, ceketini omuzlarından sıyırdı ve önünde soğuktan tireyen kızın bedenini sardı.

“Deneyeceğim,” dedi.

“Ama onu görmemize izin verin!” diye bağırdı Lizzie.

Albay derhal döndü ve avluyu geçerek şu son saatlerimizi geçirdiğimiz müstemilata benzeyen bir binaya doğru ilerledi. Kapı kilitli değildi, içerde anamızı gördük. Sevinç ve keder çığlıklarıyla anamıza atıldık.

Sessiz, hüznü, mütevekkil ama her şeyden çok, bizler için, çocukları için endişeli idi ve bize Tanrı'nın isteklerinden, ya da cumhuriyetin geleceğinden, böyle şeylerden değil, o gittikten sonra geçinmek için neler yapmamız gerektiğinden söz etti. Lord Hyde ortaya çıkıncaya kadar bir saatten az bir vaktimiz oldu. Lord Hyde, albaya bir baş işaretiyle vaktin geldiğini işaret etti. Sabah saat daha dokuz olmamıştı. Albay, şimdi kapısı açık duran müstemilata geldi. Anam onu görünce, yüzüne dehşete benzer bir ifade geldi geçti, ama su üzerinden esip geçen meltem kadar kısa süreli. Sonra albaya kasatı bir aşağılama ile baktı. Lizzie kapıya doğru döndü.

“Hayır!” diye bağırdı.

Odanın öbür yanına fırladı, yumruklarını albayın göğsüne dayayarak annesinin canının bağışlanması için yalvardı.

“Başka bir şey yapamam,” dedi albay.

“Gelin, yanımda durun,” dedi anam.

Anam, kolları omuzlarımıza dolanmış, boğazı çıplak, tokalardan kurtulmuş saç tutamları omuzlarına dökülmüş, açık, parlak sabaha adımını attı. Avlunun ortasında, hazır ol durumunda, omuzlarında tüfekleriy-

le infaz birliği, bir de elinde trampetiyle bir çocuk duruyordu. Bir an anam sanki yönetim ondaymışçasına, çevreyi inceledi. Sonra Lord Hyde öne çıktı. Pudralanmış ve boyanmıştı. Sonra hepimiz, her pencereden ve kapı ağzından izlenen idam mangasını takip ettik. Anamın yalnızca bir an itidali bozulur gibi oldu, o da, sabahın durgunluğunun ileride, sahildeki bir alaybozan tüfeğinin patlamasıyla bozulduğu andı. Sanki mermi kendi etine girmişçesine sarsıldı.

Soğuk, mavi gökyüzünün önünde darağacı karşımızda duruyordu. Yan direğın ucundan ilmek halinde bir ip sallanıyordu. Altına, bir çift ata koşulmuş bir yük arabası çekilmişti. Bir manga kırmızı ceketli yakındaki bir geçitte hazırola duruyordu. Küçük bir Amerikalı kalabalığı da uzakça bir mesafede toplanmıştı. Trampetçi, yavaş, boğuk bir tonda çalmaya başladı. Bir din görevlisi adımlarını bize uydurarak yanımızda yürümeye başladı. Birkaç sözcük mırıldandı, ama anam başını sallayıp gözlerini, önünde uzanan yoldan ayırmadı. Lord Hyde yavaş ve vakur bir yürüyüşle kafilenin başında gidiyordu, albay ise kafilenin en arkasındaydı.

Darağacına ulaştığımızda, askerler önceden oraya yerleşmiş bulunan mangaya katıldılar ve trampet sesi kesildi. İzleyen Amerikalılar sessizdi. Darağacına yakın duran Lord Hyde, ceketini sıyırıp çıkardı ve din görevlisine verdi. Sabahın ayazında, orada öylece duruyordu: kolunun manşetleri dantelden beyaz bir gömlek, sırma işlemeli bir yelek giymiş, üzerinde elmas iğne bulunan parıl parıl parlayan bembeyaz bir boyunbağı takmış, sağlam yapılı bir İngiliz. Peruğu, teninin rengi kadar beyaz pudralanmıştı ve allık sürülmüş yanakları ve kıpkırmızı dudaklarıyla tezat oluşturunuyordu.

Albay öne ilerledi ve Lizzie'nin koluna dokundu. Birdenbire hepimiz fark ettik ki bizim çekilmemiz ve anamızın tek başına öne çıkması gerekiyor. Ona sarıl-

dık. Sessizlik, en sonunda oradaki Amerikalılar grubundan gelen bir acı çığlığıyla bozuldu. Çığlık, donmuş bir tabloya dönüşmüş olan görüntüyü birden canlandırdı: sıraya dizilmiş askerler, darağacının altında duran Lord Hyde, mahkûm kadın, izleyen kalabalık ve albayın göğsüne kapanmış ağlayan Lizzie ile eğilmiş başına sımsıkı bastırdığı yumruklarını sıkmış kenarda duran Dan.

Lord Hyde bir sıçrayışta at arabasının üstüne fırladı ve havlar gibi, anama kendisini izlemesini söyledi. Ancak o zaman, oradaki insanlar mahkûmu sayın Lordun kendi elleriyle asmak niyetinde olduğunu anladılar. Bir öfke mırıltısı işitildi ve askerler dikildiler. Anam çabucak arabaya çıktı. Bir yandan da elleriyle eteklerini toplamıştı. Başı dik, çenesi ilerde, gözleri kuru ve ağzı şiddetli bir tikslenme ifadesiyle bükülmüş, ilmeğin altında duruyordu. Elleri arkadan bağlanmıştı. Gözbağını reddetti.

Ancak, konuşmak istedi. Kalabalık ileri doğru sürüklendi. Birkaç dakika herkes huşu içinde sessizce bekledi. Anam duru bir sesle konuştu. Nefesi, kış sabahının soğukunda buharlaşıyordu. Ölüm bu kadar yakınındayken korkusuz olması bana çok olağanüstü geldi. Gerçekten de huzurlu görünüyordu. Nedeni de sefalet içine düşmüş bir hayattan kurtulmayı arzu etmesi değildi, çünkü bunu istemiyordu. Konuşurken hareketsiz duruyordu, kollarını sallamıyor, sıkılmış yumruklarını havaya kaldırmıyordu, çünkü bilekleri arkasından bağlıydı. Sadece yukarı kalkmış çenesi, parlayan gözleri ve *ağzından fırlayan* sözcükler, oradaki Amerikalılar için besin, düşman için ise, yüzlerine fırlatılmış zehir gibiydi.

“Yaptığımdan pişman değilim!” diye bağırdı.

Sessizlik, onay ifade eden birkaç çığlık kırıntısı ile kısaca bozuldu.

“Ülkemin bu canavarları sahillerimizden kovalamasına yardım etmeye çalıştığım için pişman değilim!”

Gözlerini çevredeki kış görüntüsünde dolaştırdı. Hiçbirimiz kıpırdamadık, sesimizi çıkarmadık. Gözleri bir an için kapandı. Birdenbire, Trinity Kilisesi’nin yanındaki evimizi ve orasının başına neler geldiğini hatırladım. Galiba anam da bunu düşünüyordu.

“Bir zamanlar,” diye haykırdı, “burada huzur içinde yaşıyorduk, ta ki İngiltere bize ait olan şeylere gözünü dikene kadar! Artık huzur istemiyorum, savaş istiyorum! Eğer çocuklarım barış ve huzura kavuşacaksa, savaş olması lazım! Çocuklarım...”

Burada duraksadı. Elleri arkadan bağlı, başını ileri uzatmış, hayatının bu son anlarında, içtenliğini kabul etmemiz için bize yalvarıyor gibiydi. Sonunda gözlerinden yaşlar boşandı ve onları silemedi. Ben Liz-zie’ye korku dolu, acele bir bakış attım. O başını kaldırmış, dudakları aralık, gözlerini kırpmadan bakıyordu. Birden, askerlerin bizi yakalayacaklarından, o arabaya götüreceklerinden ve anamızla birlikte asacaklarından korktum. Belki de o da aynı şeyi düşündü, çünkü bir daha çocuklarından söz etmedi.

“Bütün krallardan nefret ediyorum!” diye bağırdı. “Ve eğer ölümümle...”

Artık “yuh!” sesleri gelmeye başlamıştı. Kalabalığın arka taraflarından bir taş atıldı ve bir kırmızı ceketlinin omzuna isabet etti. Tıslamaya benzer bir emirle Lord Hyde askerleri hizada tuttu. Sanki anamın yüreğini boşaltmasını istiyordu, o yüreği sonsuza dek susturmadan önce.

“Eğer ölümümle yurduma hizmet ediyorsam, bugün burada asılmam boşuna değil!”

Sonra aniden başı öne düştü ve saçları yüzüne dağıldı. Kıpırtısız bir sessizlik. Hiç kimse konuşmadı, kimse kıpırdamadı. Sanki başka bir yere gitmişti, için-

de bir yerlere, belki de inancının özüne dokunmak istemişti. Sonra başı tekrar kalktı. Artık yaşlı gözlerinde şiddetli bir ışık yanıyordu. Nedamet getirmeyi bir kere daha reddetti, herhangi bir şekilde suçu kabul etmeyi reddetti, hatalı olduğunu itiraf etmeyi reddetti. Çınlayan bir sesle önceki ifadesini tekrarladı.

“Yaptığımdan pişman değilim!”

Daha sonra işittim ki, o günkü sözleri, davanın içindeki pek çok kişiye, en çok da Washington’un pejmürde ordusuna ilham vermiş. Sözlerini bitirince daha fazla tezahürat oldu ve ardından Lord Hyde boynuna ilmeği geçirdi. İlmeği sıkılaştırdı. İşini yaparken acele etmiyordu. Anam hâlâ cesaretle duruyordu. Ben hâlâ bunun son demek olduğuna inanamıyordum. Lord Hyde altında hafifçe sallanan arabadan zarif bir hareketle indi. Atların dizginlerini almak için ilerledi. Albaya doğru başını salladı. O da kılıcını çekti ve yükseğe kaldırdı.

O sırada evrende bir darağacının altındaki bir at arabasının üstünde, boynuna bir ilmek dolanmış, başı yüksekte, dudaklarında hafif bir gülümsemeyle rüzgâra karşı duran bir kadından başka kimse yoktu –bize bakıyordu, *bana!*– sonra albayın kılıcı *indi* –Lord Hyde kamçısını atların üstünde şaklattı– araba ileri atıldı...

Kara kusmuk yakında korkunç tahribatına başlar, başlayınca da hayatım saatlerle hesaplanacaktır. Şöminemin üzerindeki saat tıklıyor, kapımın vurulması tekrar başladı, ama odanın öbür ucuna yürüme zahmetine girmiyorum. Bitirmeliyim. Anam darağacına gittiğinde nasıl onunla beraber olduğumu ve Lord Hyde’ın asma işini nasıl kendisinin yürüttüğünü anlattım –cellat rolünü oynamak, bu asil beyefendinin özel bir tercihiymiş gibi görünüyor. Bir at arabasının arkasında bir tabut duruyordu. Kalabalığın dağılması, ikisi dışında bü-

tün askerlerin eve doğru uygun adım gitmeleri, anamın bedeninin tabuta konması ve kapağın çivilenmesi son derece kasvetli bir perişanlık havası içinde oldu. O günkü mutlak sessizliğin içinde yükselen çekiş seslerini şimdi bile işitiyorum! Tak-tak-TAK, tak-tak-TAK!

Dakikalarca tabuta bakakaldım. Berrak gökyüzünün altında o kaba, çam kutu o kadar ağır, o kadar *hareketsiz* görünüyordu ki anamın orada yattığını düşünmek anlamsız oluyordu. Öldüğünü görmemiştim. Araba öne doğru hareket edince bakamamıştım; arkamı dönmüş, gözlerimi kapamış, kulaklarımı parmağımla tıkamış ve Lizzie omzuma dokunup, her şeyin bittiğini söyleyene kadar öylece kalmıştım. Tabuta bakakaldım, görüntüsü beynimin içinde asit gibiydi. Beynimi o kadar derinlemesine yaktı ki, gündüz unutsam bile gecelerin tekrar tekrar gözümün önüne geliyor. Anamın tabutu tıklattığını işitiyorum ve onu kurtarmamın mümkün olmadığını biliyorum.

Suçumun büyüklüğünü kendi vicdanımın tartısında ölçmek için bir ömür boyu vaktim oldu. Hudson iskelesinde kuşku uyandırdığım zaman küçücük bir çocuk olduğum doğru. Yaşımdan küçüklüğü bir ölçüde beni mazur kılıyor. Bir hukuk mahkemesinin ya da bir ahlâk jürisinin önüne çıkılsa, savunmanın tezi bu olabilir, ama tanrıtanımaz bir insan olarak benim için geçerli tek merci, daha önce de söz ettiğim, karanlık, sıkışık yerde, yani ruhumda toplanan heyettir. Ruhumda toplanan mahkeme heyetine göre suçluyum ve mutlaka kısa süre sonra yerine getirilecek olan idam cezamı hak ediyorum. Ve denebilir ki, söylenecek başka şey yok.

Ama öyle değil. O günkü ve ondan bir gün önceki olaylar beni acı anıların peşini hiç bırakmadığı bir insan haline getirdi. Herhalde böyle bir zihinsel karışıklığı delilik belirtisi olarak görmek mümkündür, ama

böyle düşünmek hata olurdu. Deli olduğuma inanmıyorum, ama ne olduğunu delilerin bildiği bir hayat yaşamak zorunda kaldım; demek istiyorum ki, suçluluğum beni başkalarından ayırdı. İşte böyle sefil bir yalnızlık içinde anamın hayaletiyle karşılaştım, hem de bir kere değil, *defalarca*.

Hiçbir korku, hiçbir dehşet hissi duymadım. Benim için onun yokluğu, hayaletinden çok daha korkunçtu. Benim canıma okuyan onun yokluğu idi! Onsuz hayatta nasıl kalabildim bilmiyorum. Lizzie de hiç destek olmuyor, yardım etmiyordu. Anasının idamını gördükten sonra zaten kendisi de ruhen yaralı idi. İlki bir akşam olmuştu. *Jersey* adlı hapishane gemisinin pis pis kokarak deniz üstünde sallandığı Wallabout koyunun bulunduğu Brooklyn sahiline baktı durdu anem. Uzaklarda bir yerde bir köpek havlıyordu. Limandan doğru bir şekil görmüştüm, bir insan şekli, iskelenin ucunda duran bir kadın. Bir sevinç dalgası içinde onu tanıdım. İskele boyunca ihtiyatla ilerledim ve onun biraz ilerisinde durdum. Sessizliği, alacakaranlığı ya da üzerine nem sıçramış olan, ayaklarımın dibindeki ahşap döşemeleri kıpırdatmamaya dikkat ettim. Saçları uzun ve cansız, gözleri ölüydü. Teni domuz yağı koyuluğundaydı. Kötü kokuyordu. Bana hiç aldırmadı, ama onun yakınında olmak yeterliydi. Koyda demirlemiş olan İngiliz gemilerine, onların, akşamın birbirine geçmiş renkleri ve hatları içinde yükselen grafiten direklerine baktım. Washington'un umduğu ve planladığı gibi yanmamışlardı, çünkü sanıyorum Miles Walsh ve anam ve geri kalanlar ihanete uğramıştı. Tabii Miles Walsh'ı bir daha hiç görmedim. Onunla ilgili, efsane şeklinde bana kadar gelen üstü kapalı parça parça söylentilerden tahmin edebildiğime göre, o da darağacına yollanmıştı bir gece geç saatlerde, Barrack Sokağı'nda, ya da Provost hapishanesinde veya *Jersey*

gemisi ya da o zaman New York'ta bulunan ölüm saçan hapishanelerden birinde ölmüştü.

Bez Şehre döndüğümde bir keresinde Lizzie'ye anamı gördüğümü söyleyince beni doğru dürüst anlamadığını hatırlıyorum. Sandı ki, anamın ölümü benim için o kadar muazzam bir kedere neden oldu ki onun anısından uzak duramıyorum. Ama ben öyle demek istemiştim. Bütün bunlar doğrudu, ama bir şey daha vardı.

“Başka ne var?”

Ağlamaktan kızarmış donuk gözlerle suratıma baktı. Diyorum ya, anamın asıldığı gün Lizzie ruhundan bir şeyler kaybetti. Gençliği bitti. Onu bir daha gülerken duymadım. Hiç evlenmedi. Yeni giren yüzyılı da görecektir kadar yaşadığı halde Madison yönetimi zamanında hastalandı ve sonunda, galiba bizden ayrıldığına memnundu, gerçekten de yakında anamıza-babamıza kavuşacağından söz ediyordu. Amerika'dan da daha iyi bir yerin olduğunu ve oraya ulaşacağını umduğunu söyledi. Bunlar son sözleriydi.

“Bir kâbus, başka bir şey değil,” dedi.

“Hayır,” dedim. “Gündüz gözüyle gördüm.”

“Senin hayal gücün!”

“Fark etmez. *Onu gördüm.*”

Daha sonra, benim bu sözlerim üzerine hissettiği buz gibi duyguyu hiç unutmayacağını söylemişti. O yaz ve sonbaharda birçok kere benimle birlikte şehre geldi. Bana inanmıyordu ama duyduğu ihtiyaç kuşkusundan üstündü. Akşamın alacakaranlığında giderdik. Yarı karanlık içindeki her harekete, boş sokaklardaki her ayak sesine, savaşın ıssız bıraktığı yerlerdeki her kamp ateşinin şavkında görünen her şekle karşı tetikteydim.

“İşte! Görüyor musun onu?”

Lizzie'nin kolunun yenini tutup yere diz çöker, titreyerek nehir kenarında ya da şehrin sessiz kesimle-

rindeki bir geçidin ucunda hareket eden bir hiçliğe doğru parmağımı uzatırdım. Ona gösterdiğim yöne doğru bakar ama yalnızca fareler görürdü. O zaman ben hızla ilerler, o şeyi izlerdim. Lizzie de beni takip ederdi, ama orada hiçbir zaman bir şey olmazdı, Lizzie benimle olduğunda. Ölmüş anamdan istediğim neydi? Hayatımın boşa gitmiş yılları boyunca bu sorunun beni tüketmiş olduğunu söylerken abartmıyorum. Galiba cevabı şimdi biliyorum. Sanıyorum ki, şimdi bana çok yakın olan Ölüm –zira birkaç saat sonrası için randevumuz var– işte daha şimdiden kapıma dayanmış olan Ölüm değil mi? –Ölüm bunun cevabını bugün öğleden sonra uyurken bana fısıldadı. Ölü anamı, onu tabutundan *kurtarmak* için değil, *onunla birlikte* o tabutun içinde olmak için izledim.

Söyleyecek çok az şey kaldı. Darağacının kurulduğu yıldan bu yana yarım yüzyıl geçti. Yurdumun insanların kafasında savaş öyle bir dönüştü ki küçük bir grup kahraman ve gazinin, Bağımsızlık fikrine dayanarak sürdürdükleri ve bu yüzden, sonunda zafer kazanması mutlak olan şanlı bir girişimden başka her şeye benziyor.

Ama acı peşimi hiç bırakmıyor. Günlerimi durmadan çalışan bir yazar bozuntusu, Rising Sun'ın ya da Doğu Yakası doklarındaki benzer bir yerin arka kısımlarında, elinde piposu ve önünde bir şişeyle oturan ufak tefek yalnız bir adam olarak geçirdim. Anamdan hiç kopmadım. Şafaktan önce ya da belki de akşam alacakaranlıkta, ışığın gitmeye başladığı sırada Manhattan sahillerinde kendini bana gösterdi. Bu saatlerde, bu sınır saatlerinde, ne gece ne gündüz iken, terkedilmiş bir iskelede ona rastlardım ve her zaman bilirdim ki bir gün beni almaya gelecek. Ve işte zamanı geldi. O burada.

Boş gözleri, dikişleri sökülmüş kirli giysileri içinde, kafatasındaki gevşek, sallanan dişleriyle kapımın önünde duruyor. Mezarın pis kokusu üstüne kuvvetle sinmiş. Çürümüş, hamur haline gelmiş parmaklarını kaldırıyor ve aşağıdaki caddede ölüm arabasının kaldırım taşları üzerinde gümbürdediğini ve evin önünde durduğunu işitiyorum. O arabanın arkasında onun tabutu bizi bekliyor ve şimdi, en sonunda, anamın elini tutuyorum ve birlikte merdivenden inerken, vebanın bana da bulaşmış olduğunu biliyorum.

Bu hak ettiğimden fazlası değil.

Julius

Noah van Horn, kırmızı suratlı, iri kemikli ve çelik gibi iradeli bir adamdı. Kimse tartışmada ona üstün gelemezdi, belki kızı Charlotte hariç. En başta Barclay Sokağı'ndaki köşkünün şöminesinin üzerinde asılı olan portresinden anlaşıldığına göre, yaşarken epeyce korku uyandırmış bir zat olsa gerek. Ters, bağırıp çağıran, baskıcı, sabırsız –hâkim olamadığı bir öfkeye teslim olmuş– olduğu hep o yüzde belli oluyor. Ben bütün bunları söylüyorum, çünkü resim şimdi benim mülkiyetimde ve bu resmin önünde fazlaca vakit geçiriyorum. Çünkü, kırılmış favorileri ve vahşi kara gözleriyle, günlerini Güney Caddesi'ndeki yük iskelelerinde geçiren bir tüccardan çok, *İncil*'in Eski Ahit cildinden fırlamış bir peygambere benziyor –kelimenin tam anlamıyla, tuvalden *fırlayıp çıkacak* ve resmi izleyeni so-
payla yere serecek gibi duruyor!

Servetinin temellerini Atlantik aşırı ticaretle attı. Savannah, Georgia'dan ham pamuk alıp Londra'ya taşıyor, sonra güneye doğru doğu sahili boyunca ticaretini yapıyor, her limanda kârını cebe atıyordu –bu 1800'lerin başlarında olmuş olmalı, kendisi yirmi yaşında ya var ya yoktu. Noah van Horn, bunu izleyen on-yirmi yıl içinde kârını gemi yapımı, gayrimenkul, in-
şaat ve benzeri işlere yatırdıkça, serveti hızla büyüdü.

Eskinin para sahibi seçkinlerinden olmayabilirdi, insanı yararlı, inançlı bir hayata yönelten Presbiteryen erdemlerine –bunlardan ikisini sayacak olursak, içkiden uzak durma ve tutumluluk– bazıları kadar bağlı da olmayabilirdi, ama kendini atılgan girişimciliğe ve para kazanmaya canı yürekten adamıştı. 1832’de Ann Griswold isimli bir kızla evlendi. Kız kendisinden yirmi yaş küçüktü ve birlikte iş yaptıkları Kuzeyli bir tüccarın kızıydı. Sonraki yıllarda eşi ona üç kız doğurdu, en büyüğü Charlotte idi.

Ev yaşamında Noah bir ölçüde huzur buldu. Broadway’in aşağı ucundaki otellerde erkek arkadaşlarıyla konyak içmek gibi erkeksi zevklerden saydığı şeyleri bıraktı ve eski uygarlıkların tarihi konusunda bir ilgi geliştirerek iki bin kitaplık bir kütüphane oluşturdu. İş hayatı gelişmeye devam etti, kendisiyle birlikte şehir de geliyordu. Sık sık, New York’un, dünyanın en büyük limanı ve ticaret merkezi olarak Londra’yı da geçeceği günden söz ediyordu ve bunu, o gün geldiğinde kârın büyük bir bölümünü cebe indireceği beklentisi içinde olan birinin güven duygusuyla söylüyordu. Ama sahip olmadığı ve uğruna her türlü bedeli ödemeyi kabul edeceği şey, bir oğuldu.

Charlotte’un doğumundan sonra Noah, yeni kurmuş olduğu ailesini daha saygın bir çevreye taşımaya karar verdi, çünkü Manhattan’daki tüccar mahallesi gitgide hastalıklara daha açık duruma gelmişti ve Noah’a göre bu hastalıklar limandan İrlandalılar yoluyla giriyor ve onların yaşadığı dar ve iğrenç sokaklarda ve kokuşmuş avlularda olgunlaşmak için uygun zemin buluyordu. Waverley Place’de bir arsa temin etti ve kendisine, her tarafında oluklu sütunlar yükselen, ağır saçakları ve üçgen alınlıkları olan, Yunan tarzında bir ev çizmesi için bir mimar tuttu. Çirkin bir binaydı ve

bana evden ziyade bir anıt-mezara benziyor gibi görünmüştü. Ev 1835 kışında tamamlandı ve aile buraya taşındı. Bir hafta sonra, şehrin başına, gelmiş geçmiş felaketlerin en büyüğü geldi. Pearl Sokağı'ndaki bir antrepoda çıkan bir yangın şehrin göbeğindeki iş merkezini de yalayıp yuttu ve iki gün içinde neredeyse yedi yüz binaya ek olarak on milyonlarca dolar değerindeki malı yok etti. Yanıp kül olmuş olan konutlar arasında van Hornların yeni boşalttıkları Barclay Sokağı'ndaki ev de vardı. Noah şükretti. Kendini Tanrı'nın sevgili bir kulu addetti.

Ann van Horn sonuncu çocuğun doğumunu, Waverley Place'de yaptı ve çok şükür, Noah sonunda bir erkek çocuk sahibi oldu. Adını Julius koydular.

Çocuğun içine doğduğu aile, varıl ve oturmuş bir aileydi ama önündeki yol kolay olmayacaktı. Bu son doğumdan yorgun düşmüş olan annesi, Julius daha bebekken öldü; ve kız kardeşlerinin, özellikle de Charlotte'un gösterdiği dikkate rağmen, o tarihten sonra Julius babasının ödünsüz sertliğini yumuşatacak olan anne etkisinden mahrum olarak yetişti. Zira Noah karısını kaybetmiş olmaktan dolayı harap olmuştu ve o acı içinde oğluna gerçekleştirmesi imkânsız standartlar koydu. Daha sonraları, Julius'un ablaları, eve ait en küçük bir kuralın ihlalinde, Noah'ın küçük çocuğu nasıl dövdüğünü sık sık anlatırlardı. Babalarının kütüphanesinin kapısının ardından çocuğun çılgınlıklarını duyarlar, onunla birlikte acı çekerler ve babalarına nefret duyarlardı. Ama tuhaf şekilde Julius bu davranış karşısında burukluk hissetmezdi, çünkü gözyaşları kurur kurumaz eskisi kadar neşeli bir şekilde geri gelir, sevgili babasına yardım etmek için yapabileceği bir şey olup olmadığını sorardı; Noah van Horn, o gaddar, taşkın adam bile yumuşak huylu oğlunun mutlu safiyeti

karşısında etkilenmezlik edemezdi.

Noah'ın niyeti her zaman, vakti gelince van Horn İşletmesi'ni Julius'un devralması için onu eğitmek olmuştı. Ancak, çocuk daha on yaşma gelmeden onda hiçbir şekilde iş kafası olmadığını fark etmişti, ama neye yatkın olduğu da hiç belli değildi. Hayal kırıklığı içinde, bir süre çocuğa karşı daha acımasız davranmıştı. O kadar ki, bir keresinde Julius babasının kütüphanesinden ağlayarak çıkarken bacaklarından aşağı kan sızıyordu ve ablaları artık buna katlanamaz haldeydiler. Bundan vazgeçmesi için yalvarmak üzere, Charlotte'un başkanlığında bir heyet halinde, epeyce heyecan içinde babalarının yanına gittiler.

Bu görüşmenin nasıl geçtiğini pek çok kereler hayal etmeye çalışmışımdır. Bu görüşmenin, evin ikinci katındaki ahşap lambri kaplı, loş bir oda olan kütüphanede geçtiğini biliyorum. Bir şöminenin etrafına yerleştirilmiş koltuklar, siyah maun bir çalışma masası ve her tarafta, yerden tavana kadar uzanan kitap rafları vardı. Raflar o kadar yüksekti ki en tepedeki kitaplara ulaşabilmek için yüksek bir merdiven gerekli oluyordu. Şöminenin önünde, yerde, heybetli kafasındaki iki cam gözünü hiç kırpmadan ateşe dikmiş olan bir ayı postu seriliydi. O akşam, Charlotte kütüphanenin kapısına vurduğunda, Noah içeri girmeleri emrini, şöminenin yanındaki bu koltukların birinden, havlar gibi bir sesle vermişti.

“Baba, bizim için büyük önemi olan bir konuda sizinle görüşmeye geldik,” dedi Charlotte.

Noah, bacaklarını açmış, elleri koltuğun yanlarına dayalı, bir elinin parmakları şöminenin ışığında parıldayan kristal bardağın dibine hafifçe dolanmış vaziyette otururken, üç kız kardeş, gaz lambasının ışığında titreyerek durdular. Noah sırma iplikle parıldayan ejderhalar işlenmiş, kırmızı ipekten, uzun ropdöşambrını

giymişti. Ayağında Fas'tan gelmiş deri terlikleri vardı. Gözkapakları inik, dudakları nemliydi.

“Demek sizin için büyük önemi var.”

“Hepimiz için,” dedi Hester, üçünün en yumuşak başlısı olan alçakgönüllü Hester. Kızcağız o kadar korkmuştu ki, ilk konuştuğunda ağzından hiçbir sözcük çıkmadı ve bir kez daha söze başlamak zorunda kaldı. Ama kardeşleri gibi o da babasının yüzüne kesin bir kararlılıkla baktı. Noah bir ayağının bileğini diğerinin üzerine attı ve ayaklarını ayının kafasına dayadı.

“Dinliyorum,” dedi.

Bunun üzerine Charlotte bir adım öne ilerledi ve hâlâ elleri arkada, Julius'u dövmeye artık bir son vermesinin neden gerekli olduğunu anlatmaya başladı. Neler söylediğini tam olarak bilmiyorum, ama herhalde konunun içine girdikçe, kolları düz duramaz olmuş ve kısa sürede, tezini destekler şekilde kullanıma sokulmuş olmalı. Ayrıca, herhalde yüzüne ateş basmış, sesi tizleşmiştir. Bu arada da, babası, o âna kadar içinde bulunduğu sükûneti kısa sürede kaybetmiş ve terlikli ayaklar ayının kafasından inmiş, geniş alın kırışmış, çizgilenmişti. Yerinden fırlayıp şöminenin önünde durdu. Yanaklarının rengi gitgide daha kırmızıya dönüşüyor, eliyle sinirli sinirli bacağının üst kısmına vuruyordu. Charlotte'un ateşli savunmasıyla cesaretlenen kızlar, ablaları özellikle ikna edici olmaya başlayınca, “Evet!” diye bağırarak cesareti gösterebilmişlerdi ve bütün olay belki de on dakikadan fazla sürmediği halde, Charlotte sözünü bitirdiğinde, babasının kafası epeyce karışmış durumdaydı. Julius'un disipline ihtiyacı olduğu ve bu ihtiyacın epeyce büyük olduğu inancıyla işe başlamıştı ve Charlotte ona çocuğun böyle olmasının kendi elinde olmadığını açıkça söyleyinceye kadar da buna inanıyordu.

Bu fikir, yani oğlunun “böyle olmasının kendi elin-

de olmadığı” fikri tuhaf bir şekilde, Horn’un üzerinde muazzam bir etki yaptı. Öyle anlaşıyor ki, çocuğa karşı duyguları hemen derhal değişti. Sanki vahiy inmiş gibi sarsıcı bir şekilde fark etti ki Julius’u zorlaması onun karakterini geliştirmek için değil, daha çok, çocuğun asla kendi istediği gibi olmayacağını fark ettiği için duyduğu öfkeyi boşaltmaya yönelikti. Aslında kendi hayal kırıklığının ve belki de karısını kaybetmenin verdiği kederin –çok derin olduğunu zaten ifade etmiş olduğum bu kederin etkisi altındayken, Julius’u hayata hazırlıyorum diye kendini kandırmış olması onu derinden etkiledi ve birkaç gün öyle bir umutsuzluğa kapıldı ki evdeki hava Julius’un bile keyfini kaçırdı. Fakat ne olursa olsun, dayak artık durdu.

Kız kardeşler kendileri ile iftihar etmekte haklıydılar. Özellikle Charlotte, araya girmelerinin etkili olmasından çok memnundu, ama babasının yanında bunu hiç belli etmiyor, ömründe ilk ve son kez kendinden beklendiği gibi alçakgönüllü ve ölçülü bir insan gibi hareket ediyor, evin içinde işini yaparken gözlerini yerden kaldırmadan dolaşıyor ve zar zor duyulacak kadar alçak bir sesle konuşuyordu. Babası bilemezdi ama Charlotte’un Julius için planları vardı.

İşte böylece, Noah oğlunun van Horn İşletmesi’ni devralacağına dair uzun süredir beslediği umudu terk etmek zorunda kaldı ve kendi halefî olarak yetiştireceği bir genç aramaya başladı. Bu zor bir şey değildi. O zamanlarda New York’ta, aslında şimdi de olduğu gibi, kendi isimlerini duyurmak ve servet edinmek için günün ve gecenin her saati çalışma fırsatını yakalamaya hevesli insan kıtlığı pek yoktu.

Aslında yaptığı, birçok bakımdan tuhaf bir seçimdi. Max Rinder’ı nereden bulduğunu kesin olarak bilmiyorum, ama Max’ın ailesi Bavyera’dan gelmiş olma-

larına rağmen, New York'a İrlandalıların peşinden göçüp Five Points'in kuzeyinde, ta On Dördüncü Sokağa kadar olan bölgede yerleşerek şehrin içinde Berlin ve Viyana hariç her yerden fazla Alman barındıran bir şehir yaratan o büyük Avrupalı dalgasının bir parçası değillerdi!

Yok, Max Rinder böyle birisi değildi. Ailesi iki nesilden beri Long Island'da yaşıyordu ve burada hallerinden memnun ve çalışkan bir hayat sürüyorlardı. Baba Rinder'ın bir bira imalathanesinde görevi vardı. Ancak, Max hırslıydı. Belki de, Old Slip'deki antrepoda memurken Noah'ın dikkatini çekmişti. Muhtemelen Noah'ın onaylayacağı türden nitelikler sergilemişti -inisiyatif, girişim, dakiklik, saygı ya da belki saygı değil de özgür düşünce ve patronunun müthiş hoşnutsuzluğunu uyandırma ihtimaline rağmen cesaretle fikrini söylemekte tereddüt etmemesi. Sarı benizli, genç bir adamdı. Orta boyun üzerindeydi ama omurgasının üst kısmındaki bir kemikte bir sakatlığı olduğu için, bütün resimlerinde açıkça görünen bir kamburu vardı. Geniş, eğimli bir alnı, tepede ve şakaklarda Napolyonvari simsiyah saç tutamları ve solgun, derine gömülü gözleri -konuştuğu insana diktiği hiç kırpmadan bakan, bir yılan oynatıcısının ya da vaizinkini andıran, hipnotize eden gözleri vardı ve bu gözlerin etkisi huzursuz ediciydi. Hızlı hareket ederdi, düşünmesi ise daha da hızlıydı. İş meselelerine gelince kendi yaptığı değerlendirmelerde kimsenin sözünü dinlemeyen Noah van Horn onun bu özelliğini özellikle takdir ederdi.

Dediğim gibi, tuhaf bir seçimdi ve Long Island'lı bu zeki genç adamı kendi oğlunun yerine geçirmek Noah'ı mutlaka üzmüştü. Babasının muhasebe bürosunda işe başlatılmış olan Julius'a gelince, o cenahta hiç, ama hiç üzüntü görünmüyordu, -dar, mürekkep bulaşmış bir yazı masasına, konşimentoların ve güm-

r k beyannamelerinin hesabını tutmak gibi çok sıkıcı bir dizi i e mahkûm olmu ken bunlardan kısa süre sonra kurtulacak olmak onu müthiş memnun etmişti. Julius, sayılarla ilgili her türlü i te zorluk çekerdi, aslında soyut bir meselede mantık kullanmakta zorlanırdı. Bu onun tek eksi i değildi. Kesinlikle değildi. Ne eli ve dost canlısı bir  ocuk olduğu su götürmezdi, ama muazzam bir dağınıklık içindeydi. Randevularına geç gelir, çoğu zaman parasını, ev anahtarını kaybederdi, hele bir keresinde *ayakkabısını* bile kaybetmişti. İsim hafızası bunamı  bir ya lınıninki gibiydi. G r n   ne gelince, kolu bacağı uzun, sarı, karmakarışık bukleli saçlı, sırık gibi bir gençti. Memnun olduğu veya utanđı ı zaman ağzı kulaklarına varıncaya kadar sırtı tırdı. Giysileriyle her zaman sorun ya ardı. Ya d  meleri çözülür, ya da g mle inin etekleri pantolonundan çıkar, kol d  meleri ve kravat i nesi, bunlarla birlikte d  menin ve i nenin koruması gereken man etler ve kravat da bir yana e ilirdi. Gözleri iyi görmezdi ve gözlük takardı.

Onda derbeder bir maskaradan fazla bir şeyler olduğunu gören Charlotte oldu. Julius ablalarının oturma odasında e lenirken Charlotte onu dikkatle izledi. Kızların ve arkadaşlarının karakalem çizimlerini yapıyor, derken piyanonun başına fırlıyor ve çizdiklerine eşlik edecek melodisi olan bir  arkı icat ediyordu. Charlotte, Julius'un içten gelen bu hareketlerini kabaaran bir sanatsal deha dalgasının tepesindeki k p km   gibi algıladı ve kardeşinin bunu ziyan etmemesi gerektiğine karar verdi. Julius'un bir sanatçıya gerekli olan özelliklere sahip olduğundan emindi. Zaten karmakarışık saçları, yaka pa a bir yanda görüntüüsü, bir sanatçı *tipini* aksettiriyordu ve kız kardeşler sanatçı tipine özellikle duyarlıydılar.

Charlotte ne yaptığını kimseye söylemeden, Julius

için bir öğretmen aramaya koyuldu. New York'ta bir düzine stüdyoyu ziyaret etti. Çoğu tanınmış ressamı barındırmaktaydı. Hepsiyle görüşmeler yaptı. Hiçbiri uygun gelmedi. Bu adamların, tekniğe, disipline, çalışkanlığa ve benzer özelliklere önem vermeleri, babasına fazlaca benziyor olduklarını gösteriyordu. Julius ona söyleneni yapardı, Charlotte bunu biliyordu ama bu ressamların hiçbirinde tutku yoktu "tatlı tatlı ve içten içe yanan bir ateş" denilen şey yoktu hiçbirinde- ta ki Jerome Brook Franklin'e rastlayıncaya kadar. Charlotte öyle hissediyordu ki, işte, bu adama sanat, teknikten daha fazla bir şeyler ifade ediyor. İşte burada, sanatı yaşamın ta kendisi olarak kabul eden bir adam var.

O sıralarda Jerome Brook Franklin, gerçek alanı manzara ressamlığı olan, yirmi altı yaşında, yoksul bir sanatçıydı. Bir kere Thomas Cole'un bir konferansına katılmış ve hayatının çalışmasının, Avrupa sanatını taklit etmeyen, daha çok onu özümseyen, onu aşan bir sanat, özgün bir Amerikan sanatı yaratmak için bu akımla birlikte hareket etmek olacağına dair ateşli bir inançla dolmuştu. "Yeni bir ulus," demişti Cole -ve genç Brook Franklin'in yüreğini dağlayan da bu fikir olmuştu- kendi gerçek ruhunu yansıtan bir sanat geleceğini gerektirir. Amerika'nın gerçek ruhu da sınırsız, el değmemiş yabanıl topraklarının ulvilğindeydi. Emerson'dan alıntı yapmıştı: "Öyle hissediyorum ki oralarda başıma hiçbir kötü şey gelemes -doğanın tamir edemeyeceği hiçbir utanç, hiçbir felaket (gözlerim hariç)..."

Sanat hakkında pek bir şey bilmem ama iyi bilene dayanarak söylüyorum ki Thomas Cole ortaya çıkana kadar Amerikalı ressamlar daha çok *gemilerle* meşguldüler ve piyasayı yönlendiren de tüccarlardı. Bir zamanlar Noah van Horn sahip olduğu her geminin

resmini duvarlarına asmıştı ve muhtemelen, onun gibi insanlar için sanat bu demektir: insanın maddi olarak sahip olduğu mal ve mülkün eksiksiz, kişisellikten uzak ve gösterişli bir biçimde sergilenmesi. Eğer *gemi donanımı* ya da bir *tekninin* tam olarak ne renk olduğu ilginizi çekiyorsa bu çok hoş gelebilir, ama yeni doğan bir uygarlığa ait şeyler olduğu pek söylenemez. Thomas Cole'a gelince, çocukken bir romanda aşağıdaki karşılıklı konuşmayı okuduğumu hatırlıyorum. İki adam vahşi doğa hakkında konuşuyorlar.

"Oraya varınca ne görüyorsun?" diyor biri.

"Yaradılışı!" diye bağırıyor diğeri.

İşte Jerome Brook Franklin'in Amerikan vahşi doğasına keşif gezileri yapmasının nedeni, Yaradılışın resmini yapmaktır. Tuvalleri, sonbaharda New York'un kuzeybatısındaki göller gibi doğal güzellikleri gösteren geniş ufuklu manzaraları konu ediyordu. O zamana kadar böyle tablolar için sağlıklı bir talep oluşmuştu, ama Jerome henüz çok tanınan ressamalar arasına girememişti ve bu nedenle keşif gezilerinin masrafını çıkarmak için gençlere öğretmenlik yapmak zorundaydı.

Franklin'le randevusu olduğu gün Charlotte dar bir merdivenden çıkarak Batı Onuncu Cadde üzerindeki bir binanın en üst katına tırmandı. Bir sahanlık ve merdivenin bir kenarında, ta apartman girişine kadar bütün merdiven boşluğuna bakan bir tırabzan vardı. Bir kapı açık duruyordu. Charlotte kafasını uzattı. Gördüğü, küçük bir balo salonu büyüklüğünde, tahta zeminini bomboş ve engebeli, tavanından da kirli lambalar sarkan bir stüdyo idi. Stüdyo boştu. Pencereleler açıktı ve aşağıdaki sokaktan kadın, erkek, at ve zil sesleri hafif hafif içeri giriyordu. Havada tebeşirimsi bir koku ve arka planda da yağlı boya kokusu olduğunu fark ettiği başka hafif bir koku daha vardı. Odada eşya olarak pek az şey vardı. En uçta küçük bir soba, bacakları sallanan

birkaç masa, alçak tahta bir platform ve onun etrafına dizilmiş, birbirine uymayan bazı hasır sandalyeler ve parçalar halindeki tozlu, alçıdan insan şekillerinin bulunduğu bir duvar dolusu raf vardı. Duvarların geri kalanına, klasik duruşlarda insan figürlerinin ve ayrıca insan bedeniyle ilgili daha ayrıntılı çalışmaların öğrenci çizimleri iğnelenmişti. Arkada, kapalı bir kapının yanında, Charlotte'un sanatçının kendi eserleri olduğunu tahmin ettiği tuvaler yığılmıştı. Stüdyonun tam ortasında, yukarı kalkmış uzun iki koluyla bir taht gibi görünen, üzerine boya sıçramış bir şövale duruyordu.

Arkadaki kapı ardına kadar açıldı ve Jerome Brook Franklin ortaya çıktı. İri yapılı, çepeçevre sakallı, keskin bakışlı mavi gözleri olan bir adamdı. Kırmızı, kahverengili sonbahar renklerinden cıcaflı deseni olan kareli bir takım elbise giymişti. Bir ayı gibi Charlotte'a doğru ilerledi, onun eldivenli elini kendi iri pençesinin içine aldı, sonra ona stüdyo boyunca eşlik ederek odanın arka kısmına götürdü. Burada, sobaya yakın bir çift hasır iskemleye oturdular. Charlotte, daha sonra, Franklin'in çok tuhaf bir şekilde, keskin bir bakışla ona baktığını ve bundan bir parça rahatsız olduğunu söylemişti. Ama bu bakıştan hoşlanmış da. Dediğine göre, ressam ona tehlikeli biri gibi görünmüş. Charlotte'a göre, bu onun doğru dürüst bir sanatçı olduğunu gösteriyordu ve bu nedenle Franklin'e aradığı şeyin ne olduğunu ve kaç para verebileceğini söyledi. Yanında Julius'un çalışmalarının olduğu bir dosya getirmişti, bunu da Franklin'e verdi.

Ressam, muazzam bir sıkıntı ifadesiyle, Julius'un çizimlerini elden geçirdi, dosyayı geri verdi ve onu öğrenci olarak kabul etti. Charlotte'a yeni başlayacak olanların ders saatini söyledi. Her şey tamam gibiydi. Ders ücretinin bir kısmını avans olarak kabul etti ve dolarları yeğinin cebine sıkıştırdı. Başka konuşma ol-

madı. Öyle havadan sudan konuşabilen bir adam değildi. Onun resimlerinden birkaç örnek görmeyi istemek, tam giderken aklına geldi Charlotte'un.

Böyle bir talepte bulunurken Charlotte eğer bir çekingencilik hissetti ise de bu hemen dağıldı. Ressam favorilerinin arasından ona sımsıcak bir gülümsemeyle baktı ve tek bir kelime etmeden, duvara dayanmış olan tuvallere doğru gitti. Bir tanesini seçti ve yığının içinden sürükleyerek çekti. Bu kocaman bir tabloydu ve şövaleye doğru taşımak için bu iriyarı adamın kollarını iki yana tamamen açması gerekmişti. Şövaleye yerleştirince bir adım geri çekildi ve ikisi de tabloya bakmaya başladılar. *Günbatımında Catskills* idi tablonun adı. Charlotte, ufka doğru gerileyerek uzanan, birçok tepeden oluşan geniş bir görüntü gördü. Bunların ardında, ön plandaki dağların üstünde yer alan daha karanlık gökyüzüne karşılık, derin, uçuk, turuncumsu mavi renkteki bir gökyüzünde, yer yer alev gibi bir kırmızılık parlıyordu. Dağların arasındaki bir vadide, tam bir sessizlik içinde, parlatılmış bakır gibi görünen bir göl yer alıyordu. Gölün yanında ise, kendinden geçmişçesine düşüncelere dalmış vaziyette ufacık bir insan figürü vardı. Charlotte tabloya birkaç dakika kadar baktı. Sanıyorum, gerçekten etkilenmişti. Yüzünü sanatçıya çevirdiğinde, gözleri, akmamış yaşlarla parlıyordu.

“Muhteşem,” diye fısıldadı. “Buraya hayransınız demek?”

Franklin başını salladı.

“Oraya bir kez olsun gitmek isterdim.”

Franklin cevap vermedi. Charlotte, daha sonra, oldukça duygusal bir durumda oradan ayrıldı. Eserlerine gösterilen bu kadar güçlü bir tepki karşısında Jerome Brook Franklin'in çok memnun olduğunu söylemeye bile gerek yok.

Galiba, benim bu işle ne ilgim olduğunu söylemenin zamanı geldi. Jerome Brook Franklin benim dedemdi. Ben küçükken, o da yaşlı bir adamken birkaç kere onunla karşılaşmıştım. Zamanı gelince onunla bir karşılaşmamı -bu olaylarda yer alan kişiler hakkında birinci elden sağlayabildiğim birkaç görüşmeden birini- anlatacağım. Geçinmesi kolay bir adam değildi ama iyi yürekli olduğuna inanmak için geçerli nedenlerim var. Tımarhaneden çıktıktan sonra Julius'a karşı çok âlicenap davrandığı kesindir. Yalnızca, onu daha iyi tanımış olmak isterdim.

Franklin'in stüdyosu, Julius'un üzerinde de ablasında yarattığı derin etkiyi yarattı; daha sonra çocuk, bu kadar uzun bir süre, şehirde böyle yerler olduğunu bilmediği için dehşete kapıldığını söyledi; onu bu derece derinden etkileyen şeyin ne olduğunu açık seçik ifade edemese de, burasının onun için o zamana kadar edindiği deneyimlerden çok daha önemli olduğundan kesinlikle emindi. Sanki, ruhunda, uzun zamandır kapalı olan bir kapı açılmış, o karanlık yere güneş ışığı dolmuştu: Charlotte kardeşinin düşündüklerini böyle açıklamıştı.

O ilk sabah, dosyasına sıkı sıkıya yapışmış, Altıncı Cadde boyunca, Onuncu Cadde'ye doğru yürüyordu. Dar merdivenleri tırmanıp en üst kattaki sahanlığa kadar çıktı. Burada gördü ki kapı açık, içeri girdi. İlk gelen oydu, bu yüzden tam da Charlotte'un tahmin ettiği gibi, yavaş yavaş artan bir merakla birkaç dakika orada gezindi. Sonra fark etti ki, odada, stüdyonun tam öteki ucunda, ceketsiz ve yakasını henüz takmamış olan iriyarı bir adam, düzeltilmemiş bir yatağın başucunda duran bir tasın içinde yüzünü yıkıyor. Adam, yüzünü dönmeden bağırdı "Daha erken!" ve kapıyı ayağıyla vurarak dan diye kapadı. Kısa süre sonra diğer öğrenciler geldiler. Onları çok açık bir şekilde gözüm-

de canlandırabiliyorum. Tazelikleri ve coşkuları henüz bozulmamış olan, yeni yetişen genç adamlar... Her biri, kuşkusuz, kendi benzersiz dehalarından emin... Ne kadar acıklı. Bir teki bile Julius'un ki gibi bir aileden gelmiyordu, hele bazıları, eminim ki yoksul semtlerdeki konutlardan gelen üstü başı dökülen gençlerdi ve bu eğitimlerinin bedelini, günün ve gecenin ters saatlerinde yaptıkları, düşük gelirli işlerle ödüyorlardı. Herhalde Jerome Brook Franklin'den, onun hakkında işittiklerinden, görünüşünün nasıl olduğundan konuşuyorlardı.

Sonunda ressam ortaya çıktı. Nisan başlarında, sert bir havaydı. Stüdyonun ucuna doğru ilerlerken ellerini birbirine sürtüp "genç beyler"den lütfen oturmalarını istedi. Kendisi, sobanın yanındaki alçak platformda dikilip yeni öğrencilerine baktı. Sonra konuşmaya başladı. İleri yaşında bile dedemin sesi, kolay etkilenen gençlerin kulağında gerçeğin sesi olarak çınlayan canlı bir güven tınısına sahipti. O gün onlara önce vahşi doğadan söz etti. Doğanın "ruhun bağırsaklarını yüceltmeye kadir" olduğunu söyledi. Bu ifade benim ailem içinde hâlâ kullanılır. Onlara kendi tuvallerinden bazılarını gösterdi ve sonra, böyle resimler yapmayı daha *akıllarına bile getirmeden* önce form üzerinde çalışmaları gerektiğini söyledi. Önce klasik formlar çizmekte ustalaşmaları gerekiyordu, canlı model dersleri sonra gelecekti. Canlı model dersleri fikri karşısında genç adamlar arasında sırtıtanlar, birbirlerine dirsek atanlar oldu, çünkü ressamların modelleriyle ilgili öyküler duymuşlardı. Ancak o zaman, dedi Jerome Brook Franklin, –burada anlamlı bir bekleme– ancak stüdyoda ustalık edindikleri zaman onların bir dağın yanma yöresine gitmelerine izin verecekti. Bu noktaya gelindiğinde Julius mutluluktan çılgına dönmüştü bile.

Buna o zamanlar Julius'un "uyanışı" adı verilmiş

ti, yani en azından, çocuğun dehasına inanma konusunda en coşkulu olan Charlotte böyle adlandırmıştı. O gün öğleden sonra Julius Waverley'e döndüğünde içinde bulunduğu durumu tahmin etmek çok zor değil. Üç kız onu bekliyorlardı tabii. Kızların onu oturma odasına sürükleyip kapıyı kapamalarıyla Julius'un onlara parlayan gözlerle bakıp artık sonsuza kadar sanatın kölesi olduğunu ilan etmesi bir oldu!

Şimdi, bu noktaya kadar Julius'un hayatı tuhaf bir şekilde istikrarsızlık içinde geçmişti. Bu, bebekliğinde annesini kaybetmiş ve başka bir çocuk olsa kolaylıkla nefret edilen, dehşet saçan bir varlık olarak algılanabilecek bir babanın ellerinde şiddete maruz kalmış olan bir çocuktur, ama görünüşe bakılırsa, Julius bu babadan hiç korkmamış ya da nefret etmemişti. Acaba çektiği acıları hiç kaydetmemiş, onları sadece silkeleyip atmış olabilir miydi? Ya da ablalarının sevgisi, gizemli bir şekilde bunları belleğinden *silmiş* miydi? Sanmam. Herhalde Julius acısını gömmüştü, o kadar derine gömmüştü ki onu kimse görmedi, kendi bile. İtaatkâr bir çocuk olarak, öğretmenleriyle yaptığı derslere, sonra da babasının antreposunda çalışmaya gitmiş ve her zaman öyle bir yumuşak başlılıkla –haşarı gülümsemesi, dışarı fırlamış uçuşan gömlek uçları, kayıp pabuçları– elinden geleni yapmıştı ki, çok belirgin yetersizliklerine rağmen kimse ona kabahat bulamamıştı. Ama yüreğinin derinliklerinde bir yerde öldürücü bir yara kanamaktaydı.

Bütün bu süre içinde Charlotte onu dikkatle izledi ve tam tahmin ettiği gibi, Julius, sanata karşı bu etkiyici uyanışla birlikte değişmeye başladı. Etrafındaki dünyanın daha fazla farkında olmaya başladı ve kısa süre içinde karalama defterini ve kalemlerini elinden bırakmaz oldu. Devamlı çiziyordu; yüzleri, sokak sahnelerini, eşyaları, her şeyi. Hizmetkârları, yapacak işle-

ri de olsa kendisine modellik yapsınlar diye karşısına oturtuyordu. Kız kardeşlerini ve babasını yemek masasının başında çizmişti. Her gün öğleden sonra da Broadway üzerindeki resim galerilerini geziyordu. Jerome Brook Franklin'in fikirlerini, kendi fikirleri gibi tekrar ediyordu. Hayatında ilk defa bir terziye elbise ısmarlamıştı. Birkaç dar pantolon ve kruvaze ceket ısmarladı. Bunları teslim alınca da, komik bir tavuskuşu gibi ablalarının önünde resmi geçit yaptı. Bir silindir şapka, gösterişli bir yelek, parlak sarı renkte bir çift eldiven, bir de tekli gözlük aldı. Zevki, babasının cumhuriyetçi sadeliğinden –her zaman beyaz çorap ve siyah çuha kumaş– ciddi bir farklılık gösteriyordu. Bu, çarşıya çıkarken Julius'a eşlik etmiş olan Charlotte'a özel bir zevk veriyordu; aslında bütün bu fikirler daha en başından pekâlâ Charlotte'tan da çıkmış olabilir.

* * *

Julius artık hiçbir duygusal eğitimin onsuz tamam sayılamayacağı deneyim için olgunlaşmıştı. Bu da Annie Kelly isimli bir kızın ortaya çıkmasıyla başlar. Annie, Julius'un kaderi denilen bir kucak çıranın üzerine fırlatılmış olan kıvılcımdı, kibritt, çünkü Julius'un içinde çok kısa zaman önce yanmaya başlamış olan ateş dışarı çıkmak için kendine bir mecra buldu. Her şey stüdyoda oldu. Her zamanki gürültülü gevezelikler sürüp gidiyor, gürültücü oğlanlar o gün ne yapacaklarının söylenmesini bekliyorlardı, çünkü o gün yararlanacakları hiçbir alçı heykel çıkarılıp ortaya konmamıştı. Hepsi, arkadaki odanın boş olduğunu tahmin ediyorlardı ki aniden kapının önünde görüldü –bir kız. Derhal bir sessizlik oldu. Kız, yalnızca, sıkı sıkı göğsüne çektiği bir çarşafa sarınmıştı. Orada öyle durmuş, sanki onların orada olduğunu görmekten dolayı şaşırmış

gibi onlara bakıyordu. Jerome Brook Franklin derhal stüdyonun diğer ucuna doğru yürüdü ve kızı platforma doğru götürdü.

Annie Kelly utangaç değildi, iş alanı göz önüne alınırsa, nasıl olabilirdi ki? Ressam modellerinin utanmalarının olmaması o günlerde iyi bilinirdi ve halk arasında yaygın olarak inanıldığına göre bu işi yapan kadınlar ahlâk bakımından pek de düzgün değillerdi. Açıkça söylemek gerekirse, fahişeden pek az farklı görülürlerdi, aslına bakılırsa da aralarında fahişe olanların sayısı da az değildi. Annie Kelly uzun boylu ve açık kumraldı. Üzerindeki çarşaf çıkarılıp atılınca, kız, şaşkınlık içindeki gençlerin karşısında, bütün oranları mükemmel olan solgun bir beden sergiledi. Jerome Brook Franklin, kıza, incecik ellerinden biri kalçasında, diğeri de alnında olacak şekilde poz verdirdi. Yüzü, sanki uzaktaki ufka bakarmış gibi hafifçe kalkmış, bir bacağı dizinden kırılmıştı: avcı Diana. Franklin sonuçtan memnun kalınca, sessiz, ağzı açık bakakalmış öğrencilere doğru döndü.

“Size ne oldu böyle?” diye bağırdı, “işinize bakın!”

Öyle anlaşılıyor ki, öğrenciler canlı modelin gelmesini canı yürekten bekliyorlarmış, ama gerçekte karşılaşınca bu onları son derece şaşırtmıştı. Utangaç çocuklar yerlerine gider, çalışmaya hazırlanırken, biraz ayak sürüme, öksürük ve iskemle bacaklarının döşeme tahtaları üzerinde çekilmesinin çıkardığı sesler duyuldu. Julius kendi şöalesinin başında oturmuş, gözlerini kızdan ayırmıyordu. Dedemin stüdyosunda iki aydır çalışıyordu. Epey yol katetmişti, ressam olarak demek istemiyorum –ressam olarak daha yeni başlamıştı– demek istediğim, çocukluğun puslu saflığından çıkıp olgun bir kendini tanıma içine giren bilinçli bir insan olarak epey ilerlemişti. Ama buna hazırlıklı değildi. Etrafında, arkadaşları kalemleriyle çiziktirip duruyorlar-

dı. Bir süre sonra o da kendi kalemini eline almayı başardı, ama yalnızca birkaç saniye için. Sonra kalemi tekrar geri koydu ve etrafına çaresizce bakındı. Başına neler geldiğinden emin değildi.

Sanıyorum, Julius stüdyodan çıktıktan sonra günün kalan kısmını, oturup o çıplak bedene bakarken hayat bulmuş olan duygulara kapılmış olarak New York sokaklarında geçirdi. Eve, Waverley Place'e hangi noktada döndü bilmiyorum, ama anlaşılan, yaşamakta olduğu bu şeyin, aslında, aşk olduğuna karar verecek kadar zamanı olmuş. Charlotte'a bu olağanüstü haberi verince, Charlotte kardeşiyle dikkatli bir konuşma yapıp yavaştan almasını, basiretli davranmasını söyleyecek yerde, anlaşılan ellerini çırpıp ufak bir çığlık atarak "Ah, *Julius!*" diye bağırmış ve kollarını onun boynuna dolayarak ne kadar gurur duyduğunu söylemiş.

Charlotte, sonra, her şeyi kendisine anlatması için Julius'a ısrar etti. Bu şekilde, Julius'un ahmaklığına, çok daha deneyimli olan biri tarafından meşruiyet kazandırılmış oluyordu, zira Charlotte çocuk değildi ve bizzat kendisi de, kardeşininkinden tamamen farklı bir tavır içinde olmakla birlikte, bu konuyla ilgili bazı görüşmeler içindeydi.

* * *

Öyle anlaşıyor ki, Max Rinder "hiçbir sıcaklığı, yüreği, sevdası, hiçbir şeyi" olmayan bir adamdı. Sahip olduğu ise, anlaşılan, hızlı çalışan ve dürüst olmayan bir akıl ve başka bütün ölümlüler için aşılamaz gibi görünen engellere rağmen istediğini elde etme yeteneği. Bu katıksız acımasızlık Noah'la paylaştıkları bir özellikti ve büyük ölçüde, van Horn İşletmesi'nin sürekli olarak büyümesinin nedeniydi. Ama bazı bakımlardan babaya benzese bile, oğuldan olabildiğince fark-

lıydı; açıkgöz, alaycı türden bir adamdı. Buna karşılık Julius içinden geldiği gibi hareket eden, içi dışı bir olan bir insandı. Konuşması çoğu kez kahkahayla son bulur, bedeni hiç düz durmaz, parmaklarını darmadağınık bukle tutamları arasında gezdirdiği ve daima burnundan düşme tehdidi altında duran gözlüğünü düzelttiği sırada yüzüne kocaman bir gülümseme yayılırdı.

Siyah takım elbise ve melon şapka giymiş, kendisi kadar dimdik olacak ölçüde sert kolalanmış yakası ve kafatasının üstüne boyayla yapılmış gibi duracak şekilde yapıştırılmış ve yarasa kanatları kadar simsiyah saç tutamlarıyla Max Rinder, uzun bir New York kışı boyunca, Waverley Place'deki evde, elinde tedbirli bir şekilde seçilmiş kuru çiçek buketiyle, haftada birkaç kere boy gösterdi. Gösterdiği ilginin hedefi Charlotte van Horn idi.

Charlotte artık yirmi dört yaşındaydı ve henüz evli değildi. Babası için biraz endişe konusu olmaya başlamıştı. Gümüş levha üzerine çekilmiş 1855'ten kalma bir fotoğrafın tanıklığıyla söyleyebilirim ki çekici olmayan bir kız değildi. Ama idaresi zordu. Ona ilgi gösteren en azından iki delikanlıyı korkutup kaçırmıştı, çünkü yeterince kadınsı davranmıyordu. Fazlaca hararetli, fazlaca gürültücüydü. Her konuda fikri vardı. Onun için babasının uykuları kaçmıştı, çünkü kendine özgü huysuzluğu içinde Noah ilk çocuğuna çok düşkündü ve onu güvenli bir şekilde yuvasını kurmuş görmek istiyordu.

Bunların hiçbirisi Max Rinder'ın gözünden kaçmamıştı. Üç tane evlenmemiş kızı olan Noah van Horn gibi varsıl bir adamın onun bütün amaçlarını elde etmesi için bir araç olabileceğini daha en başından görmüştü. Charlotte'un içine düştüğü durumu fark etti, aynı zamanda da Charlotte dahil başka kimse fark etmese

bile o, babasının Charlotte'a karşı duygularının ne kadar derin olduğunun farkındaydı Ona kur yapmaya başladı. Bunun ne kadar tuhaf bir kur yapma olduğu- nu tahmin etmek zor değıldir. Önceleri kahkahalarla geri çevrildiğı halde, niyetinin içtenliğinde ciddiyetle ısrar etmeye devam etti, ta ki yavaş yavaş evdeki varlığı kabul edilir hale gelinceye kadar. Kendi ifadesiz tarzı içinde Charlotte'un yüksek sesli konuşmalarından, sigara içmesinden ve tehlikeli fikirlerinden hoşlanıyor görünüyordu. Charlotte köleliğin kaldırılmasından yanaydı, ayrıca da özgür aşka inanıyordu.

Noah van Horn, Max Rinder'in kur yapmasını eğlenerek, aynı zamanda da derin bir ilgiyle izliyordu. Max Rinder'in değerini biliyordu. Eğer, benim sandığıım gibi, temelde ondan bütünüyle nefret ediyorduysa bile, bunun, genç adamın iş alanındaki dehasıyla hiçbir ilgisi yoktu. Bu durumda, onu aileye alarak van Horn İşletmesi'ne daha sıkıca bağlamak Noah'ın kurnazca onayladığı bir fikirdi. Onun bakış açısına göre, tek bir darbeyle hem kızının hem de şirketinin geleceğı güvence altına alınacaktı. Böylece, ortağının Waverley Place'e yaptığı ziyaretler ihtiyatla destekleniyordu. Sonuç şu oldu: birkaç hafta sonra küçük kardeşler oturma odasını bu çifte bıraktılar. Kulaklarını kapıya dayıyor, ama hiçbir şey duymuyorlardı. Orada ne olup bittiğı bir gizem olarak kaldı. Rinder'in, dopdolu bir yüreğin içindekileri dökmesi fikri bile hepsini kahkahadan kırıp geçirmeye yetiyordu.

Charlotte'a gelince, kız kardeşlerine, Rinder'ı bir kere tanısalar –böyle bir adamın başka bir ismi olamazmış gibi, ondan hep soyadıyla bahseder ve ilk heceyi vurgulayarak telaffuz ederdi– onu zamanla kendisi kadar seveceklerini söyledi. Bazen Rinder'in tavırlarında belli bir *soğukluğun* olduğı durumların varlığını kabul ediyordu, ama o aileye daha yakın, aile de ona daha ya-

kın olunca bunların kaybolacağına onları temin ediyordu. Aslında, Charlotte'un bu karmaşık genç adamda şaşkınlıkla keşfettiği, sanıyorum her şeyden önce, onun incinebilir olduğuydu. Charlotte hariç herkesten gizlediği, acıya karşı derin bir duyarlık. Çünkü, meslek ve ticaret dünyasındaki etkileyici yükselişi sırasında çok acı çekmişti ve derisi kalın değildi. Her hakaret, her küçümseme bir yara açıyor ve derin bir acıya neden oluyordu. Böyle yaraları da unutmaması mümkün olmuyordu. Planlar yaptı, kara kara düşündü ama bunun bir hastalık olduğunu görmedi.

Ama Charlotte gördü. Rinder'ın gururu ve içten içe acı çekmesi Charlotte'u duygulandırdı. Ona acıdı. Acısını paylaşmayı teklif etti ve öç alma hayallerinden vazgeçirmeye çalıştı. Rinder aptal bir adam değildi, Charlotte'un bu girişimlerine derhal cevap verdi. Daha önce içli dışlı bir beraberlik yaşamamıştı ve bir kadının verdiği tesellinin gücü hakkında hiçbir fikri yoktu, çünkü annesi ona böyle bir şey vermemişti. Bu konuda tuhaf bir şekilde Julius'a benziyordu ve sanıyorum Charlotte, Rinder'da, erkek kardeşinde gözlediği derin ihtiyacı görüyordu. Öyle ki, Rinder şimdi çocuğun bir tür rakibi olmuştu, aslında onun yerine geçmişti. Julius bunun farkına varmadı. Ablası aşkta mutluluk bulduğu için yalnızca sevinç duydu ve rakibini yapmacıksız bir sıcaklıkla eve buyur etti.

Çift 1857 baharında evlendi. Noah kızına Beşinci Cadde'deki Presbiteryen Kilisesi'ne kadar eşlik etti. Charlotte uzun kuyruklu beyaz saten bir elbise giymiş, papatyalar ve zambaklardan oluşan taçtan yere dökülen buğu gibi tül bir duvak takmıştı. Hepsinin iyi tanıdığı, sabırsız, çabuk heyecanlanan, hemen tartışmaya başlayan, coşkularında ayarsız Charlotte değişti. Tam tersine, ölçülü, huzurlu -hatta âşık görünüyordu. Rinder da derin düşüncelere dalmış duruşuyla bir tür cazı-

be edinmişti, çünkü şimdiye kadar onda, uzaktan yakından mutluluğa benzer sayılabilecek herhangi bir duygu kimsenin gözüne çarpmadığı için, bu ona, somurtkan bir tarzda da olsa, neredeyse yakışıklı bir hal verdi. Charlotte'un kız kardeşleri nedime oldular, damadın sağdıcı da Rinder'ın Long Island'dan gelen bir erkek kardeşiydi; bu grubun da gümüş levha üzerine çekilmiş bir fotoğrafı var.

Mutlu çift Florida'ya kısa bir balayı yolculuğuna çıkmadan önce Waverley Place'de, aile fertleri ve dostlarla birlikte bir kabul toplantısına katıldı. Araba evden ayrılırken, misafirlerden birinin "Zavallı Charlotte bebeğinin talaşla doldurulmuş olduğunu fark etmiyor" dediği duyuldu. Kişisel kanıma göre, Charlotte bebeğinin talaşla doldurulmuş olduğunu fark ediyordu, ama aynı zamanda talaştan başka dolgu maddeleri de olduğunu biliyordu. Ama esas nokta şuydu: bu *ona ait* bir bebektir ve ne Hester'ın ne de en küçük kız kardeşleri Sarah'ın kendilerine ait bebekleri yoktu, ister talaş dolu olsun, ister başka bir şey.

Geri dönüp Batı Yirminci Cadde civarında bir eve yerleştiklerinde, Waverley Place'deki hayat geri dönülmez bir şekilde değişmişti. Charlotte olmayınca evin sıcaklığında belirli bir eksiklik oluşmuştu. Charlotte kız kardeşlerin oturma odasını, dedikodu, kahkaha ve sanatsal, siyasal konularda canlı tartışmaların teşvik edildiği bir yer haline getirmişti, oysa onun yokluğunda ev neredeyse kasvetli bir hale geldi. Kızlar daha çok okuyor, daha az gevezelik ediyor ve dikiş-nakış iğnelerini şimdiye kadar olmadığı ölçüde fazla kullanıyorlardı. Julius bunun pek farkına varmadı. Annie Kelly'ye duyduğu saplantıyla dolu olan Julius'un da aslında bu durgun havaya önemli bir katkısı oluyordu. Charlotte olmayınca, karasevdalı genç, yanardağa benzeyen arzusunun patlamasından başka hiçbir şeyi gözü görme-

den dolaşıp duruyor, ama bundan söz edecek kimse bulamıyordu.

Peki, kızla aralarında aslında ne geçmişti? Öyle anlaşıyor ki sırlarını açacağı Charlotte olmayınca Julius sıkı ağızlı olmuştu. Sonraları, kızla ne ölçüde ilişkisi olduğundan kimse emin olamadı. Ama kızın Batı Onuncu Cadde'deki stüdyoda bir sonraki çalışmasında, kız platform üzerindeki yerini alırken, bu sırık gibi, sırtkan gencin onun elini sıkmaya teşebbüs ettiğinden eminim. Herkes dalga geçerken, Jerome Brook Franklin yere kuvvetle bastığı adımlarla derhal yetişip ellerini çırpı ve bu kadarın yeterli olduğunu, daha fazla saçmalık istemediğini, buraya çalışmak için geldiklerini bağıra çağıra söyledi!

Ders bitip diğer öğrenciler dağıldıktan sonra Julius onu binanın dışında bekledi. Şimdi kızın saçı kocaman bir öbek halinde tokayla ensesinde toplanmıştı, geniş kenarlı hasır bir şapka giymiş, omuzlarına ipek bir şal atmıştı. Eteğinin içi, o zamanlar saygıdeğer kızların giydiği kasnaklar ya da iç etekler gibi kargaşa yaratan şeylerle doldurulmamıştı. Ayağında, yandan düğmeli, aşınmış siyah botlar vardı. Kolunda da bir sepet taşıyordu. Uzun boylu, şen-şakrak, güzel bir kızdı. Geniş adımlarla Onuncu Cadde üzerinde doğuya doğru yürürken Julius da ona katıldı. Kız onu görmezden gelir gibi yaptı ama Julius o kadar ısrarlıydı ki kız en sonunda direnmeyi bıraktı ve Julius'a adını söyledi.

Sonra, kız Broadway üzerinden güneye doğru giden bir atlı tramvaya bindi. Ama oturunca bir baktı ki Julius arabanın arkasındaki sahanlıkta duruyor. Gözlerini yuvalarında döndürerek gökyüzüne kaldırdı, çünkü bunun gibi sırnaşık gençlere yabancı değildi. Sonra baktı, Julius ayaktaki yolcuların arasından, bol bol özürler dileyerek geçiyor. Sonra da geldi, önünde dikişli onun zengin bir

çocuk olduğunu biliyordu ve ona karşı ihtiyatlıydı. Ama her şeye rağmen Julius onu birazcık eğlendiriyordu. Arabanın her sallanışında Julius bir o yana bir bu yana savruluyordu ama hâlâ kızın başında dikilmeye devam etti ve kız da onunla konuşmaya razı oldu.

Onları Belediye binasının yakınlarında bir yerde atlı arabadan inerken görüyorum. Orada kız Julius'la bir park sırasında yan yana oturdu. Kız ona biraz kendinden söz etti, annesinin Nassau Sokağı'nda bir pansiyon çalıştırdığını söyledi ve sonra Jerome Brook Franklin'den konuştular. Birkaç dakika sonra St. Paul Kilisesi'nin çanları kıza evde görevleri olduğunu hatırlattı ve kız kaçıp gitti. Parkın kapısında durakladı. Julius, elini uzatmış, şapşal yüzünde mutluluk dolu bir gülümsemeyle park sırasının yanında duruyordu.

Derken, karasevdalı gencin yavaş yavaş Broadway'de yürüyerek geri dönmesine bir bakın! Evet, bas-bayağı âşık olmuştu. Ancak, akıllıca âşık olmamıştı, ama neden akıllıca olması gerekiyordu ki? Kim akıllıca âşık olur? Bunun bir trajediyle sonuçlanacağını tahmin edemedi. Ayaklarının, neredeyse kaldırımın birkaç santim üstünde olduğunu bile düşünüyorum ve kalabalıklar yanından sıyrıp geçerken, insan seslerinin, arabaların, faytonların, meyve satıcılarının, puro satıcılarının ve en son cinayeti bağırarak ilan ederek bir peniye gazete satan çocukların çıkardığı gürültüyü duymuyordu bile –bunların hiçbirisi Julius'a dokunmuyordu. Bir tür kutsanmış sessizlik içinde eve yürüdü.

O günlerde –bu, 1859'un yazı oluyor– New York'un her yanında binalar yükseliyor, bazıları da, daha on yılıktan eski olmadığı halde yıkılıyordu, çünkü hiçbir şeyin çürümeye fırsat bulamadığı bu sabırsız şehirde on yıl tam anlamıyla sonsuzluk demekti. Harlem Tepelerinin ardında, belki birkaç ağaç, bazı durgun bataklıklar

barındıran ama granit kayalarından başka bir şey olmayan araziler uzanıyordu, şurada burada bir tapusuz barınak ve arada uzayan toprak yol da yakında tesviye edilirdi. Genişlemesi yalnızca nehir kıyısıyla sınırlanmış olan bu şehirde yol kısa süre sonra tesviye edilecek, bataklıklar kurutulacak, alan en birinci kaliteden inşaat alanına dönüştürülecekti.

“İnsanoğlu yeryüzüne yıkımla damgasını vurur; denetimi kıyıyla Son bulur.”

Ya da şair Byron böyle olduğunu düşünmüştü. Tabii bunların hiçbirinin Julius van Horn ile doğrudan hiçbir ilgisi yoktu. Onun için, bitmek bilmez bir inşaat kargaşasıyla meşgul bir şehrin patırtısı ve karışıklığı, onun eğlenmesi için sağlanmış bir gösteriden başka bir şey değildi. Bu bir tiyatroydu ve her gün daha fazla sayıda Avrupalının Manhattan’a ayak bastığı bir dönem olduğundan, Battery’de insan yükünü boşaltan her gemiden sonra sokaklar daha değişik, daha renkli ve egzotik bir hale geliyordu. Julius bu tuhaf aksanları, sokaklarda konuşulduğunu duyduğu anlaşılmas dilleri seviyordu ve Annie Kelly şehir merkezine kadar kendisine eşlik etmesi için ona izin verdiği zaman, Julius bu yabancı sesleri Annie’ye taklit ediyordu. Eski ülkeyle –İrlanda tabii– arasında yalnızca iki kuşak olan Annie, bu taklitçilik karşısında yüksek sesle kahkahalar savuruyordu. Ve eğer çevrelerindeki hava daha kasvetli ise, eğer gazeteler, Kuzey eyaletleriyle Güney arasındaki açık anlaşmazlık hakkındaki tahminlerinde gün be gün daha olumsuz oluyorsa da, bunların hiçbirisi Julius’a dokunmadı, çünkü gazetelere ve politika-ya ayıracak vakti yoktu.

Babası için durum böyle değildi. Uzun süredir alevlenmiş olan kölelik konusundaki anlaşmazlık Noah’ın pamukla ilgili çıkarlarını tam can evinden vuruyordu, çünkü Güneyli pamuk çiftliği sahiplerine ait onbinler-

ce dolarlık bonusu vardı; New Yorklu birçok tüccar gibi bundan sonra ne olacağı konusunda endişeliydi. Ancak, oğlunun değişen ruh haline dikkat etmeyecek kadar da değil. Bir akşam, yemekte, birden Julius'a, nesi olduğunu sordu ve çocuk birden baldır kemiğine yediği şiddetli bir tekmeye ırkıldı. Ablaları onu Annie Kelly konusunda bir şey söylememesi için uyarmışlardı.

"Bir şey yok, baba," dedi ve babasının katı yüzüne parlayan gözlerle baktı. Bu gözlerde, bütün hayatı süresince, özellikle kendi evinde, kimseyi kandırmak için hiçbir girişimde bulunmamış, ama ilk kez, yalnızca doğruyu söylememek şeklinde de olsa *yalan söylemiş* bir kişinin korkusunu sezmek zor değildi.

Noah tabağına bakarak kaşlarını çatı, sonra etini ihtiyatla kesti. Etrafındaki sessizlik derinleşti. Hester konuyu değıştirme girişiminde bulundu.

"Yarın yağmur yağacak diyorlar," diye söze başladı, ama babası, tek bir ses çıkarmadan, başını kaldırmadan bıçağını masaya bıraktı, elini hafifçe kaldırdı ve Hester sesini kesti. Odada bir kez daha huzursuzluk ve tedirginlik bulutları toplanmaya başladı. Noah sessizlik silahını kullanmak istediğı zaman bunun ne kadar korkunç bir gücü olduğunu işitmiştim –bu o kadar korkutucu olurmuş ki ünü, sanki tarihî anlamı olan bir efsane, en azından bir anekdot gibi kuşaktan kuşağı geçmişti, tıpkı büyük bir adamın, örneğın Noah'ın tanıdığı Daniel Webster'ın evimize yemeğı gelmesi gibi. Noah'ın sessizliklerinin ünü en azından böyleydi ve anlaşılan bunlardan birini şimdi uygulamaya koymuştu.

Zavallı Julius, babası böyle bir sessizlik içine girdiğı zaman, havada çok yoğun olarak hissedilen bütün o –nelere?– kuşkululuk, beğenmeme hatta küçümseme duygularına karşı durmak için yeterli donanıma sahip değildi. Yerinde kıpırdanmaya başladı. Kıvrandı. Çatalını düşürdü. Yemek odasının sessizliğı içinde çatalın

incecik porselene çarpma sesi çok korkunçtu. En sonunda Noah çatalını ve bıçağını indirdi, tabağının üzerine yan yana koydu ve başını kaldırdı.

Ah, ne kadar asil bir baştı bu! Erkeğin tam olgunluk çağını gösteriyordu ve büyük bir baştı –Noah artık yetmişini geçmişti– favorileri tıraşlanmış ve kırışmıştı, yanaklarını ve çenesini kısmen örten yer yer kırılmış sakalı, dikkatleri zeki, kara gözlere ve son birkaç tutam gümüşî saçın geriye taranmış olduğu geniş alna çekiyordu. Gözler gitgide artan bir keskinlikle, sıkıntı içindeki oğlunun bedeni üzerinde durdu. Sonunda konuştu.

“Bana söylemediğin ne var, oğlum?”

“Hiçbir şey yok, baba!”

O korkutucu bakış birkaç saniye daha üzerinde kalınca, zavallı Julius, bedeninin bir melekler grubu tarafından oradan kaldırılıp uzak bir yerlere uçurulmasını diledi. Sonra Noah iskemlesini geri itti, kolalı beyaz peçeteyi boğazından çekip masaya fırlattı. Hâlâ Julius’a, şimdi incinmiş gözlerle, sanki çocuk ona hakaret etmiş gibi bakarak odayı terk etti.

Odanın kapısı kapanır kapanmaz Julius gözyaşlarına boğularak kafasını masanın üstünde duran kollarına yasladı. Kız kardeşleri ona doğru koşuştular ve kollarını sarsılan omuzlarına dolayarak ağlamamasını, her şeyin düzeleceğini, önemli bir şey olmadığını söylediler.

“Önemli bir şey var!” diye bağırdı Julius, başını kaldırıp onlara doğru dönerek. O bu hareketi yaparken, akşam güneşinin son ışıkları üzerine düşüyor ve yanakları gözyaşlarıyla parlıyor, saçları altın gibi ışıldıyordu.

“Önemli bir şey var,” dedi daha sakince, ama sesinde umutsuz bir hıçkırıkla. “Babama yalan söyledim!”

“Yalan değil,” dedi Hester, Julius’un başını okşayarak.

“Ona Annie’den söz etmeliyim,” diye fısıldadı, nemli gözleri artık öfke saçıyordu.

“Daha değil, yalvarırım kardeşim.”

Bu galiba Julius’un, bu dünyada tam bir saydamlıkla davranılmaması gerektiğini ilk kez anladığı andı. Şimdiye kadar hiçbir zaman duygularını saklamak zorunda kalmamıştı. Yine de ben, Julius küçük bir çocukken, babası onu kan çıkarıncaya kadar dövdüğünde mutlaka neler neler saklamış olması gerektiğini hatırlatıyorum kendime.

Bu arada Noah, üst kattaki kütüphanesinde oturup biraz önce olanları düşünüyordu. Julius’un öyküsünün çeşitli değişkeleri vardır. Bunların bazısında Noah, tek işlevi cezalandırmak ve kısıtlamak olan tek boyutlu bir kişi görüntüsü verir, ama ben bundan emin değilim. Benim fikrime göre, Noah, bir zamanlar nasıl bir insan olduğunu büyük bir pişmanlıkla hatırlayacak duruma gelmişti ve Julius’un üzerine boşalttığı öfkenin sorumlusunun, karısının ölümünden sonra hissettiği acı ve yalnızlık olduğunun; hatta kör gibi, karısının ölümünden Julius’u *sorumlu tuttuğunun* farkındaydı. Şimdi ise, çocuğun görünürde hiçbir hınç biriktirmeden büyümüş olması onu huzursuz ediyordu, çünkü uyguladığı şiddetin hiçbir sonuç doğurmayacağına inanmayacak kadar kendine karşı dürüsttü.

1859 yılının o korkunç yazında, Waverley Place’deki koca evde gezinip duran sakallı adamın dış görünüşüyle kaşları çatık, sert yüzünün ardında herhalde bunlar olup bitiyordu. Kızlarından da destek bulamazdı. Onların Julius konusunda tamamen yanlı olduklarını biliyordu, ayrıca, içlerinden hiçbiri, belki Charlotte hariç, sessizce babalarının fikrini alacak kadar akıllı değildi. Ama Charlotte artık kocasıyla, Rinder’la yaşıyordu ve Waverley Place’deki evde pek olmuyordu. Bu yüzden Noah Charlotte’un arabuluculuğu olmadan öğ-

luyla ortak bir zemin yaratmaya ve aralarında oluşmuş olan sessizlik engelini kırmaya karar verdi. Bir akşam yemekten sonra Julius'a birlikte Washington Meydanı'na kadar yürümeyi teklif etti, kendisi yolda purosunu içecekti.

Bu Noah'ın yıllardır yaz aylarında kendisine tanıdığı bir zevkti, ama belki de zevk tam yerinde bir sözcük değil. Çünkü Washington Meydanı'nı çepeçevre dolaşma şeklinde yapılan bu yürüyüşler, bir zamanlar karısının eşliğinde yapıldı ve eminim ona çok büyük mutluluk verirdi, çünkü o sırada adam geçirdiği günle ilgili sakın sakın konuşur, zeki bir kadının onun duygularını paylaşacağından kuşku duymazdı. Ama Ann'in ölümünden beri bu gezinti bir keder ve özlem yürüyüşü oldu. O çok yaşlı akçağaçların altında, acısının yüzeye çıkmasına ve arada sırada kaçak bir gözyaşının akmasına izin verirdi – Herman Melville'in birkaç yıl önce, bir başka dertli Amerikalı için yazdığı gibi, "tüm Pasifik Okyanusu o küçücük gözyaşı kadar büyük bir zenginliğe sahip değildi". Noah eve dönüp anahtarla ön kapıyı açtığı anda, bir zamanlar olduğu gibi huzur duymaz, tersine, bir zamanlar yaptığı her şeyi anlamlı kılan kadını kaybetmiş olmaktan dolayı altüst olmuş olurdu.

İşte bir akşam Julius'u yanında götürdü. Tabii çocuk heyecanlıydı. Çünkü neredeyse iki haftadır, âşık olduğunu babasından saklamaya çalışıyordu ve bunun yarattığı gerilim çok şiddetliydi. İçini döküp bütün hissettiklerini söylemek, hepsini anlatmak ve babasının önüne sermek için yanıp tutuşuyordu. Babası, o korkunç eski günlerden sonra, çocukluğunda sık sık yaptığı gibi, başını sallayıp homurdanacak, ondan sonra da belki akıllıca bir şey söyleyecekti. Babasının göstereceği anlayış Julius için ne kadar önemliydi! Ve işte şimdi kendini bundan mahrum etmişti. Aralarını tekrar dü-

zeltip olanları açıklamayı ne kadar çok istiyordu, ama ablaları, Annie Kelly ile arkadaşlıklarını öğrendiği takdirde, babalarının onu görmesini yasaklayacağını söylememişler miydi?

Temmuz ayında boğucu bir akşamdı. Evden birlikte çıktılar. Washington Meydanı'ndaki bu yürüyüşün anlamını tabii ki bilen Sarah ile Hester oturma odasının penceresinden bakıyorlardı. Noah, âdeti olduğu üzere, purosunu yakmak için birkaç dakika kaldırımında durdu. Julius'a, kısa süre önce bir büro açmış olduğu Havana'dan söz etmeyi düşündü. Ama kafasında bir kez daha tartınca, sessiz kalmanın, çocuğun zihninin akışını daha çabuk gevşeteceğine karar verdi.

Böylece, sessizce yürüdüler ve babasının beklediği gibi, Julius kısa zamanda huzursuzlanmaya başladı ve artık kendini tutamadı.

“Baba.”

Noah başını eğdi. Günün sıcağı birkaç saat önce geçmişti ve akşamın ılıklığı hoş geliyordu. Havada yaprakların ve çiçeklerin kokusu yoğundu. Meydanı çepeçevre dolaşan yolu izlerken, kendileri gibi akşamın keyfini çıkarmak için evlerinden dışarı çıkmış olan varlıklı New Yorklularla selamlaşıyorlardı.

“Baba, âşık olmak kötü olabilir mi?”

Oğlunun saflığına alışık olduğu halde, Noah kahkahasına engel olamadı.

“Yanlış olabilir mi? Âşık olmak nasıl yanlış olabilir?” dedi.

Sonra Noah birden fark etti ki aşkın mutlak değerini itiraf ederek oyundaki ilk puanı kaybetmişti. Zavallı Julius bir oyun oynadığının bile farkında değildi, bir taktik geliştirmemiş olduğu için, hiç çaba sarfetmeden avantajlı duruma geldiğinin de farkında değildi. Julius, çok çevik bir şekilde, “Tabii âşık olmak kötü bir şey olamaz, hiç olur mu?” diye babasının fikrini pay-

laştı ve bu yolda başka ifadeler kullandı. İçini böylece boşalttıktan sonra babası birkaç saniyelik bir sessizliğe izin verdi ve sonra tekrar konuştu.

“Peki sevdiğin kim, oğlum? Ablalarını seviyorsun, biliyorum. Babanı sevdiğini de umabilirim.”

Bu bir taktikti. Julius hemen tuzağa düştü.

“Tabii seviyorum, baba, ama bu aynı şey değil.”

“Ne aynı şey değil?”

İşte. Can alıcı noktaya gelmişlerdi bile.

“E, farklı işte!”

“Evet, ‘aynı olmayan’ anlamında bunu kullanıyoruz tabii,” dedi Noah soğuk bir ifadeyle.

Julius anlaşılmaz bir ses çıkardı. Cesaret bulmuştu. Artık kendini tutamazdı.

“Ben bir kızı seviyorum, baba.”

“Ooo! Bu farklı.”

“Evet, farklı, baba!”

“Bir kızı sevmek, pek tabii ki ablalarını sevmekten farklıdır.”

“Hiç aynı şey değil, baba!”

“Sanıyorum bu tespiti yaptık. Kız kim?”

Çocuk, ablalarının onu uyardıkları ânın bu an olduğunu biliyordu.

“Bana kızacaksın.”

“Ama neden?”

“Adı Annie Kelly.”

Noah van Horn’un, Julius’un kendi sınıfından bir kız seçmemiş olduğunun bilincine varması ilk olarak burada oldu. Kendisi Kelly adlı bir aile tanımiyordu. Ancak, hiç kuşkusuz yoktu ki, adanın güney ucunda boşaltılan Atlantik paketlerinin insan yükü pek çok Kelly barındırmaktaydı.

“Ailesi ne işle meşgul, oğlum?”

“Annesi Nassau Sokağı’nda bir pansiyon işletiyor.”

Babayla oğul, meydanın bitiminden dönerken ye-

ni bir sessizlik oldu. Baba, elleri arkada, başı eğik, dişlerinin arasında purosunu, yavaş yavaş yürüyordu. Julius, onun yanında, yalnızca kol ve bacadan ibaretmişçesine, yüzü değişen duygularla canlanmış, huzursuzluğun doruğunda, bir dudağını ısırıyor, bir kafasının üstündeki dallara sırtıyordu. Tıpkı, oltaya takılmış bir balık olta sallandığı zaman nasıl sudan dışarı sıçrarsa, o da aynı durumdaydı.

“Onunla tanışmak isterim, onu eve getirir misin?”

Getirir miydi? Ablaları onu işte bunun için hazırlamışlardı. Telaşlandı, ama neden olduğunu bilmiyordu. Hiç riya bilmediği için babasına hayır demek için bir neden düşünemedi. Ama yine de, Annie Kelly’yi eve getirmeye endişe, hatta bazı olumsuz sezgilerle razı oldu. Eve sessizlik içinde yürüdüler. Evin ön kapısına geldiklerinde Noah oğluna döndü. Oğlunun ne kadar kolay etkilenebilir, ne kadar saf olduğunu gördü. *Aldatılmasının ne kadar kolay olduğunu.* İçinde bir öfke kabardığını belirgin bir şekilde fark ediyordu, hedefi de şu Kelly adlı kadındı. Buz kesti. Onları ezecekti, eğer gerekirse. Ama Julius’a bunu hiç belli etmedi. Ön kapıyı açtı ve holün ılık loşluğuna girmesi için oğluna yol verdi. Julius’un ablaları, oturma odasının kapısının önünde belirdiler.

“Alın,” dedi Noah. “Onu artık geri alabilirsiniz.”

Canlı model çizimlerinden sonra Annie’yi Onuncu Cadde’nin güney kısmında bir tentenin altında beklemek Julius’un âdeti haline gelmişti. Bazen birlikte şehir merkezinde geziyorlar ya da belki de bir atlı arabaya binip Belediye Parkı’nda, Croton Çeşmesi’nin yanında, Annie pansiyondaki görevlerini yapmaya gitmeden önce biraz oturuyorlardı. Zannederim, Julius’a karşı duyguları konusunda Annie herhangi bir hayale kapılıyor değildi. Julius ondan daha az gerçekçiydi,

ama bu hep g len  ocuk onu eğlendiriyordu ve onunla beraberken Annie sertleşmiş derisini çıkarıp atabiliyordu. Onun için bir erkek kardeş gibiydi ve sanıyorum Julius'u yürekte seviyordu. Bir gün, Julius'un babasıyla yaptığı konuşmadan kısa süre sonra, Annie onu her zamanki gibi kendisini beklerken gördü ve içi fı ıllarla dolu bir at arabasının sürücüsünün bağırması-na aldırmadan caddenin karşısına geçip ona koştu. Julius'un kasketinin g neşliğini arkaya çevirdi ve kravatını gevşetti. Birbirlerine karşı besledikleri sevgi daha çok itmeler, kakmalar, k      tekmeler ve şapla lar şeklinde ifade ediliyordu. Julius'un içi dışı bir olduğu için, ağzının gergin duruşundan, çökmüş omuzlarından, bütünüyle kederli görünüşünden ruh hali çok belliydi.

"Ne oldu?" diye bağırdı Annie. "Hastasın!"

Julius başını salladı ve cadde boyunca yürümeye başladıklarında, Annie arkadaşına sıkıntı veren nedeni anlamak için Julius'a doğru döndü.

"Sana ne dedi?" diye sordu Annie.

Julius'un, Annie'nin kimi kastettiğini sormasına gerek yoktu. "O" her zaman için Jerome Franklin demekti.

"Bana bir şey demedi," dedi Julius.

"O zaman, ne? Söyle bana!"

Kız hararetli ve ısrarlıydı. Julius cadde boyunca ayaklarını sürüyerek şapşal şapşal yürürken Annie onun kolunu yakalamıştı. İnsanlar yanlarından akın akın geçiyorlar, bu yaka pa a bir yanda yürüyen uzun boylu genci ve onun koluna yapışmış, gözlerini yanındaki yüzüne dikmiş, ne olduğunu kendisine söylemesini isteyen güzel kızı göremeyecek kadar aceleleri varmış gibi görünüyorlardı.

"Söyle bana Julius, yoksa ağlayacağım!"

Bunun etkisi derhal görüldü. Ah, onu ağlatmak

mi! Julius dehşete düştü. Olduğu yerde kalakaldı ve Annie'nin yüzüne dikti gözlerini. Kaldırımında akıp gitmekte olan kalabalık artık onları fark etmeye başlamıştı, çünkü bu çift önlerinde bir engel oluşturunuyordu ve kalabalık onların etrafından dolaşmak zorunda kalıyordu.

“Hayır, ağlama!”

“O zaman anlat.”

Böylece Julius babasının onu eve getirmesini istediğini anlattı.

“Eve mi?” Annie bunu bir an düşündü. “Eh, neden olmasın?” dedi.

Cesur kız, olacaklar hakkında o kadar da olumsuz düşünmüyordu. Babasıyla tanışmak *istediğini* söyledi, ablalarıyla da. Neden tanışmasıındı? Korkacak nesi vardı? Julius bilmediğini söyledi.

“Öyleyse neden bu hüzün?”

Sonra Julius, Charlotte'un, babalarının, arkadaşlıklarını bozmaya çalışacağını söylediğini anlattı. Annie içerlemişti. “Neden böyle yapmak istesin?” dedi, ama sanırım cevabı biliyordu. Sessizce yürümeye devam ettiler ve Broadway'e saptılar. Geniş caddenin uğultusunu fark ettiler.

“Bilmiyorum,” dedi Julius sonunda.

“Öyleyse bırak. Her şey yolunda gidecek. Charlotte'un dediğine aldırma.”

Charlotte'un dediğine aldırmmamak Julius'un aklına gelmemişti, Annie'nin ablasına denk otoriteye sahip olabileceğini güçlü bir şekilde fark etti. Her zaman, kendisinin hiç sahip olmayacağı bir bilgeliğin Charlotte'ta olduğunu kabul ederek onun fikrine uymuştu. Annie Kelly'nin de o gizemli kadınca bilgiden nasibini almış olduğunu ve kendisinin şimdi Annie'ye başvurabileceğini düşünmek –bu ilahi bir vahiymişçesine Julius'u etkiledi. O anda Annie'nin evlerine gelmesi ihtimalinin verdiği bü-

t  n korkuları attı. Babasının sahip olduğu Őekati hatırladı, babası, kendisinin, Julius'un onda ne g rd ğ  n  anlayacaktı. Charlotte yanılıyordu! Bunu Annie'ye söyledi, ama kız artık henüz tanışmamış olduğu abla hakkındada kesinlikle olumsuz bir Şey söylemiyordu.

Annie Kelly'nin, Julius'un babasıyla tanışması için yapılmış olan bu öneriye karşı tepkisine biraz kafa yordum. Kızı yönlendirenin sadece tamah duygusu olduğunu ve bu davetle, gerçekten ilgi duyduğu Şeye, yani van Hornların parasına daha fazla yaklaşmak için bir fırsat yakaladığını düşünenler var. Ama ben kızın bu kadar parag z olduğunu sanmıyorum. Bence, sadece merak duydu ve kaybedecek bir Şeyi olmadığını düşündü. Bundan kendi lehine bir Şeyler çıkıp  ıkmaya ağını öylesine düşünmüş olabilir, ama herhangi bir Şekilde plan yapmış olduğunu sanmıyorum. Kıza fazlaca kuşkuyla bakmak yanlış olur.

Ablalar Annie'yi  n kapıda karşıladılar. İki tarafında birbirlerinden ilk anda hoşlandıkları anlaşılıyor. Annie o akşamla ilgili kuruntular beslemeye başlamış idiyse bile, endişeleri çarçabuk dağılmıştır.    kız onu alelacele kendi oturma odalarına götürdüler ve ağırladılar. şapkasını astılar, evde dikilmiş yeşil kadifeden elbisesini beğendiler. Charlotte, Annie'yle pencerenin önündeki küçük divanda yan yana oturdu. Ve Annie etrafına bakınır ve b t  n o kitaplardan ve tablolardan ve de üst üste konmuş nota yazılı sayfaların üstünde dağınık bir Şekilde durduğu, kapağı açık piyanodan etkilenirken, ona bir sigara ikram etti.

“Sigara i iyorsundur herhalde,” dedi.

“Charlotte hepimizin sigara içmesi gerektiğini söylüyor,” diye bağırdı Sarah, “ama mecbur değilsin!”

Annie görmüş geçirmişti ama hiç sigara içmemişti. Başlamak için uygun bir an gibi göründü. İlk nefesi-

ni çekip de tabii öksürüp tıksırıp kızarınca Hester ile Sarah keyifle ellerini çırpıldılar.

“Kolay değil,” dedi Charlotte, “egzersiz yapman lazım.”

“Felaket bir şey,” dedi Hester. “Gördün mü Charlotte, hiç beğenmedi!”

“Beğenmedim değil,” dedi Annie kendini toparlarken, “yeteneğim yok.”

Ama bir kere daha denedi, bu sefer daha başarılı oldu.

“Charlotte Julius’a bize katılması için izin vermedi,” dedi Sarah, “çünkü senin vaktini tümüyle bize vermeni istedik. Sakıncası var mı?”

“Hiç sakıncası yok,” dedi Annie. “Çok hoş böyle, kızlar hep bir arada. Burası sizin odanız mı?”

“Bazen Julius’un da girmesine izin veriyoruz,” dedi Charlotte, “eğer canımız eğlenmek istiyorsa.”

“Evet, Julius çok eğlencelidir,” dedi Annie –ve bu böyle devam edip gitti. Kısa süre içinde, kızlar Annie’ye kafalarını en çok meşgul eden soruyu sormaya başlamışlardı bile. Bu soru, nasıl olup da üstünde hiçbir giysi olmadan erkeklerin önüne çıkabildiği idi. O da onlara, Tanrı’nın buna itirazı olmadığından emin olduğunu söyledi. Bedeni yaratan Tanrı değil miydi?

“Ama babama sakın söyleme,” dedi Hester, “çünkü anlamayacaktır.”

“O zaman ne diyeyim?” dedi Annie.

“Hiçbir şey söyleme,” dedi Charlotte, “konuşmaları ben yapayım.”

Biraz sonra kapı vuruldu.

“Çekil, Julius,” diye bağırdılar ve gülmekten kırıldılar. Ama Julius her şeye rağmen içeri girdi. Yüzü gülücüklerle taçlanmıştı, çünkü ablaları arkadaşını onaylamışlardı. Akşam yemeği gongu çaldığında herkes birbirinden çok hazzetmiş durumdaydı.

Salona geçtiler. Noah akşam yemeği için giyinmişti, kütüphanesinden çıkmış merdivenlerden aşağı iniyordu. Arkasından Rinder geliyordu. Her iki adam da durakladılar ve Annie başını kaldırıp onlara baktı. Kızların oturma odasından dışarı doğru onları izlemiş olan neşe dağıldı. Noah çok ciddiydi. Bir an bile duygularını belli etmedi. Annie'yi zaten onaylamıyordu, bir anlamda ondan korkuyordu. Irkının lekesini taşımayan, Kelly adlı bir kız düşünmek onun için imkânsızdı ve o günlerde New York'ta bu leke, Points'deki ve Hooks'taki kalabalık yoksul meskenlerinde yaşanan sefalet ve sarhoşluk demekti. Noah'ın, o akşam evinin merdivenlerinden, oğlunun arkadaşına bakarken gözlerindeki önyargı yükü işte buydu ve kızın ince, düzgün bedeni ve pürüzsüz cildi Noah'ın kuşkularını sadece bilemeye yarıyordu; çünkü şimdi, onun yarattığı tehdidin, daha önce tahmin ettiğinden daha da büyük olduğunu anlıyordu.

Merdivenlerden inmeye devam etti ve kıza kolunu uzattı. Annie gerekli saygıyı gösterdi, zira babanın bu katı resmiyeti, onun sosyal durumundaki birinden beklediği şeydi. Ve kızlar, karşılaşmanın gergin ilk aşamasında onlara yardımcı olmak için etrafa gevezelik saçarken, Annie Noah'ın uzattığı koluna girdi ve birlikte yemek odasına doğru yürüdüler. Julius tavana bakıp sırttı ve dudağını ısırды. Rinder'a gelince, o, Charlotte'un tanışmak için can attığı bu İrlandalı kıızı pek dikkate almamıştı. Ama kıızı görünce bütün tavrı değişti. Çünkü birdenbire kıızı onu şiddetle cezbedi ve akşamın geri kalan kısmında kıza göz ucuyla bakıp durdu.

Noah duygularını hiç göstermedi. Kızın ondan korkmadığını keşfetmek onu şaşırtmıştı. Bir süre sonra bir baktı ki kıza karşı neredeyse şefkat duyuyor. Başka koşullarda ona çok daha büyük bir önem verirdi, çünkü güven içinde yetişmiş olan kendi kızlarına

özgü budalalıklar olarak gördüğü şeyler onda yoktu. Yemeğin bir noktasında sofraya bir göz attı ve kendinden ve Rinder'den başka, sofradaki tek yetişkinin Annie olduğunu fark etti, çünkü Charlotte bile, tiyatrolardan ve resim galerilerinden ve misafir odalarından başka bir şey pek bilmiyordu. Ama Noah, Annie'nin kendine güveninin, erkeklerle daha farklı düzeyde bir ilişkiden ileri geldiğini anlıyor ve bu onu rahatsız ediyordu. Kızın ressamlar için modellik yaptığını bilmiyordu, ama kadınlara özgü utangaçlığa sahip olmadığını hissediyordu. Hayır, olmazdı, oğlu için uygun değildi. Hiç de hoşuna gitmeyerek, bu şeyi bozmanın ne kadar tatsız olacağını fark etti. Julius'u incitmek istemiyordu, ama bu devam edemezdi, bunu oğlanın Washington Meydanı'nda kızın kim olduğunu söylediğinden beri biliyordu. Müdahalesi kesin ve incelikli olmak zorundaydı ve bu beklenti nedeniyle keyfi kaçıyordu.

Bunların hiçbirini çocuklarına belli etmemişti. Annie anlamış mıydı? Sanmam. Noah van Horn gibi bir adama daha önce rastlamış olduğunu sanmıyorum. Göçmen kitlelerin, onların dünyası içinde erimesi konusunda bu tür insanların ne hissettiğini bilmiyordu. Noah, doklarında, gemilerinde, inşaat alanlarında ve antrepolarında İrlandalı adamlar çalıştırıyordu. Bunların arasında içki içmeyen, çalışkan birçok adam tanıdığı halde, temelde, onların miskin ve hilekâr insanlar olduklarına inanırdı. Onlara iş verirdi ama onların kadınlarından birinin çocuklarına yaklaşmasına, kızlarıyla arkadaş olmasına ve oğluyla yürüyüp gitmesine izin vermek –buna son verilmeliydi ve ne kadar çabuk olursa o kadar iyi olacaktı. Dediğim gibi, o akşam Noah'ın sofrasında oturan genç insanlara bunların hiçbirini belli edilmemişti ve yemek bitip de Noah bir kez daha Rinder ile birlikte kütüphanesine çekilince hepsi, neşeyle ve ferahlayarak her şeyin fevkalade gitmiş

olduğuna karar verdiler.

Noah kesinlikle kararlıydı, ama yapmaya mecbur olduğu şeyi yapmak için hayatında ilk defa isteksizdi. Bu meseleden damadına hemen o akşam söz etti. Rinder'a, aklmdakileri anlattı.

“Bu kız olmaz,” dedi.

Rinder'ın kendi soyu da göçmendi. Yüksek tabakaya dişiyle tırnağıyla tırmanmış, van Horn İşletmesi'ne ortak olmuş, aileye damat olarak girmişti – bütün bunlar, başkalarının da aynı şeyi yapmasının engellenmesi için geçerli nedenlerdi. Bu zıpçıktı kızın planlarını bozmalıydı, onda arzu uyandırmasına rağmen –ya da belki arzu uyandırdığı için– bunu yapmalıydı, yoksa aile, New York'taki her yükselmek isteyen adsız sansız kişi için yolgeçen hanına dönmeye başlayacaktı. Kayınpederinin işin bu noktaya kadar gelmesine nasıl olup da izin verebildiğine şaşıyordu, ama sebebini de anlıyordu.

“Siz bu işi neden bana bırakmıyorsunuz?” dedi.

Olay o akşam daha ileri gitmedi. Birkaç dakika sonra Charlotte Rinder'a kendisini eve götürmesini rica etmek için kütüphanede belirdi. Bundan sonra, bu iki adamı, Noah'ın Old Slip'deki antreposunun bürosunda görüyorum. Noah'ın pencere önünde, kaşlarını çatmış, elleri iyice ceplerine sokulmuş şekilde kendinden daha genç olan adama döndüğünü görüyorum.

“Demek bu işi sana bırakayım?”

Ortağına biraz kuşkuyla bakıyordu. Birbirlerini tanıdıkları yıllar boyunca Rinder, Noah'ı çok kere şaşırtmıştı. Noah'dan bir kuşak genç olan Rinder, şehri gadarlığın, hızın ve kurnazlığın en geçerli olduğu bir kanunsuzluk diyarı olarak görüyordu. Birden fazla kere Noah'a şu savı ileri sürmüştü: Piyasaya hizmet ediyorlardı ve piyasanın taleplerini yerine getirmek zorun-

daydılar; çünkü eğer getirmezlerse, bunu kendilerinden sonraki adam sağlardı ve o zenginleşir, kendileri başarısız olurlardı.

Noah kendini piyasanın hizmetkârı, aslında herhangi bir şeyin hizmetkârı olarak düşünmekten nefret ederdi, ama Rinder'ın bu inancında çirkin ama gerçek bir yan olduğunu anlamıştı, yine de genç bir adamken yaptığı faaliyetlerde kendi gösterdiği acımasız açgözlülüğü artık unutmayı tercih ediyordu. Ama Annie Kelly sorununu neden Rinder halledecekti ki?

“Ben o tür kızları tanırım,” dedi.

Rinder, Julius'un babasını rahatsız eden şeyin ne olduğunu tam olarak teşhis etmişti: “o tür kızlar”, saf-dil genç adamları avlayan kızlardı. Bu tür kızların ser-pildiği sokaklara Rinder, Noah'dan daha yakındı. Noah, Rinder'ın ne kastettiğini anladı. Bir ödeme yapılacağını varsaydı.

“Aşırı bir cömertlik olmasın,” dedi.

“Tabii ki olmaz.”

“Julius'un da hiçbir şey bilmemesi lazım.”

Diğer adamın gözlerine baktı. Julius'un plandan haberdar olmaması son derece önemliydi.

“Kızın kendisinden bıktığını düşünmeli.”

“Hiçbir şekilde haberdar olmayacak.”

“Beni tatsız bir yükten kurtarıyorsun.”

Rinder hafifçe eğildi. Siyah giysisi içindeki bu zayıf, yaşsız yaratık o kadar dimdikti ki, belinden üstü eğildiği zaman sanki bir çatırtı işitecekmişsiniz gibi gelebilirdi neredeyse. Rinder'ın hırsı, tek hırsı, Noah van Horn'un sahip olduğu her şeyin denetimini ele geçirmektir. Son yıllarda, Noah'ın tatsız bulduğu her işi üstüne almayı âdet haline getirmişti ve Annie Kelly meselesi de son derece tatsız bir meseleydi.

Rinder odadan çıktı ve Noah, pek de bütünüyle huzur verici olmayan bir rahatlama hissiyle masasının

başına geçti. Hâlâ sıkıntılıydı. Bu konuda ortağının sorumluluk almasına bu kadar çabuk izin vermesi, kendi işlerinin denetiminde hemen hemen fark edilmesi imkânsız bir gevşeme belirtisiydi. Noah artık sonunda bıkmaya başlamıştı. Kırk yıldan fazla bir süredir van Horn İşletmesi'ni idare ediyordu ve istikrarlı olarak genişlemesini sağlamıştı. Artık New York'un en varlıklı adamlarındandı. Birkaç yıl sonra emekliye ayrılacağına inanıyordu. Belki yolculuğa çıkacak, belki de kitap okuyacaktı. Yıllardır, kütüphanesinde geçirecek daha çok zamanı olmasını arzu etmişti. Kadim uygarlıkları incelemek istiyordu, çünkü o uygarlıklarla kendi uygarlığı arasında karşılaştırma yapma merakı içindeydi. Amerikan halkının da, zamanla, tarihte var olmuş her uygarlık kadar büyük bir uygarlık olacağına inanıyordu ve bir yılını, tarihî alanları, harabeleri gezmek için Avrupa'da geçirmek istiyordu. Julius'u da yanında götürecekti, belki de bir öğretmenle Paris'e, ya da Almanya'daki stüdyolardan birine yerleştirecekti. Noah, her akşam, kütüphanesinde yalnız kalınca bu mutlu geleceği düşünürdü ve emindi ki, Rinder, kendisine gitgide daha fazla sıkıntı vermekte olan sorumluluklarını üstüne alarak bunu mümkün kılacaktı.

İşte böyle, Noah kendine derin bir oh deme hakkı tanındı. "Beş yıl daha," diye düşündü, belki de dört. O zaman Julius yirmi iki olacaktı. Çocuğu Avrupa'ya götürürdü ve Eski Dünya'nın Yeni Dünya'ya gösterecek nesi var görürlerdi bakalım. Yakınlarda okumuştı, büyük, kozmopolit şehrin ortaya çıkışı, uygarlığın son aşamasının başlangıcını oluşturuyordu, çünkü şehir, ayak sesleri duyulan yozlaşma ve çürümenin kesin bir belirtisiydi. Old Slip'de, bürosunda otururken, başını önündeki gazetelerden kaldırdı ve Doğu Nehri'nin içine doğru inşa edilmiş, göz alabildiğince kuzeye ve güneye doğru uzanan dokları, iskeleleri ve teknelerden

fışkırıp o doklar üzerinde yığılan, parıltılı sabah havasında kilise kulesi kadar yükseklerle çıkan gemi direkleri ormanını seyretti. Nehirde ve arkadaki Yukarı Koy'da daha pek çok gemi demir atmış duruyordu. Aralarında, Atlantik'i buharlı yolcu gemilerinden bile daha hızlı geçen, dar, yüksek direkli kendi yelkenlileri de vardı. Ve bütün bunları görünce, gelecekte onları bekleyenin çürümenin ilk aşaması değil, New York'un; büyüklüğün ya da büyüklük ötesinin, daha doğrusu, yalnız Amerika'nın değil, dünyanın en seçkin şehri olma payesini almasının son hazırlığı olduğunu anladı.

Sonra, herhalde yaşlanmakta olduğunu düşündü. Genç bir adamken bu tür budalaca şaşaa düşüncelerine kapılacak hiç vakti olmadığını düşündü. Bir keyif homurtusu ile tekrar işine döndü.

Bir hafta sonra Julius stüdyoda belirdi ve canlı model dersinin modelinin olmadığını öğrendi. Öğrenciler alçı heykel parçalarını model olarak kullanarak çalışıyorlardı. Jerome Brook Franklin'e yaklaştı.

"O nerede efendim?" dedi.

Ressam, sıkışmış bir pencereyi açmaya çalışıyordu. Sıcak bir gündü ve adam terliyordu.

"Nereden bileyim?" dedi, iki hırıltılı arasında. "Dün bana gelecekti. Bir saat bekledim. Tanrı kahretsin!"

Pencere açılmamakta direniyordu.

"Size mi gelecekti?" dedi Julius.

Brook Franklin oldukça keyifsiz, Julius'a doğru döndü.

"Bir saat bekledim! Boşa vakit kaybı! Beni ilgilen-dirmez, isterse cehenneme gitsin."

Annie'nin Brook Franklin'e özel seanslarda poz verdiğiinden Julius'un ilk defa bu şekilde haberi oldu. Duyduğu huzursuzluğu yatıştırmaya faydası olmadı, tam

tersine arttırdı. Ama kız evde mi değil mi diye kimse Nassau Sokağı'na gitmemiş miydi? Kimse gitmemişti.

Bir saat sonra Julius Doğu Broadway'e yürüyüp, şehrin merkezine giden bir atlı arabaya bindi. Warren Sokağı'nda indi ve sık sık Annie ile birlikte oturdukları parkı geçerek Beekman Sokağı'nı yürüyüp Nassau'ya yöneldi. Biraz sonra, pansiyonun kapısını vuruyordu. Birkaç saniye sonra Bayan Kelly kapıyı açtı. Julius, haberlerin iyi olmadığını derhal anladı.

"Onu gördünüz mü?" diye bağırdı kadın. "Sizin yanınızda mı?"

Julius'un yanından geçerek sanki belki kızı peşinden sürüklemiştir gibisinden arkasındaki kaldırım kolaçan etti. Julius, çeşitli vesilelerle eve girmiş ve Annie'nin annesiyle tanışmıştı. Teni kızıninki gibi pürüzsüz ve taze olan, tombul ve neşeli bir kadındı. Bir zamanlar oyuncu olup bütün yerel tiyatrolarda oynadığından, bütün ömrünce, Aşağı Manhattan'ın doğu yakasında oturmuştu. Daha sonraları bir geminin marangozu ile evlenmiş, çocuklar yetiştirmişti ve artık hiçbir şeye şaşırmayacak kadar kargaşalı günler görmüştü. Evinin dar girişinde, havı dökülmüş halının üzerinde, evin arka taraflarından gelen haşlanan sebze kokuları içinde dururken, Julius'a neler olduğunu, daha doğrusu neler olmadığını anlattı. Üç gün önce, bir pazar günü, Annie, akşam yemeğine geleceğini söyleyerek, sabah erkenden evden çıkmış. Nereye gideceğini söylememiş. Ondan sonra da eve hiç gelmemiş.

"Nerede olabilir?" diye bağırdı Julius.

"Tanrım, keşke bilsem!" diye bağırdı bayan Kelly. "Üstelik yalnızca sırtındaki giysilerle!"

Ağlamaya başladı. Julius onu kollarının arasına aldı. Birkaç saniye, ürpererek birbirlerine sarıldılar. Julius geri çekildi. Bayan Kelly'yi omuzlarından yakaladı. Gözyaşlarıyla ıslanmış bir yüz, aynı şekilde ıslan-

muş diğer yüze bakıyordu. Julius Bayan Kelly'ye bu konuda ne yapıldığını sordu, o da evin erkeklerinin her akşam Annie'yi aramaya çıktıklarını, polise de söylediklerini ve bütün komşuların Annie'nin kaybolduğunu bildiğini, ama kimsenin onu görmediğini söyledi.

“Size geldiğini sanmıştım!” diye haykırdı.

Bu sözler, daha da fazla hıçkırığa sebep oldu. Julius'un evden çıkabilmesi için bir yarım saat daha geçmesi gerekti. Julius, parkta bir sıraya oturdu ve ne yapacağını düşünmeye çalıştı. Annie nasıl olup da annesinin ve şimdi de kendisinin bu kadar endişeye düşmesine izin verebilmişti? Yoksa ölmüş müydü? Sonra, babasını bulmak için Doğu Yakası'na doğru koşmaya başladı, ama Noah orada değildi. Julius artık korkuyordu. Jerome Franklin'in bu işin içinde olduğu fikrinden kurtulamıyordu, çünkü bu özel modellik seansları onu tedirgin etmişti. Limanda koşarak ve kalabalığı gözleriyle tarayarak onu görmeye çalıştı, kafasında da bir cevap arıyordu. Ya öldü, ya da tutsak, diye düşündü. Doklar arabalar ve el arabalarıyla; adamlarla; gemilerle; küfeler, balyalar, istiflenmiş fıçılarla; kâğıtları, kalemleri ve saat köstekleriyle New York Limanı'nın memurlarıyla; konuşma ve bağırma gürültüsü ile doluydu. Ve bütün bunların arasında sürüklenen ve yanından geçen her kadına dikkatle bakıp kendi kendine mırıldanırken dudakları titreyen bu perişan genç... Ne dediğini anlamak isteyen olsaydı bile anlayamazdı. Zaten kimse de buna girişmedi. Martılar çığlık attı, parke taşlarının üstünde at nalları tangırdadı; rüzgâr tuz ve içinde Güney Caddesi'nin tavernalarından çıkan bira kokusu olan keskin kokulu hava cereyanları taşıyordu. Sırıkların ve gemi direklerinin ucunda flamalar savruluyor, göğsü bağı açık İrlandalı erkekler, yeraltı dünyasından çıkan kahramanlar gibi kargo ambarlarından dışarı çıkıyorlardı. Antrepoların üst katlarındaki me-

murlar ise, bağırp çağırarak, kaldıraç tekerlekleri aracılığıyla varilleri yukarı kaldırıyorlar; bellerine önlük bağlamış olan tüccarlar, dişlerinin arasında purolar, seslerini gürültüye katıyorlardı. Ama bütün bu telaşlı insanlar arasında Annie Kelly'den hiçbir iz yoktu.

Bowling Çayırı'na vardı ve orada, Broadway'in tam ayağında, kuzeye döndü. Burası, Annie'yi aramak için, diğer yerler kadar uygun bir yerdi, üstelik de, karma-karışık olmuş zihninin çılgın atılımları içinde basit bir plan şekillenmeye başlamıştı. Onuncu Cadde'ye geri dönecek, Brook Franklin'le konuşacak ve adamın yardımını isteyecekti. Kızın bu özel modellik seansları hakkında kendisine neden hiçbir şey söylemediğini keşfedecekti.

Julius stüdyoya vardığında Jerome Brook Franklin hâlâ diğerleriyle birlikteydi. Julius nefes nefese kapı önünde dururken, ressam, kaşlarını çatarak bir öğrencinin şövaesinden doğruldu ve tedirgin bir tarzda Julius'a ne istediğini sordu.

"Evine, annesine gitmemiş efendim!"

"Kim gitmemiş? Ha. O halde bir iş için bir yerlere gitmiştir."

"Annesine söylemeden mi?"

Brook Franklin ressam modellerinin hareket tarzlarını bilirdi. Julius'un titreyen omzunun üstüne etli elini koydu.

"Yirmi dakika daha burada kalacağım," dedi ve Julius'a, eğer isterse kendisini bekleyebileceğini söyledi.

Yirmi dakika sonra, ressam bütün dikkatini onun üzerine çevirince Julius vaktini hiç boşa harcamadı.

"Size hiçbir şey söylemedi mi efendim?"

"Ne hakkında?"

"Herhangi bir proje ya da plan hakkında?"

Boş stüdyoda oturuyorlardı. Toz, başlarının üstündeki tepecamından aşağı akan sonbahar güneşinde

dans ediyordu. Sıkışmış pencere şimdi açıktı. Brook Franklin bir pipoya tütün dolduruyordu. Kıyılmış kara tütün tutamları çanağın kenarından dışarı sarkıyordu. Gözleri çanakta, başını salladı.

“En kötüsünden korkuyorum,” dedi Julius meşum bir edayla.

Ressam, tütüne mum ateşi tutarken, kısa ve boğuk bir kahkaha sesi çıkardı. Julius ona döndü.

“Bunu komik mi buluyorsunuz?” diye bağırdı.

“Aziz dostum,” dedi Brook Franklin, “kızlar genç taylar gibidirler, bunu sana kimse söylemedi mi? Bir heves peşinde gitmiştir. Belki bir arkadaşı vardır.”

Sözünü burada kesti. Artık sıkılmıştı ve dikkati dağılmıştı. Julius'un kızın arkadaşı olduğunu anlamıştı. Çocuğu daha fazla tahrik etmek istemiyordu. Ondan kurtulmak istiyordu. Ama Julius kuşkulanmıştı.

“Size yaptığı özel modellik seanslarından bana niye söz etmedi?”

Bu lafın üstüne Brook Franklin sakalının altında kızardı. Tekrar, anında sönmüş olan piposuyla uğraştı.

“Nereden bileyim?”

“Ne oldu?”

“Ne demek istiyorsunuz efendim? Ben bir ressamım. Ben onun *resmini yaptım*. Size daha fazla yardımcı olamam. Nereye gittiğini size söylemediği için üzüldüm ama meseleyi ben aydınlatamam.”

“Annesine de bir şey söylememiş.”

Brook Franklin ellerini havaya kaldırdı.

“Anneden hiç haberim yok!”

Bunun üzerine Julius ona doğru eğildi ve elini kaldırarak bir parmağını ona doğru salladı.

“Hayır biliyorsunuz. Siz oraya gittiniz. Bana kendi söyledi.”

“Haftalar önce, kızı işe almak istediğimde. Beni neyle suçluyorsunuz?”

Brook Franklin artık ayağa fırlamıştı ve kızgınlığı artıyordu. Kolayca kızaran, iriyarı bir adamdı. Şimdi kollarını yanına yapıştırmış, yumrukları sıkılı duruyordu. Annie Kelly ile gerçek ilişkisini Julius'a anlatacak değildi ve kendi stüdyosunda oturup Annie'ye karşı ne olduğu belli olmayan bir kötülük yapmış olmakla suçlanmayı da kesinlikle bekleyecek değildi!

Julius da ayağa kalktı ve birkaç saniye gözlerini adamın suratına dikti. Gözleri yaşlarla dolmuştu. Derken birdenbire, arkasından kapıyı çarparak stüdyodan fırladı gitti.

"Tanrı kahretsin!" diye bağırdı ressam ve piposunu yere çarptı. Pipo tak diye duvara çarpıp geceleyin ilerleyen bir lokomotif gibi kıvılcımlar çıkardı.

Brook Franklin'in stüdyosundan çıktıktan sonra Julius'un nereye gittiğini bilmiyorum. Nasıl olmuşsa olmuş, Annie Kelly'nin kaybolduğu, endişeden Julius'un aklının başından gittiği, daha doğrusu umutsuzluk içinde olduğu, çılgına döndüğü Waverley Place'de duyulmuştu. Julius'un ablaları oturma odalarında oturmuş, ellerini ovuşturuyor, sevgili Julius'un eve gelmesini ve kızın başına bir şey gelmediğini söyleyip onu yatıştırabilmeyi ne kadar çok istediklerinden söz ediyorlardı; ama Julius eve dönmedi. Yemeğe onsuz oturdular.

Babaları sofraya oturmuştu bile, gazetesine göz atıyordu. Gözlüğünü çıkardı ve gazetesini katladı -Greeley'in *Tribune* adlı gazetesiydi- ve Hester'a, erkek kardeşinin nerede olduğunu sordu. Hester Sarah'ya bir baktı.

"Bilmiyoruz, baba," dedi.

"Annie Kelly kaybolmuş," dedi Sarah. "Pazar günü bir yürüyüş için çıkmış ve hiç geri gelmemiş."

Noah van Horn'un başı şiddetle yukarı kalktı.

"Pazar günü mü?"

Noah van Horn yemek süresince sessizdi. Kızlarından hiçbirisi tek bir kelime etmedi. Perdeler kapalıydı ve oda sıcaktı. Çatal bıçaklar, porselen, üzerinde tıkırdıyordu. Tabaklar kaldırıldı, yeni tabaklar kondu. Hizmetkârlar yemek odasının içinde, hayaletler gibi hareket ediyorlardı. Gaz lambaları harlıyor, göz kırpmıyor ve Noah'ın, şöminenin üstünde asılı olan portresine bir anlık ışıklar gönderiyorlardı. Julius'un boş iskemlesini bir sıkıntı bulutu çevrelemiş gibiydi. Noah'ın kafasından nelerin geçtiğini yalnızca tahmin edebilirim. Belki kızın Julius'un kalbini kırdığını duymayı bekliyordu, o zaman oğlanın birkaç gün avutulamayacak kadar kederli olacağını ama bir hafta kadar sonra kızı tamamen unutmuş olarak yine eski kişiliğine döneceğini öngörebilirdi. Ama bu ani yok oluş ne demekti?

Yemekten sonra kütüphanesine çekildi ve kısa bir süre sonra Quentin isimli bir İngiliz olan baş uşağını çağırmak için zili çaldı. Quentin bir mesajla birlikte yollandı ve bir saat içinde Rinder Noah'ın yanındaydı. İki adam geç saatlere kadar orada kaldılar. Hester ve Sarah seslerin yükseldiğini işittiler ve merdivenin cüret edebildikleri kadar yukarılarına tırmandılar, ama iki erkeğin ne dediğini çıkaramadılar.

Julius o gece eve çok geç döndü. Quentin dışında herkes yatmıştı. Quentin onu bodrumdaki kapıdan içeri aldı. Tam bir zihinsel karmaşa içindeydi ve nerelere gittiğini söyleyemedi. Quentin daha sonra, çocuğun bodrum katında, hizmetkârların masasında bir fincan sıcak çikolata içerken kendisine, *annesini* aramaya çıktığını söylediğini ifade etti. Quentin, her zamanki düşünceli haliyle, -bence doğru bir tahminde bulunarak- Annie'nin kayboluşunun, kendiliğinden, onun çocukluk acısına ilişkin derin bir keder uyandırdığını ve bunu annesinin ölümüyle karıştırdığını varsaymıştı.

Quentin, hıçkıran çocuğu üst kata çıkarıp soymuş, aileden hiç kimseyi rahatsız etmeden yatağına yatırmıştı.

Ertesi gün Julius kahvaltıya gecelik entarisiyle ve çılgın bakışlarla geldi, konuşması anlaşılmıyordu. Nerede olduğuna, ya da babası ve ablalarının kim olduğuna dair hiçbir fikri yoktu. Yemek odasında, babasının portresinin altında durmuş, iki geminin vagonun arkasından çıkarılıp suya indirilmesi gerektiğini söyleyerek bağıırıyordu. Bu hiçbiri için bir anlam ifade etmiyordu. Doktor çağırıldı. Quentin onu tekrar odasına çıkardı, çünkü şu anda aile fertleri arasında Julius'un sözünü dinlediğı tek kişi bu baş uşaktı. İki tane gemiye gelince, sanıyorum Julius'un karışık kafasında bunlar, tabutları temsil ediyordu. Annie Kelly'nin öldüğüne, bu yüzden de son yolculuğı için bir "gemi"ye ihtiyaç duyacağına inanıyordu. Bir gün öncesini Güney Caddesi'nde geçirdiğı düşünülünce hayalinde gemiler canlandırmasını anlamak zor değil. İkinci gemiye gelince, onu da kendisi için düşündüğünü tahmin ediyorum.

Doktor çok telaşlanmadı. Çocuğu, kendi bulduğu bir uyuşturucu karışımla yatıştırdı ve Noah'a oğlunun akut sinirsel yorgunluk geçirdiğini ve bunu tetikleyen nedenin sevgi duyduğu bir genç kadının kayboluşuyla ilgili olarak yaşadığı ani ve yoğun bir şok olduğunu söyledi.

"Bu size sağlıklı bir şey gibi görünüyor mu?" dedi doktor.

"Ben hiç hoşlanmadım," dedi Noah.

"Gençtir. Atladır."

Noah doktora bir puro verdi ve kapıdan bizzat geçirdi.

Julius o gün bütün günü odasında, kendisine verilmiş olan ilacın etkisiyle bir baygınlık durumunda geçirdi. Kız kardeşler Charlotte'a, erkek kardeşlerinin hasta olduğuna dair haber yolladılar. Charlotte bir saat içinde

Waverley Place'deydi. Üç kız kardeş, ön kapıda şefkatle birbirlerine sarıldılar ve derhal yukarı çıktılar. Charlotte kapıyı vurdu ve cevabı beklemeden içeri girdi.

Julius uyuyordu. Genç bir hizmetçi kız, elinde bir tas su ve ıslak bir bezle yatağın yanında oturuyordu. Julius mırıldanarak bir yandan diğer yana dönüyor ve birkaç saniyede bir anlaşılmaz sözler sayıklıyordu ve sözlerden herhangi bir anlam çıkarmak mümkün değildi. Anlaşılan, yaşamış olduğu şok, verilen ilaç nedeniyle şiddetlenmişti. Hepsi bu olsaydı, kız kardeşler de doktorun çıkardığı sonucu çıkarırlardı: şokun neden olduğu sinirsel yorgunluk.

Hepsi bu değildi. Oda çok sıcaktı, çünkü bir kömür ateşi yanıyordu ve pencereler bütün gün kapalı tutulmuştu; perdeler kapalıydı. Charlotte sessizce, hizmetçi kızın yatağın yanındaki yerini aldı. Hester ve Sarah ise yatağın ayak ucunda duruyor, Charlotte kardeşlerinin nemli alnına bezle bastırırken onlar da sevgi sözcükleri mırıldanıyorlardı.

Birden, Hester bir çığlık attı ve ellerini yüzüne kapadı. Charlotte ayağa kalktı ve hızla geri adım atarken iskemleyi devirdi. Sarah Hester'ın koluna yapıştı ve her üçü de gözlerini yatağa diktiler. Julius doğrulmuştu ama kız kardeşlere bakılırsa –ve bu konuda ömürlerinin sonuna kadar Nuh deyip peygamber demediler– *karşılarındaki o değildi*. O gün Julius'un yatağında gördüklerinin ne olduğu hakkında hiçbir zaman mantıklı bir laf edemediler –bir *yaratık* vardı, dediler ve bir de bir koku vardı, çiğ etle ve ahırlarla ilişkilendirdikleri keskin bir koku, ayrıca ne olduğunu anlayamadıkları çok korkunç başka bir şey vardı– ve gerileyip yatak odasının kapısına dayandılar ve orada, ağızları açık birbirlerine tutundular. Anlaşılan, erkek kardeşleri, ya da dönmüş olduğu o şey, onlara monoton bir melodiyle küfürlü ve açık saçık sözlü bir *şarkı söylemeye* başlamış!

“Julius!” diye çığlık attı Charlotte.

Kendi adının söylenmesi, çocuğun ateşli beynine nüfuz etmiş olmalı ki nöbet -eğer nöbet idiyse- geldiği kadar çabuk geçip gitti. Ölü gibi halsiz, başı yastığa düştü, Charlotte ihtiyatla yatağa yaklaştığında Julius derin bir uykuya dalmıştı bile. Hester perdeleri çekip pencereyi ardına kadar açtı ve hıçkırarak bir iskemleye yığıldı. Julius birkaç saat daha uyudu. Doktor yine çağırıldı ve kendinde olmayan çocuğu kısaca muayene edip tam öngördüğü şekilde ateşinin düştüğünü söyledi. Doktor “yaratık”la ilgili hiçbir konuşmayı önemsemedi ama kız kardeşler, her şeye rağmen yatağın içinde gördüklerinin kendi kardeşleri olmadığına ısrar ettiler.

Noah akşamüstü Waverley Place’e döndüğünde bütün bunlar ona anlatıldı. Çok endişelendiğini tahmin edebiliriz, ama Julius’un yatağında *başka bir şeyin* görülmüş olduğuna o da ihtimal vermedi. Çocuğu odasında ziyaret etti ve onu hâlâ uyur buldu. Kütüphanesine çekildi ve Quentin’e yemeğe inmeyeceğini, ama akşamın daha geç saatlerinde bir bey onu ziyaret ettiğinde dosdoğru yukarı alınmasını söyledi.

İriyarı bir adam Altıncı Cadde’den onların sokağına sapıp akşamın son ışıkları düşerken büyük adımlarla sokağı adımladıktan sonra merdivenleri çıkarak kapılarına vardığında saat dokuzu geçiyordu. Quentin onu derhal içeri aldı. Adam,

“Noah van Horn’u görmeye geldim,” diye gürledi.

Hester ile Sarah oturma odalarının kapısını hafifçe aralık bırakmışlardı ve Quentin’in yabancıya “lütfen şöyle buyurmasını” söylediği sırada kulak kabarttılar. Adamın geniş sırtının, baş uşağın arkasından merdivenlerden çıkışını, yukarıda kütüphanenin kapısının açılışını gözetlediler ve sonra babalarının sesini duyular. Kütüphanenin kapısı kapandı ve Quentin merdi-

venlerden indi. Kız kardeşler salonda endişeli yüzlerle durup sessizce sordular –kim? Ama baş uşak yalnızca ellerini kaldırdı, o da bilmiyordu.

Bu bey tabii ki Jerome Brook Franklin idi. Benim düşünceme göre Noah'ın niyeti ona güzel bir puro ikram edip erkek erkeğe, Annie Kelly'nin oğlu için uygun olmadığını ve kaybolması için para verildiğini söylemekti. Noah'ın, elinde bir bardak konyak, terlikli ayakları boz ayının kafasında kavuşturulmuş, oğlu biraz daha büyüyünce yapmaya niyetlendiği Avrupa turundan söz ederken bir yandan da gözlerini tavana çevirdiğini görüyorum. Belki de Julius için bir özel öğretmen, sağlam bir sanat görüşüne sahip hem eski hem çağdaş Avrupa sanatını bilen birine gerek olduğunu ima ediyor –ve burada misafirine keskin bir bakış fırlatıyor– herhalde biliyor ki himaye aramak her zaman sanatçıların doğasında olmuştur ve böyle bir himaye bulunca da ona sımsıkı sarılırlar, zira bütün gün yalnızca resim yapmak isteyen bir adam için himaye ölüm kalım meselesi *demektir* –ve Jerome Brook Franklin'i işte bu yolla *elde etmeyi* ummaktadır, tıpkı pamuk sevkıyatını ya da toprak parçalarını ya da beğendiği herhangi bir metayı elde ettiği gibi. Peki neden? Çünkü Annie Kelly'nin kaybolması konusunda sorular sorulmaya başlayacak olursa, ressamın kendi yanında olmasını sağlaması gerekiyordu.

Kütüphanenin kapısı holün bir kat yukarısındaki bir sahanlığa açılıyordu. Bir saat sonra, Noah ressamla birlikte odanın kapısında görünüp aşağı inmeye hazırlanırken –sanıyorum ki karşılıklı olarak tatmin edici bir anlaşmaya varılmıştı– bir kat yukarıda bir yatak odası kapısı açıldı. İki adam merdivenlerin üst başında durmuş mırıltıyla konuşurken, duvarlardaki lambalar yalnızca sönük, titrek bir ışık veriyordu.

Birdenbire, bir şey fırlayıp üzerlerine indi ve

adamların her ikisinin de ne olduğunu doğru dürüst anlamaya vakitleri olmadı. Derken dedem merdivenlerden yuvarlanmaya, Noah ise bağırmaya başladı. Quentin bodrum katından yukarı koşarken Hester ve Sarah oturma odalarından dışarı uğradılar ve erkek kardeşleri ya da daha doğrusu o şeye dönüşmüş olan yaratığın -yatakta gördükleri o şeyin- cafcacflı bir ceket giymiş olan cüsseli bir adamla holün zemininde şiddetle boğuşurken, onu bıçakladığını gördüler. Quentin onu çekmeyi ve uzaklaştırmayı başardı. Bu sırada Jerome Brook Franklin elleri ve dizleri üzerinde sürünüyor, yüzünden kan ve yivışık bir sıvı akıyordu. Baş uşağın kolları arasında sıkıca tutulmakta olan, yüzü kasılmış haldeki Julius tanınmaz -hayvansı!- bir halde hıçkırıyor ve soluyordu. Derken monoton bir sesle *şarkı söylemeye* başladı, bir yandan da düşmanının cinsel organına yapışmış yukarı çekiyordu; sanıyorum elindeki palet spatülüydü. Onunla dedemin gözünü çıkarmıştı.

Olayın hemen ardından neler olduğuyla sizi sıkamak istemem. Doktor bir kez daha çağırıldı, iki gün içinde üçüncü kere. Kısa bir süre sonra, Charlotte ile birlikte Rinder geldi ve duruma hâkim oldu. Buna mecburdu, çünkü hayatında ilk kez Noah hiçbir şey yapamaz haldeydi. O gece, en azından on yıl yaşlandı, aslında sanıyorum, Noah van Horn o gece ölmeye başladı. Dedeme gelince, yarası şehrin en iyi cerrahlarınca tedavi edildi ama gözünü kurtaramadılar.

Öyküyü artık hızlandıracam. Rinder, Julius'la ilgili olarak ne yapmak gerektiğini biliyordu, delilik patlak verip bunu ne pahasına olursa olsun basından saklanması gereken bir rezalet izlediğinde, New Yorklu varlıklı aileler hep ne yapmışlarsa o da onu yaptı: onu özel bir kliniğe yolladı. Kendine özgü nedenlerle, Pough-keepsie'nin birkaç mil kuzeyindeki bir yeri seç-

ti. Julius orada McNiven adlı bir akıl hastalıkları uzmanının tedavisine verildi ve Julius'un üzerine kapanan kapılar, Annie Kelly ile doğrudan ilişkilendirilebilecek tek aile üyesinin de üzerine kapanmış oluyordu. Çünkü kızın yok olması gazetelerin dikkatini çekmeye başlamıştı bile.

Öykü birkaç hafta canlı tutuldu ama ulusal planda gelişmekte olan buhranla yarışması mümkün değildi. 25 Şubat 1860'ta, Julius'un evden gönderilmesinden birkaç ay sonra, Springfield, Illinois'li, kötü giyimli, tanınmamış bir politikacı Cortland Caddesi'nde gemiden indi. İki gün sonra, Cooper Sendikası'nda bir konuşma yaptı. Bu konuşma ona Beyaz Saray'ın, Amerika Birleşik Devletleri'ne ise iç savaşın yolunu açmaya yardımcı olacaktı. Bu, Julius'un baştan sona ıska geçeceği bir savaşı.

Yirmi yıl, Julius, New York eyaletinin kuzeyindeki akıl hastalıkları kliniğinde kaldı. Ablaları tarafından düzenli olarak, ama babası tarafından yalnızca bir kez ziyaret edildi. Bu ziyaret Noah'ın ölümünden bir yıl önce yapıldı. Sanıyorum Noah, Annie'nin kaybolmasının ardındaki gerçeği çok geç olmadan Julius'a söylemek istemişti.

Ana binaların arkasında bir banka oturdular ve derin gölgeli vadilerle yarılmış ormanlık dağların ardından batan güneşe doğru baktılar. O sırada Julius yirmili yaşların ortasındaydı. Deliliğin ahlâki tedavisi olarak adlandırılan bir tedavinin moda olduğu bir dönemdi. Bu, dikkatle seçilmiş bir mekânda, yalnızca bakıcıların karakterinin değil, binaların bile çılgın zihni düzene koymasını ve sakinleştirmesini ve onu usulca tekrar mantığa yöneltmesini öngörerek sürekli şefkat gösterilmesini vurgulayan bir yaklaşımdı. Günlük yaşamın düzenliliği ve hastanın bir işinin olması mutlak gerekliydi

ve sepet örme, dinsel şarkılar yazma teşvik ediliyordu ama Julius'un durumunda meşguliyet terapisi olarak yağlıboya manzara resmi yapması uygun görülmüştü. Ama şairin dediği gibi, denizin aya itaat etmesini yasaklamak, "insanın inancı temeli üstüne yığılmış olan hatasının yapısını" sarsmaktan daha kolaydır.

Babası kısa süre içinde anladı ki Julius inancını, dedemin işlediği bir suç üzerine kurmuş. Julius, Jerome Brook Franklin'in, stüdyosunun zemin tahtalarının altında gizli bir oda inşa etmiş olduğuna ve Annie Kelly'nin, kendi isteğine aykırı olarak burada tutulduğuna, burada un gevreği ve suyla yaşamak zorunda bırakıldığına ve Jerome Brook Franklin'in bu suda fırçalarını temizleyip içine bol bol işediğine inanıyordu. Akşam olunca öğrencileri stüdyodan ayrıldığı zaman, Jerome döşemenin altındaki gizli kapıyı açıyor ve dar bir odaya iniyordu. Annie burada zincirlenmiş yatıyordu ve Jerome onun saatlerce ırzına geçiyordu. Uzaktaki o zemin tahtalarının altında kapana kısıtılmış olan kızın acısının yarattığı, havada titreşen telgraf benzeri akıma duyarlı olan Julius'tan başka kimse Annie'nin çılgınlıklarını duymuyordu.

Güneşin dağların ardında battığını ikisi yan yana oturmuş seyrederken, Julius bütün bunları söyleyerek babasına içini döktü. Noah onun sözünü kesme girişiminde bulunmadı. O gün, öğleden sonra, daha erken saatlerde akıl hastalığı kliniğinin kabul salonuna alındığında deliliğin oğlu üzerinde yapmış olduğu değişiklikleri hemen fark etmişti. Julius artık çocuk değildi, ama kemik yapısındaki bu yeni oturmuşluk ve keskinleşmişliğe rağmen, hafifçe belirmiş yüz çizgileri ve yanağının üstündeki altın rengi ayva tüyleri olsa bile erkek de sayılmazdı. Daha çok, bir erkeğin dış kabuğu gibiydi, yani içi boş bir erkek, en çok da ağzında gevelediği şeyler bir anlam ifade etmediği için. Hiç durma-

dan ellerini ovuşturuyor, sanki ele geçmeyen bir sineği ararmış gibi, gözleri odanın her yanında gezinip duruyordu. Akıl hastalıkları uzmanı, kuruluşun arazisinde gezmek isteyebilecekleri önerisinde bulununca, Noah, Julius'un dışarıda daha sakin olacağını anladı. O sırada duyduğu Annie Kelly'nin esaretinin öyküsü çok zengin grotesk ayrıntılarla doluydu. Bunların çoğu bedensel işlevler ve bunların kokularıyla ilgiliydi. Noah öyküyü sonuna kadar dinledi ve sonra sükûnetle, Julius'a bunların hiçbirinin doğru olmadığını söyledi.

Julius onu duymamış gibi görünüyordu. Dağlara gözünü dikmiş, babası Annie Kelly'ye uzaklaşması ve bir daha Julius'u görmemesi için para vermeye karar verdiğini ve bu işi de Rinder'a emanet ettiğini sessizce anlatırken kendi kendine mırıldanıyordu. Sonra Noah, yavaş yavaş ve ciddiyetle Rinder'ın, bunun yerine kızı öldürttüğünü söyledi. Noah duraksadı. Bu arada Julius dağlara bakmaya devam ediyor, babasının söylediklerine dudaklarının kıpırtısından başka hiçbir tepki göstermiyordu. Noah sonra tekrar konuşmaya başladı. Rinder'ın yaptığından dolayı acınacak kadar pişmanlık duyuyordu. "Artık fark etmez," dedi, ama Julius'a doğruyu söylemek istemişti. Belki de, dedi, yalnızca kendi vicdanını rahatlatmaya çalışıyordu -Julius'un böyle düşünmeye hakkı vardı- ama Julius'un bilmesini isterdi ki, vicdanı hiç rahatlamayacaktı, hiçbir zaman. Rinder'ın ne yaptığını keşfettiği günden sonra, suçluluk ve pişmanlık hayatındaki bütün sevinci alıp götürmüştü. Noah bunları söyledi. Julius hâlâ kararan dağlara dikmişti gözlerini, ta ki bir görevli yaklaşarak sessizce Noah'a, oğlunun artık içeri girmesi gerektiğini söyleyene kadar. Julius içeri götürüldü ve Noah kliniğin dış kapısından yürüdü çıktı. Orada, alacakaranlığın içinde bir fayton onu bekliyordu.

Bu kesinlikle acıma uyandıran bir görüntüydü: za-

vallı Noah van Horn, bir zamanlar bir ticaret imparatorluğunun efendisiyken şimdi kırgın, yaşlı bir adamdı; oğlunun başına gelenler yüzünden yüzü çökmüş, kalbi parçalanmıştı. Onu orada, bir ayağı faytonun basamağında, akşam göğü üzerine kapkara kazınmış kliniğin yüksek duvarlarına ve kulelerine bakmak için son kez başını çevirirken görüyorum. Etrafta kilometrelerce, o nüfuz edilemez dağlardan başka bir şey yok. Bir daha Julius'la hiç konuşmadı ve bir yıl sonra öldü.

Julius'u 1879 yazında taburcu ettiklerinde neyle karşılaştı? Grand Central Gar'dan eve iki tekerlekli bir at arabasıyla getirildi. Kendisine bir görevli; sıkı sıkı düğmelenmiş bir ceket ve sivri tepeli bir kep giymiş olan, yapılı, sessiz, genç bir zenci refakat ediyordu. Geri döndüğü Waverley Place hatırladığı gibi değildi. Artık orada ailenin tek bir üyesi yaşıyordu, ablası Hester. Charlotte, şehrin öbür tarafında, Rinder'ın Beşinci Caddede inşa etmiş olduğu malikânede oturuyordu. Burası o kadar şaşıaalı bir yerdi ki şehrin en güzel evi sayılıyordu, ama birkaç ay sonra, daha büyük bir balo salonu olması ve evin cephesinde birkaç ton daha fazla mermer kullanılmış olması ile iftihar edilen daha da heybetli bir yığının gölgesinde kaldı. Kız kardeşlerin en küçüğü Sarah, bu arada, gözünün birini kaybettikten sonra iyileşmekte olan Jerome Brook Franklin'e bakmıştı ve Sarah ile Jerome Temmuz 1860'ta evlendiler.

Brook Franklin'in ressam arkadaşlarından pek çoğu düğüne geldi. Bunlar, Amerikan Yüceliğini ararken vahşi doğada birlikte gezindikleri adamlardı. Bunlarla, Noah'nın iş dünyasından ve politikadan tanıdığı ailelerin bir araya gelmesi tuhaf bir görüntüydü. O aileler bu sanatçılara benzeyen kimselerle muhtemelen şimdiye kadar hiç karşılaşmamışlardı. Her iki taraf da birbirlerini ihtiyatla ama pek de ilgisiz olmayan bir tavırla göz-

ledi. Para sahipleri için bunda egzotik bir şey vardı. Egzotik olan şeylere çok meraklıydılar; sanatçılar ise resim için avans para kokusu alıyorlardı. Bu da pekâlâ uygundu, en azından damat için; çünkü o gün konuşulmayan, en azından açıkça konuşulmayan nokta, Jerome Brook Franklin'in vahşi doğa resimleri döneminin kapandığıydı. Tek gözlü bir adam dağlarda pek işe yaramaz. Ama iyi döşenmiş bir salonda çok rahat eder. Dedem, silindir şapkası ve göz bandıyla, büyükannemin kolunda mihraba doğru yürürken, cebinde van Hornların çevresinden, ileri gelen New Yorkluların portreleri karşılığında aldığı üç tane avans vardı. Batı Yirmi Üçüncü Sokak'ta büyük bir eve taşındılar ve buranın ikinci katı stüdyoya dönüştürüldü.

Jerome Brook Franklin, vicdani bir sorumluluk duygusuyla kendini portre yapımına verdi ve zamanla çok başarılı olarak manzara resimlerinden kazanmayı umduğundan çok daha fazla para kazandı. Ama bir zamanlar ressam ruhunun bütün derin özlemlerine cevap vermiş olan işi, demek istiyorum ki, Amerikan vahşi doğasına ait büyük doğa görünümlerinin resmedilmesi işini kaybetmişti. Daha sonraki yıllarda, bu ruk, kudretsiz bir öfke ruhunu kemirmeye başladı. Kendini avutmak için içmeye başladı ve zaman içinde içkiye esir oldu. En sonunda her şeyini kaybetti.

Julius'un New York'a geri dönüşünden söz ettiği zaman annemin nasıl sessizleştiğini ve gözlerini şöminenin ateşine diktiğini hatırlıyorum. Küçük bir kız çocuğuyken Waverley Place'i ziyaret ettiği ve orada Julius dayısıyla görüştüğü günleri düşündüğünü biliyorum. Şimdi ev artık yok, annem de yok, ama bende fotoğraflar var ve böylece Julius'un eve döndüğü günün nasıl olduğunu en azından kendi zihnimde canlandırabiliyorum. Bir parça kamburlaşmıştı ama hâlâ boylu ve

inceydi. Aralarına gümüş rengi teller serpilmiş olan saçları her zamanki gibi başına buyruktu. Geniş yakalı, kruvaze bir ceket giymiş, üzerine kravat iğnesi taktığı geniş bir kravat bağlamıştı. Gömleğinin yakası en azından on yıldır modası geçmiş şekilde daracıktı. Yeleğinden gümüş bir saat kösteği sarkıyordu. İnce çizgili yünlü kumaştan bir pantolon ve bağcıklı pabuçlar giymişti. Bütün bunlar fotoğrafta var. Bambudan bir baston taşıyor ve kimbilir kim, ceket yakasına bir de çiçek iliştirmiş.

Fotoğrafta belirgin olan başka bir şey de, artık kaybetmiş olduğu şeyleri de hafifçe anımsatıyor olması. Nemli solgun mavi gözleri ve narin gaga burnu –parşömen gibi gergin bir tenin altındaki hoş, ince bir kemik yükseltisi, bu burundan bende de var!– ile uzun, yumuşak çehresi belirgin bir şekilde kaybolmuş gençliğinin izlerini taşıyor. Tabii, onun yokluğunda diğerlerinin çektiği bir sürü korkunç acıdan kurtulmuştu. Yalnızca savaşı değil, aynı zamanda Temmuz 1863'teki orduya yeni asker alınırken çıkan ayaklanmaları da kastediyorum. O sırada New York günlerce, uluyan bir güruhun kontrolünde kalmıştı ve aile can korkusuyla tir tir titremişti. Julius bütün bunlardan uzaktı.

İşte, öyleyse bu, 1879'un yazında ablası Hester'a geri dönen, tarihi yaşamamış bir adamdı ve çocukluk evinin merdivenlerini tereddütle çıkıyordu. Üst kat pencerelerinin panjurları kapalıydı, yalnızca kendi eski yatak odasınınki hariç. Granit sütunlar veya benzer başka eklemelerle ön cepheyi modaya uydurmak için hiçbir çaba harcanmamıştı. Pul pul dökülen sütunlarıyla, ev modası geçmiş, terkedilmiş hatta neredeyse perili ev gibi görünüyordu. Ön kapı açılınca, içerideki kasvetli karanlığın içinden Hester çıktı. Onun arkasında bir yerlerde Quentin dolanıyordu, onun arkasında da, holün arkalarındaki derin karanlığın içinde, geriye

kalmış olan tek oda hizmetçisi Mary vardı. Mary, sinir krizinin ilk saatlerinde Julius'un yatağının başında oturmuştu. Kardeşi merdivenlerden çıkıp ablasının kırıksız alnını öperken Hester sakin bir şekilde mutluluk saçarak duruyordu.

"Sevgili ablacığım," diye mırıldandı Julius.

"İçeri gel, Julius," dedi Hester ve yanağını sildi.

Ama kapının eşiğini geçmeden önce Julius arkasına döndü ve duyduğu sesler karşısında kafasını dike-rek sokağı seyretti. Parke taşları üzerinde takırdayan tekerlek seslerini ve aşağıdaki kaldırımlara cüruf ve sı-cak kömürler kusarak şehir merkezine işleyen trenle-rin patır kütür seslerle geçtiği arkadaki caddenin uğul-tusunu dinledi. Yüz hatlarını endişeli bir ifade bulut-landırırken bir elini kaldırdı ve sanki kafasında belli belirsiz şekillenen bir fikri ifade etmeye yarayacak bir sözcüğü arıyormuş gibi tek bir parmağıyla havaya hafifçe vurdu. Ama yok, sözcük aklına gelmedi ve geri dönüp içeri girdi.

Anlaşılan, o gittikten sonra evin değişmediğini keşfetmek onu şükran duygusuyla doldurmuştu. Oda-ların çok azı kullanılıyordu artık. Hester çok sade yaşı-yor, mutfakta hizmetkârlarla birlikte yemek yiyor ve oturma odasını sadece kız kardeşlerinden biri ziyarete geldiğinde kullanıyordu. Julius, boş odalarda, çocuklu-ğunda ablalarının hepsi evdeyken ve babaları hâlâ sağ-ken duyulan kahkahaları duymuş olabilir mi? Kütüp-haneye gitti ve babasının koltuğunda dakikalarca ses-sizce oturdu.

Hester ona eski odasını hazırlamıştı. Bu akıllıca-ydı çünkü her tarafa yayılmış, şehrin sokaklarındaki de-ğişiklik görüntülerinden sonra, yukarı kata çekildiği zaman en azından tanıdık bir çevrede olduğunu hisse-decekti. Akşam lambalar yakıldı ve sanıyorum gençlik-lerinde âdet olduğu üzere erken yemek yediler, ama

hâlâ akşam yemeği için özel olarak giyinip giyinmediklerini bilmiyorum. Belki de, Noah'ın ölümünden sonra, o eski resmiyet terk edilmişti, ama öyle sanıyorum ki sadece bu akşamlık, kardeşinin eve dönmesi şerefine, Hester bir gece elbisesini sandıktan çıkarma gereğini duymuş olabilir. Ve naftalin kokusuna ve üstündeki toz tabakasına rağmen giysisinin ince bedenine uyduğunu fark etmiştir. Sonra mücevher kutusunu çıkarmış, giysisinin tersine, ihmal edildikleri yıllar içinde parlaklıkları sönmemiş olan yüzüklerini, kolyelerini ve başka benzer parçaları tekrardan keşfetmiştir. Ve işte böyle, Julius'un ablası onun eve dönüş yemeği için kendini şıklaştırdı.

Daha sonra onları oturma odasında, yemek odasına girmeye hazırlanırken görüyorum. Julius, resmî akşam giysileri, frakı, yüksek yakası ve kravatındaki elmas iğnesiyle şık. Eski mücevherlerle donanmış olup pek de rahat olmayan Hester ise, kardeşi oturma odasının içinde dolaşıp dururken oturup heyecanla gülümsüyor ve duruma uygun bir konuşma havası yakalamaya çalışıyor, ama beceremiyor. Quentin, yemeğin hazır olduğunu haber verdiği zaman rahatlıyor.

Biraz sonra, çorba kaldırılıp ördek getirildiğinde, Hester, Quentin'e kedilerden biriyle ilgili bir şey mırıldanınca Julius tekrar hayata dönüyor.

“Evde kediler mi var?” diyor.

Onları daha önce görmemiş miydi? Hester baş uşağı baktı. Hester'dan naneruhu kokusu yükseliyordu.

“Var ya, Julius, kardeşim.”

“Kaç tane?”

“Dokuz.”

Julius iskemlesinde dimdik dikilmişti. Gözleri parlıyordu.

“Bu çok iyi işte!” dedi.

“Julius,” dedi Hester, sesinin tonu çok ciddiymi.

“Hester!”

“Seninle konuşmamız gereken bir şey var. Ötekiler.”

Julius’un havası derhal değişti..O hafif sevinç yok oldu. Yüzü kapandı. Hiçbir şey söylemedi.

“Seni görmek istiyorlar.”

Hâlâ bir şey söylemiyordu.

“Onlara ne diyeyim, Julius?”

“Kim görmek istiyor?”

“Rinder istiyor. Rinder çok değişti, kardeşim! Ve tabii Charlotte.”

Julius derin derin düşündü. Parmakları sofraya örtüsünün üstünde oynuyor, huzursuzca kumaşı katlıyordu. Çatılmış kaşlarının altından, heyecan içindeki ablasını seyreliyordu.

“Sarah da,” dedi Hester. “Ve Bay Brook Franklin.”

Bu ismi açıkça belli olan bir endişeyle söylemişti. Julius cevap vermedi.

“Peki o zaman abla,” dedi en sonunda başını kaldırıp Hester’a gülümseyerek. Gözlerinde tekrar ışık belirdi ama Hester bunun ne anlama geldiğinden pek emin olamadı. Yine de Hester çok rahatlamıştı.

Zannederim Julius hemen ertesi gün şehri keşfe çıktı. Zenci görevli, bir gün önce evden ayrılmadan, en azından ilk günlerde, dışarı çıktığı zaman, ev sakinlerinden birinin kardeşine refakat etmesini Hester’a tavsiye etmişti. Ama kahvaltıdan sonra, Julius yürüyüşe çıkacağını haber verince Hester itiraz etmedi. Julius ablasına, hangi yöne gitmesini tavsiye ettiğini sordu.

“Beşinci Cadde,” dedi Hester derhal.

“Beşinci Cadde,” dedi Julius.

“Evet,” dedi Hester, “ve sonra bana neye benzediğini anlatırsın.”

Charlotte ve Rinder’la ertesi haftanın başlarında

yemek yemeye karar verdiler. Hester'ın bu olayı epeyce endişeyle beklediğinden hiç kuşkusuz yok. Ama Julius umursamaz görünüyordu. Bu Hester'ı daha da meraklandırıyor, çünkü kız kardeşleri gibi o da neyin söz konusu olduğunu anlıyordu. Julius, yirmi yıl önce- nin olayları hakkında hiç kimseye bir şey söylememiş- ti ve o olaylar hakkında ne düşündüğüne ilişkin hiçbir ipucu vermemişti. Bir zamanlar, Annie Kelly'nin ölü- münden sorumlu olduğunu düşündüğü ve vahşi bir saldırıda gözünü çıkardığı adamla yemek yemek üze- reydi. Aynı zamanda, babasının, Annie Kelly'nin ölü- münün gerçek sorumlusu olduğunu söylediği adam da orada bulunacaktı.

Charlotte artık iri yapılı, renkli bir kadın olmuştu. New York sosyetesinin belli başlı kişilerindendi. Hâlâ radikal fikirleri savunuyordu -sosyalizmi benimsemiş- ti- egzantrikliğini gösterişli mücevherler ve kozmetik- ler tamamlıyordu. Toplum içine uçan harmaniler ve eşarplarla çıkar, rengârenk yüzüklerle süslü parmakla- rının arasında ağızlık hiç eksik olmaz, yalnızca çok var- lıklıların olduğu kadar pervasız ve korkusuz davranır- dı. Waverley Place'de Julius'u ziyaret etmiş, yumuşak bir şekilde, ona yaklaşmakta olan akşam yemeği hak- kında sorular sormuştu. Bu akşam yemeğine kendisi önyak olmuştu, çünkü kardeşinin mümkün olduğu kadar çabuk aile içine tekrar dahil edilmesi gerektiği- ne inanıyordu. Julius'u görünüşte akıllı başında buldu- ğu için içi rahatlamıştı. Yıllar boyunca, Catskills Klini- ği'nde can sıkıcı sahnelerle tanık olmuş, zaman zaman, Julius'un hiçbir zaman eve dönecek kadar iyileşeme- yeceğini düşünmüştü. Ama korkuları artık yersiz görü- nüyor. Julius'un tamamen iyileşmiş olduğunu düşü- nüyor, onun için elinden gelen her şeyi yapmak istiyor- du. Charlotte, zavallı Julius'un sinir krizinde kendisi- nin oynadığı rol konusunda çok huzursuzdu, çünkü

onun yanlarında olmadığı bütün o yıllar boyunca yaptığı düzinelerce dağ tablosundan bir tanesi bile hiçbir sanatsal değer taşımıyordu. O zaman, Julius'un dehası hakkında yanılmıştı. Julius dâhi falan değildi.

Kararlaştırılan gece, Hester ile Julius bir arabaya bindiler. Julius, eğer eniştesinin, babasının kurmuş olduğu işten edindiği kârla inşa ettiklerinden etkilenmişse bile bunu söylemedi. Onları kapıda Quentin'den yarım yüzyıl daha genç bir İngiliz baş uşak karşıladı ve ev sahibesinin kendilerini beklediği, pahalı döşenmiş bir salona aldı. Sarah ve kocası da buradaydı –dedem–parlak, siyah bir göz bandı takmıştı. Duvarlar saten ve altın yaldız kaplıydı; tepede muazzam bir avize, etrafta küçük kanepeler, mermer masalar ve birçok güzel tablo vardı. Julius kapının ağzında durakladı ve arkası şömineye dönük duran Jerome Brook Franklin'e baktı. Elektrikli bir sessizlik oldu –üç kız kardeşin de şiddetle duyarlı oldukları bir an– ve sonra her zamankinden daha cüsseli, bir smokin ceket ve parıltılı bir gömlek giymiş, artık gümüşî ve gri teller serpiştirilmiş ve dikkatle düzeltilmiş sakalıyla yakışıklı görünen dedem odanın öbür yanından doğru yaklaştı ve elini uzatarak, “Julius,” dedi.

Üç kadın, hiç kıpırdamadan Julius'a baktılar. Pek çok şey, eniştesinin tavrına Julius'un nasıl cevap vereceğine bağlıydı. Julius donmuş, kararsız gibiydi, –yüzünde bir panik belirtisi göründü– sonra ileri bir adım attı ve o da elini uzattı. İki adam el sıkıştılar, dedem Julius'un kolunu hemen dirseğin altından tuttu ve sıkı sıkı yakaladı. Her iki adam da birbirinin yüzüne dikkatle bakarken el sıkışmaları uzadı. Çalışma yaşamının en verimli yıllarında dedemden esirgenen dağlardan, yirmi yıl sonra Julius'un dönüyor olmasında, sanıyorum acı bir alay vardı; ama buna o akşam kimse değinmedi. Uzayan el sıkışması son buldu ve kız kardeşler sevinç

çığlıklarıyla her ikisinin de üstüne üşüştüler. Jerome Brook Franklin şöminenin yanındaki yerine çekildi, Julius ise bir koltuğa gömülerek ölçülü bir tavırla bacak bacak üstüne attı.

Rinder'ın ortaya çıkması onlar ancak yemek odasına girerken oldu. Charlotte Julius'u yakından izliyordu. Daha oturmamışlardı. Odanın karşı ucundaki bir kapı açıldı ve Julius'un gözleri, Charlotte'un daha sonra söylediğine göre, kendi nüfuz alanında küçük bir hayvan gören bir vahşi hayvanın aldığı görüntüyü anımsatan bir şekilde bu noktaya kilitlendi. Bu, Charlotte'un hoşuna giden bir ifade değildi, çünkü bunu daha önce Julius'un yüzünde sadece bir kez daha görmüştü, o da ardından deliliği getiren sinir krizi olayındaydı. Sonra ifade değişti. Kapıdan, bir hizmetkâr bir tekerlekli sandalyeyi çekerek geri geri içeri girdi. Tekerlekli sandalye odaya doğru döndürüldü ve Julius, kendi yokluğunda Rinder'ın ne hale gelmiş olduğunu gördü.

Tekerlekli sandalyenin içinde, ancak birkaç ay ömrü kalmış olduğu çok açık olan çökmüş bir adam taşınmıştı içeri. Bu sakat yaratığa bakınca, Rinder adlı bir zamanki kudretli kişiyi görebilmek zordu. Charlotte'un birkaç saniye önce kardeşinin yüzünde gördüğü hayvansı kötülüğün yerini şimdi samimi bir şaşkınlık almıştı. Charlotte bunu bilemezdi ama Julius'un zihninde, bu tükenmiş, ölmekte olan adam yıllardır bir canavardı ve onunla ilgili korkunç intikam fantezileri yaratmıştı.

Sonra onları sofrada görüyorum. O odayı iyi bilirim, bir süpermarket yapmak için evi yıkmalarından önce, çocukken, oraya sık sık giderdim. Ortasında kırk kişinin oturabileceği bir yemek masası olan, o kadar büyük, o kadar yüksek olduğu için, giren insanın önemsizleştiği, Rinder'ın servetinin boyutları karşısında küçüldüğü, parası karşısında cüceleştiği o odalar-

dan biriydi. Muazzam masanın bir ucunda toplashtılar. Rinder şimdi hepsinden daha ufaktı, kendi servet hayalleri içinde yok olan ufacık bir erkek parçası. Sağında, büyükannem oturuyordu, onun yanında hayallerin gerçek sahibi, ya da eskiden böyle olan adam, yani Julius; Hester, Sarah'nın karşısında oturuyordu. Onunla Charlotte'un arasında da Jerome Brook Franklin. Galiba odada bir yedinci şahıs daha vardı, o da Noah van Horn'un ölümünden sonraki hâkimiyet yıllarındaki Rinder'dı. Yağlıboya olarak orada bulunuyordu, on yıl önce dedemin yaptığı muazzam bir portre. Oda gerçekte tablodaki adama aitti, dönüştüğü o adam müsveddesine, o solmuş yaprağa değil.

Eğer yağlıboyayla tespit edilmiş olan bir insan ruhunu bir hayalet olarak düşünecek olursak, bir hayaletin hâkimiyeti altında toplanmış olan tuhaf, hatta hastalıklı bir şekilde komik bir aile grubuydular. Masanın başında, frengili soyguncu baron oturmuştu, yanlarda ise tek gözlü bir ressamla henüz tımarhaneden çıkmış bir adam vardı. Bu hasarlı üçlüye, birbirlerine anlayış dolu sözsüz elektrikli bakışlar fırlatan ve odanın içindeki tereddütlü erkek enerjisine bir miktar uygarlık malzemesi sağlayan kız kardeşler destek sağlıyordu. Bardaklar doldu ve boşaldı. Yemekler geldi, gitti. Julius ile dedem iyi yediler. Rinder'a hizmetkârı yemek yedirdi. Ağzına ancak birkaç lokma aldı, onları da kırmızı şarap yardımıyla boğazından geçirdi. Julius'a söyleyeceği önemli bir şeyi vardı, bu anlaşılıyordu; Charlotte'un başlattığı ve yürüttüğü hafif konulara katkıda bulunmak için hiçbir çaba göstermedi. Çiğneyip yutarken gözleri Julius'un üzerinde alev alev yanıyordu. Julius bu düşünceli bakışlara yine bakışla karşılık verince Rinder yalnızca başını salladı, sanki şöyle söylüyordu: yakında öğreneceksin.

Kız kardeşlerin kalkıp odadan çıkacakları an gel-

mişti. Jerome Brook Franklin bir puro seçti, ama Rinder pençe gibi elini kaldırdı ve boğuk, ince sesiyle kadınlara çıkmamalarını, çünkü söyleyecek bir sözü olduğunu bildirdi. Kız kardeşlerin arasında yine bir bakış yanıp söndü. Charlotte'un, neyin gelmekte olduğuna dair hiçbir fikri yoktu, bu açıktı, Rinder ona bir şey söylememişti. Herkesin tüm dikkati ona çevrilince hasta adam içinde birkaç damla şarap kalmış olan bardağını kaldırdı.

"Julius bize döndü," diye fısıldadı –çünkü sesi fısıltıdan pek az daha yüksekti, aslında o konuştuğça sesi ötüyor, fısıltıdan çok tıslamaya benziyordu.

"Julius'a," diye ıslık gibi öttü ve diğerleri de kadehlerini kaldırdılar. Şimdi Julius konuşmak için çok hevesli görünüyordu, ama daha boğazını temizler ve ayağa kalkarken Rinder elini kaldırdı ve kendisi bitirinceye kadar beklemesini rica etti. Son derece güçsüzdü, ama o eski çelik hâlâ oradaydı ve Julius yine yerine çöktü. Rinder'ın havaya kalkmış olan eli titremeye başladı. Elini indirip sofraya örtüsünün üzerine koydu ve gözünü ona dikti. Rinder'ın ne söyleyeceği beklendiği için oda şimdi tamamen sessizdi.

"Benim teşvik etmiş olduğum bir yanlış anlama var."

Bir limonlukta dolaşan küçük kuşlar gibi uçuşan bakışlar masanın etrafında gezindi. Hepsi de sorularla cıvıldaşıyordu.

"Annie Kelly hakkında."

Şimdi nefesler tutuldu ve bütün gözler Julius'un üzerinde. Julius donmuş oturuyor, kara bakışlarla Rinder'a bakıyordu. Rinder hırıldadı. Konuşması kolay değildi ve ihtiyaçlarını işaretlerle anlatmaya alışmıştı. Su istemek için işaret etti, çünkü şarap çenesinden aşağı dökülmüştü.

"Öldürülmedi."

“Ne?” diye bağırdı Charlotte.

Julius bakışlarını adama dikmiş bakmaya devam ediyordu ki Rinder’ın eli bir kez daha kalktı ve Charlotte sustu.

“Babana onun öldürüldüğünü ima ettim. Ama öldürülmedi.”

Jerome Brook Franklin, yakılmamış purosunu dudaklarının arasında dalgın dalgın döndürdü, çatık kaşlı dikkati, keskin bir şekilde kavruk Rinder’a yönelmişti.

“Ölmedi mi?” dedi Julius.

Rinder, Julius’la göz göze geldi ve başını salladı.

“Noah bir şey söyleyemezdi. Kendini sorumlu hissediyordu.”

Masanın etrafında oturanların kafalarında bir ışık yanmaya başlamıştı. Başlarının üstündeki avizede bir mum cızırdadı. Sokakta bir at kişnedi ve arabacının bağırان sesi duyuldu. İçeri bir hizmetkâr girdi ve hemen çıkması işaret edildi. Annie Kelly öldürülmemişti, ama Rinder, Noah’a öldürüldüğünü söylemişti. Kısa süre sonra Noah, van Horn İşletmesi’ni aktif olarak yönetme işinden çekilmiş ve Rinder’ın saltanatı başlamıştı. Şimdi Jerome Brook Franklin başını sallıyordu. Purosuna bir ateş tuttu ve bir duman bulutu çıkardı.

Derken Julius ayağa fırladı. Tek bir sorusu vardı.

“O nerede?”

Ölmekte olan adam kemikli omuzlarını silkti.

“Ama ölmedi.”

“Hayır.”

Julius tekrar yerine oturdu. Ağız açık, Hester’a baktı. Hester ona kendini iyi hissedip hissetmediğini sordu. Artık gitmek ister miydi? Birkaç saniye Julius bir şey söylemedi, sonra ağızını kapadı ve başını salladı. Sanki uykudan uyanıyordu.

“O zaman yaşıyor,” diye mırıldandı.

Rinder başını salladı.

“Acı çekmedi mi?”

“Hayır.”

Bunun üzerine, Julius’un ta içinden bir tür parlaklık yükseldi, belki de ruhuydu, ve yüzünü aydınlattı, ta ki mum ışığında yüzünde, ablalarının onun gençliğinden hatırladıkları altın ışıltı görülene kadar. Aradan geçen yıllar kayboldu, tıpkı deliliğin son kırıntıları gibi.

“O yaşıyor,” dedi tekrar.

Kadınlar, bu haberin Julius’u ne kadar müthiş bir şekilde etkileyeceğini hemen anlamadılar. Kısa bir süre sonra Charlotte’un evinden ayrıldılar. Rinder tekerlekli sandalyesiyle çekilip götürülmüştü ve yarattığı etkiden memnun muydu, yüklü vicdanının sırlarını boşaltmış olmaktan dolayı maneviyatı yükselmiş miydi, bilmiyorum. Oradakilerden herhangi biri yüzünü Julius’tan Rinder’a çevirmişse bile gözlemleri bana kadar ulaşmadı. Benim bildiğim, hepsi kaldırımın üstünde Julius’un etrafında toplastılar ve akşamın ılık havasında kızlar düşünceli sözcükler mırıldandılar; Brook Franklin de geride durmuş ve ölçülü bir kaygı ifadesiyle kayınbiraderine bakıyordu. Sonra Charlotte evinin ön verandasına çekildi, diğerleri de arabalarına binip Beşinci Cadde üzerinde nal sesleri içinde yola koyuldular. Julius arabanın döşemelerine yaslandı ve Hester’in hızla fırlattığı bakışa ve bu bakışın içerdiği sese dökülmemiş soruya, yorgun olduğu, yalnızca yorgun olduğu şeklinde cevap verdi ve sonra Hester’in elini eline aldı ve gözlerini ablasının endişeli gözlerine doğru kaldırarak hafifçe parmaklarını öptü. Sonra Hester’in elini oturdukları koltuğun aralarında kalan kısmına bıraktı ve başını çevirerek önünden geçtikleri muhteşem evleri seyretmeye başladı.

Sanıyorum, izleyen günlerde, Julius, Annie Kelly’

ye ne olduğunu keşfetmek için gerçekten de çaba harcadı. Rinder ona önce New York'tan ayrılması, sonra da annesine mektup yazmadan önce birkaç hafta bekleme- si için Annie'ye büyük bir miktar para verildiği dışında pek bir şey söyleyemedi. Zannederim, annesine bu kadar büyük bir üzüntüye neden olmak, kızın kararlılığını ölçmek için mükemmel bir sınav olacaktı, yani kendisine ve ailesine daha iyi bir hayat kurmak için Julius'tan vazgeçme kararını ölçmek için. Tabii ki, annesi gerçekten üzöldüyse; kadın ne de olsa bir oyuncuydu ve sanıyorum baştan beri planın içinde olmuş olması da mümkündür. Julius, Nassau Sokağı'na tekrar gittiğinde Bayan Kelly'yi bulamadığı gibi onu hatırlayan herhangi bir insana bile rastlamadı, kadının pansiyonu da artık yoktu, yerine gazete idarehaneleri yapılsın diye yıkılmıştı.

Julius, tuhaf bir şekilde, bunlar karşısında umutsuzluğa kapılmadı. Büyük bir ihtimalle ana kızın New York'tan çok uzakta bir şehirde yerleşmiş olacaklarını anlamış olmalıydı. Ama belki de Manhattan'da alışık oldukları hayatı onlara verecek bir yaşam bulamayınca, birkaç yıl sonra şehre tekrar dönmüş olmaları da muhtemeldi. Bu nedenle, onunla şehrin sokaklarında karşılaşacağı umudunu sürdürmeye devam etti ve bu nedenle Annie'yi arayıp durdu.

Yirmi yıl önce o kadar büyük bir şiddetle bölünmüş olan New York'taki hayatına tekrar başlarken Julius'un benimsediğı karakter buydu öyleyse. Saplantısının yumuşak sadeliğı -çünkü hiç aksamayan günlük inceleme turu alışkanlığı, Annie Kelly'yi bir an görebilmek umuduyla sokaklarda dolaşması böyle görölmelidir- ablalarına gençliğindeki gölgelenmemiş masumiyetini hatırlattı. Ama artık genç değildi. Yavaş adımları ve bu dünyaya ait değilmiş kanısı veren havasıyla, sanki bir orta dönemi, erkeklik dönemini hiç geçirme-

den yaşıllığa geçivermiş gibiydi. Orta dönem Catskills Ruh Hastalıkları Kliniği'nin bilinmezliklerinde kaybolmuştu. Ona birkaç kez, yüzyılın son yıllarında, anem beni onun Hester teyzemle beraber yaşamaya devam ettiği Waverley Place'deki eski eve götürdüğünde rastladım.

Bir kere bana, şehre yeni geldiğinde yaptığı unutulmaz bir yürüyüşten söz ettiğini hatırlıyorum. Limanı tekrar görmek istediğini söylemişti ve bana bunu anlatırken sesinin tonu beni çok etkilemişti, çünkü sanki vahşi ve tehlikeli bir doğa parçasının içine dalarımış gibi konuşmuştu. Böyle bir keşif gezisini göze almak için, sahip olduğu cesaretin ve dayanıklılığın her zerresini kullanmak zorunda kaldığını ima etti. Doğuya ve güneye doğru gitmiş, öyle dedi –bunları söylerken sesi alçak, gözleri parlaktı– ben de derhal işin macerasına kapılıp, hangi tehlikelerle karşılaştığını ve onları nasıl aştığını öğrenmeye can atarak dinledim.

O ilerledikçe, sokakların hali daha da kötüleşmeye başlamış. Artık iyiden iyiye korkmaya başlamış. Bulunduğu sokak yoksul görünüşlüymüş, apartman daireleri çok kötü bir şekilde dökülüyormuş, camlar kırılmış, pencereler gazeteyle kapanmış ve binaların arasında zikzak gerilmiş olan çamaşır iplerinden giysi parçaları sallanıyormuş. Üstü başı pejmürde, etrafı gözleyen, işsiz güçsüz kapı girişlerinde bekleyen adamlar, kir pas içinde çocuklar, solgun benizli, yıpranmış kadınlar, ona kuşku ve düşmanlıkla bakmış. Julius şapkasını çıkarıp onlara selam vermiş ve geçmiş. Bir köşeyi dönmüş –bulutlu bir günmüş, dediğine göre, ve yağmur gelecek gibiymiş– ve aniden, adanın ucuna yakın Doğu Yakası'nda bir yerlerden yükselip damların üzerinden kule gibi göğe tırmanan bir taş blok ve onun içinde, havalara çıkan iki kemer karşısına çıkmış.

O kadar şaşırmış ki birkaç dakika hareket edeme-

miş. O şey o kadar cüsseliymiş ki kendisiyle bu şey arasındaki bütün binaları cüceye çevirmiş, hatta nehirdaki gemilerin direklerini de bodurlaştırıyormuş. Bu şeyin ne olduğunu kavrayamamış. Ve sonra solgunlaşan ışıkta nehre doğru sallanan ama sonra binaların arkasında kaybolan kabloları seçebilmiş ve bunun bir köprü olduğunu fark etmiş.

Sevinçle bağırdığımı hatırlıyorum.

“Brooklyn Köprüsü!”

Julius dayı benim akıllılığım karşısında şaşırılmış görünüyordu. Nasıl da bilmiştim? Ne dediğimi hatırlamıyorum ama bana doğruyu söylediğinden eminim, demek istiyorum ki, gerçekten bir yürüyüşe çıkmıştı ve varlığından haberdar olmadığı köprüye rast gelmişti. Hester’ın ona Brooklyn Köprüsü’nden söz etmediğinden eminim, belki onun da köprüden haberi yoktu.

Julius dayıyı seviyordum ve o günkü çocukluğumla, *tımarhaneye* yollanacak ne yaptığını annemden öğrenmek için can atıyordum. Annem önceleri geçiştirdi. Yumuşamadı. Bana bakımevinin hapisane olmadığını ve Julius’un da suçlu olmadığını söylerdi. Ama bunları pek de inanarak söylemiyordu ve çocuklara has cin fiıklilikle bunun ailenin kendi kendine anlatmak istediği bir öykü olduğunu ve onun kötü kalpli değil, hasta olduğunu anladım.

“Ama bir şey yapmış herhalde, değil mi anne?” –benim cevabım bu olurdu ve huysuzlanmaya başladım Julius dayının ne *yaptığı* konusunda, sonunda annemin sabrı tükenir ve bana artık lütfen başka bir şeyden söz etmemi, eğer bunu yapamıyorsa sesimi kesmemi söylerdi. Tabii ki, sonunda, düpedüz ısrarcılıkla, ne olduğunu öğrendim. Bir çocuk için, bir odaya girince büyüklerin susup konuyu değiştirmesinden daha hayal kırıcı bir şey yoktur. Bir çocuğun iştahını, ortalıkta bir sır olduğunu bilmekten daha güçlü bir şekilde

kışkırtan başka bir şey de yoktur.

Zamanla bu, konuştuğum tek konu haline geldi ve galiba annem, sorularıma bir son vermek için bana bir şeyler söylemesi gerektiğini anladı. Kışın, öğleden sonra, minik apartman dairemizde, kucağında bir kediyle oturmuş, soluk tül perdelerin arkasından sokağa bakıyordu. Hayatının son yıllarını, bir zamanlar van Horn İşletmesi denen şaşaayı düşünerek yoksul bir kibarlık içinde geçirdiği Batı Yirmi Üçüncü Sokak'tı burası. "Gör bak, ne duruma düştük, Alice," diye mırıldanırdı –ben daha çocuktum ve o apartman dairesinden başka evim olmamıştı, ama eskiye özlem neymiş anlardım. Tabii mutsuzluğu da, çünkü sık sık ağlardı. Bu, herhalde 1910 civarında oluyordu, kırk yıl kadar önce. Bana dedi ki, Julius çok genç bir adamken, henüz çocuk sayılacak bir yaştayken, babasına bir kızla evlenmek istediğini söylemiş ve izin istemiş, ama babası kabul etmemiş. Babasının bunu kabul etmemesinden de öte, zavallı Julius'un kızı bir daha görmesi engellenmiş!

"Ama neden?"

Çok küçük yaştan beri karakterinde romantik bir yan olan bir çocuk için, tabii bu ürkütücü bir açıklama oluyordu. Ama tahmin edebileceğim gibi, bu noktada annemin açıklamaları üstü kapalı hale geliyordu. Anlaşılan, kız iyi bir aileden değildi.

"O zaman bu onu delirtmiş mi?"

Annem şöminenin kenarında oturmuş, yün örüyordu. Çok berrak bir şekilde hatırlıyorum, şişlerin çıkardığı trak trak sesi birden durdu ve arkasından uzun bir sessizlik oldu. Bir kere daha pencereden dışarı baktı. O kasvet içinde, Yedinci Cadde'nin altından şehir merkezine doğru giden yeraltı treninin boğuk gümbürtüsüyle zaman zaman bozulan sessizliğin içinde şöminenin üstündeki eski saat tiktaklamaya devam ediyordu. Sonra iç geçirdi, başını salladı, şöminenin kenarın-

da kollarımı bacaklarıma dolamış otururken bana dostça bir bakışla baktı ve öyküye devam etti.

“Evet,” dedi sonunda, “galiba öyle olmuş.”

Şiş takırtısı devam etti, ama artık yavaşlamıştı. Bu annemin düşünüyor olduğunu gösteriyordu.

“Aşk uğruna mı delirdi?”

“Ah, hepiniz aynısınız!”

Ancak şu anda farkına vardığıma göre, babamla olan evliliğinin dağılması kadar van Horn ailesinin varlığının tükenmiş olmasının yarattığı mutsuzluğun da tükettiği annem, gerçek yaşından daha fazla ihtiyarlamıştı. Çok kere, bir an gelirdi –hatırladığıma göre akşam geç saatlerde, kasım ayında, ya da belki şubat ayında, çünkü dışarıda şiddetli yağmur yağıyor olurdu– cümlesinin ortasında durur, başı yukarı kalkar, parmağı yukarı kalkar ve ikimiz birlikte uzaktan uzağa duyduğumuz, apartmanın dış kapısının güm diye kapanma sesini dinlerdik.

“Baban geldi,” diye fısıldardı; yüzündeki korku, babamın ayık olup olmadığını bilmemekten gelirdi.

“Bu kadar yeter!” diye bağıırdı; ve ben yatmaya gönderilirdim.

O güne kadar, Julius dayıyı kahraman mertebesine çıkarmaya yetecek kadar çok şey dinlemiştim –bir düşünün, kendi öz dayım aşk uğruna delirmişti! Ama artık geri kalanları da duymak istiyordum ve sanıyorum, sonumuzun başlangıcı olan felaketin ilk nedenleri saydığı olaylardan söz etmek ona samimiyetle acı verdiği halde annem de geri kalan olayları anlatmak istiyordu; tartışmasız reddedecek diye hep korkuyordum. Sadece başını sallayacak ve bana daha fazla anlatamayacağını söyleyecekti, olanlar anlatamayacağı kadar korkunçtu. Öyle bir karanlık ki, diye fısıldadı –üstelik sadece bizim için de değil! Ben tabii karanlığın ne şekil alacağını öğrenmek için can atıyordum, ama annemi iyi tanıdığım

için sabırsızlık göstermiyordum. Aile tarihini canlandırmaya istekli değildi, ama şimdi sanıyorum ki, geçmişel gibi yaşlar demek olsa da, kasvetli ve acı dolu olsa da, yine de her Tanrının gecesı, eve gelen soğuk, sevgısiz bir kocanın ona ne kadar düştüğümüzü hatırlattığı o günlere göre daha iyiydi. Üçüncü katında küçük bir dairemizin olduğu Yirmi Üçüncü Sokak'taki, kışın ısıtması zor, yazın boğucu sıcak ve holü buz gibi olan bu ev -bir zamanlar binanın bütününü bize aitti!

Annem babasını sorumlu tutuyordu. Onu beğenmiyordu, tıpkı Charlotte'u beğenmediğı gibi. Sonunda benim de nasıl biri olduğumu görecektakar yaşasaydı, hiç kuşkusuz beni de beğenmezdi. Eğer sözcük aşırı kaçmayacaksa, onun trajedisi, van Hornların yükselişinin tadını çıkaramayacak kadar geç, düşüşümüze taniş olamayacak kadar erken doğmuş olmasındaydı. Akut hayal kırıklığı sebebiyle, geçmişe özlemi hafif asitliydi: kader, hakkı olan toplumdaki yerini hıleyle elinden almıştı ve dediğim gibi, bunun için büyükbabamı suçluyordu.

* * *

Öykünün son ayrıntısını da, dedemle yaptığım bir konuşmada elde ettim. Jerome Brook Franklin'in hıysuz bir adam olduğunu söylemiştim. Çoğu zaman, bu özelliğini sırf beni güldürmek için abartırdı. Annem beni, dedemi ziyarete götürdüğünde yavaşça sıvışır, merdivenlerden yukarı fırlar, ayaklarımin ucuna basa basa koridorda yürüyüp onun stüdyosuna daldardım. Çoğu zaman kapı hafifçe açık olurdu. Daha koridordan, dedemin fırçalarını temizlediğı güçlü kimyasal maddelerin kokusu gelirdi. Onu orada, çalışırken giydiğı, kapıcıların kıyafetine benzeyen bol kahverengi uzun bir paltoyla, şövalesinin başında bulurdum. Her zaman bu

kahverengi palto, her zaman bir puro, bazen de kırık bir sütünun ya da belki de öbek öbek aşağı sarkan bir sarmaşığın olduğu bir platformun üstünde duran bir model, çıplak ya da bol bir kumaşa sarınmış bir kız olurdu. Bazen de kocaman göğüslü, saçları yukarı toplanmış, kerliferli, heybetli bir hanımefendi, buyurgan bir edayla onun önünde oturuyor olurdu. Dedemin şövalesinde bu hanımın başının resmini, onun arkasında da kafanın kendisini görürdüm.

Hiç ses çıkarmamış olduğum halde dedem benim varlığımdan haberdar olurdu. Bana doğru dönmeden, şakadan kızgınmış gibi yapıp aksi aksi bağıırırdı.

“Ne istiyorsun, işe yaramaz çocuk? Benim dikkatimi dağıtmaya geldin, çünkü kadınlar seni istemiyor, değil mi?”

Ama bana doğru dönmez, gözleri gidip geldikleri izden, resmi yapılan kişiyle tuval arasında ileri geri hareketten başka bir yöne dönmez, sanki bir motormuşçasına dumanlar çıkaran purosunu tütüp dururken, elindeki fırça bir orada bir burada ışıldardı. Ben hiçbir şey söylemez, sadece stüdyonun arka taraflarında duran, üstüne boya sıçramış bir tabureye tünere, sessizce izlerdim. Poz veren kişiye benden söz ederdi.

“Kızımın çocuğu,” derdi. “Tıpkı annesi gibi bir van Horn bu kız da. Hepsi deli bunların. Kayınbiraderim, onu tımarhaneye yollamak zorunda kaldılar! *Benim dağlarım!*”

Böyle devam eder giderdi. Orada olmaktan aldığı haz büyük ölçüde, dedemin aileden bahsedişini dinlemekten ileri gelirdi. Bu konuşmaları sahte bir dehşet havasında yapar, hepimizin deli olduğunu söylerdi. Güzel bir şakaydı. Bir süre sonra fırçalarını değiştirmek için döner, tabureme tünemiş olarak beni görürdü ve şaşırmış görünürdü.

“Sen hâlâ burada mısın, Tanrı’nın cezası küçük

maymun? Hadi, çık dışarı, aşağı in, yettin canıma!"

O zaman hemen dışarı çıkar, annemin beni çağır-
dığını duyana kadar evin içinde dolaşırdım. Sonra da
eve giderdik.

Ama bir gün dedem değişik bir ses tonu kullandı.
O gün stüdyosunda poz veren hiç kimse yoktu ve onun
da keyfi yerinde gibiydi. Şövalsesinin yanında, yerde bir
şişe kırmızı şarap vardı, ve şarap dolu bir bardak da ya-
kınlarındaydı. Kabak kafalı ve pinti suratlı tanınmış
bir bankerin portresine son fırça darbelerini vuruyor-
du. Çalışırken hafiften bir şarkı bile mırıldanıyordu.

"Aa, gene mi sen? Gene geldin veba mikrobu gibi,
seni kimse kabul etmiyor değil mi? Oraya otur, ama
tek kelime etme."

Birkaç dakika sonra, tek bir kelime etmemem ge-
rektiğini unutmuştum.

"Büyükbaba?"

"Ne var, solucan?"

"Gözüne ne oldu?"

Bunu duyunca çalışmayı bıraktı ve bana döndü.

"Gözüme mi?" diye homurdandı.

Beni yakından gözleyerek göz bandını elledi. Al-
tındaki boş göz çukurunu göreyim diye bandı çıkarabi-
leceğini düşündüm, tabii altında boş bir çukur mu var-
dı bilmiyordum. Ama çıkarmadı. Bunun yerine, yanı-
ma yaklaştı. Nefesindeki şarap ve puro kokusunu ala-
biliyordum. Birdenbire ne tür bir oyun oynadığımız-
dan emin olmadığımı hissettim. Biraz korku duydum.
Yüzünü benimkine iyice yaklaştırdı ve sakalının sert
kılları tenime deydi.

"Senin Julius dayın yaptı," diye fısıldadı.

Nefesi midemi bulandırdı. Kusacağımı düşündüm.

"Julius dayı," diye fısıldadım.

"Bana saldırdı," diye fısıldadı.

"Hayır."

“Evet. Ben onun hayatını mahvettim, o da benimkini mahvetti. Kız bana aitti, anlıyor musun, ve o bunu kaldıramadı!”

Ben koridorda, sonra da merdivenlerden aşağı koşarken, dedemin kahkahasını hatırlıyorum, stüdyosundan dışarı nasıl da gürlledi ve puro dumanından bir bulut gibi beni girdabına aldı ve ancak ben büyükanneyle annemin çay içtiği oturma odasında nefes nefese duraladığım zaman hafifledi.

“Ne oldu sana böyle?” dedi annem.

Ona söyleyemedim. Söylenemeyecek kadar korkunçtu. Sır açıklanmıştı. Yıllar boyunca bu sırrı kalbimde taşıdım ve zamanla anladım ki şiddetin ve deliliğin geçmiş nesiller içinde patlayıp gelecek nesillerin hayatını mahvettiği tek aile benimki değil. Onların hepsi öldü artık. Onlardan geriye kalan sadece hayaletler –gümüş levha üzerine fotoğraflar, fotoğraflar, tablolar. Noah van Horn’un portre tablosu bana miras kaldı ve dediğim gibi bu resmin önünde fazlaca vakit geçiriyorum. Her şey onunla başladı tabii ki, Julius’a aşk fırsatını tanımayan Noah’dı. Ve ne nedenle? Korkunun bir işlevi olarak edinilmiş olan bir önyargı yüzünden. Aşk asla yasaklanmamalıdır, asla! –çünkü bunu ben iyi bilirim, pek çok insandan daha iyi. Çünkü, onu tanıyanların soluklaşan anılarından bu kadar özenle toplanıp bir araya getirilmiş olan Julius’un öyküsü ve şimdi duvarlarımda ve büfelerimde yığılmış olan hortlaklar –hepsi aynı hazin uyarıyı haykırmıyor mu? Yasaklanmış aşk bizi delirtir uyarısını? Öyle zannediyorum.

Yıkıntı Alanı

Danny Silver benim oğlum gibiydi. Hiç evlenmemiş, çocuksuz bir kadın olarak bunu laf olsun diye söylemiyorum. Danny aynı zamanda benim hastamdı da. Yedi yıl boyunca haftada iki gün buluşup onun sorunlarını konuşmuştuk. Bunlar daha çok cinsel nitelikte olup ruhunda fay hatları gibi derin yarılmalar şeklinde uzayan ve anneye boğucu bir ilişkiden kaynaklanmış olup yalnızca bir kadınla içli dışlı bir ilişki sürdürmeye çalıştığı zaman görünür hale gelen sorunlardı. Dan tadını çıkararak sağlıklı bir ilişki yaşamak için can atıyordu, ama tahribat erken başlamıştı ve yapısaldı, o yüzden de ilerleme yavaş oluyordu. Terör saldırıları olduğunda, New York'ta değildim, ama Dan oradaydı ve o günkü olaylar onu müthiş rahatsız etti. Dan'ın kendine yönelik saymakta yalnız olmadığı, bir bakıma da gerçekten öyle olan bir saldırının yansımaları nedeniyle çalışmalarımızın bir süre raydan çıkacağı çok açık göründü bana.

Dan iriyarı, kederli, dağınık bir adamdı. O kadar zeki ve yüzü o kadar buruşuk ve çizgiliydi ki, sanki tüm insanlık tarihinin yükü altında eziliyormuş gibi vaktinden önce yaşlanmış görünüyordu. Sanıyorum bu çocukluğunda bile böyleydi. Özensiz giyinir ve her zaman dik kati başka yerdeymiş gibi görünürdü. Görünümü sağlıklı-

lı değildi; hiç beden egzersizi yapmazdı ve sağlıksız beslenirdi. Arkasında iki başarısız evlilik olunca, bir hata daha yapmayı göze alamayacağını fark ederek, birkaç yılını daha terapiyle geçirme ihtimaline boyun eğmişti. Karşılıklı konuşmalarımızda, kaşları çatılır, inilder, iç çeker ve görüşmemiz sırasında beni karmaşık endişelerle dolu kara torbalı gözlerle yakından izlerdi. Onu meslek olarak hukuku seçmeye iten, tam da kafasının böyle dolambaçlı çalışması olabilirdi. Çok iyi bir avukat olduğunu sanıyorum. Alanı yurttaşlık haklarıydı.

Ben şehre döndükten kısa süre sonra beni görmeye geldi. Eylülün sonlarında ılık bir akşam, Riverside Drive'daki dairemde oturduk. Güneş Jersey sahillerinde batıyordu ve son ışıkların altında Hudson Nehri güzel bir gümüşü griliğe bürünmüştü. Muayenehanemin, nehrin çok üstünden batıya doğru açılan geniş manzaralı penceresinden bakınca, insan adanın öbür ucundaki dehşeti neredeyse unutabiliyordu. Dan koltuğa kendini attı ve dirsekleri dizlerinin üzerinde, başını ileri doğru çıkarmış durumda, endişeli olduğunu söyledi. Yurttaş olarak özgürlüklerimiz için korkuyordu. Kongrenin, federal ajanların, tipini beğenmedikleri herkesi hapse atmalarına izin veren bir yasa çıkarmasından endişe duyuyordu. Bu yeni yetkilerin hiçbir hâkim gözetimi olmadan uygulanacağını söyledi. Federal ajanların hapse attığı insanların hukuken temsil edilmek için olanakları olmayacaktı.

Bu can sıkıcı düşünceleri seslendirirken tıraşlanmış kafasını ovaladı ve sonra yere bakarak ve başını sallayarak oturdu. Kafasını gerçekten neyin meşgul ettiğini anlamak için bekledim. Sonunda başını kaldırdı ve sessizce, saldırının hemen ardından, bir kadınla bir durum içine girdiğini söyledi.

“Devam et,” dedim.

Onunla saldırılardan sonraki cumartesi karşılaş-

miş. “Kırk yaşlarında,” dedi. “Ufak tefek sayılır. Siyah saçlı, vücudu hoş – çok ihtiraslı bir kadın, dışarı fırlak, küçük, çukur bir çenesi var” – hafifçe gülümseyerek çenesini dışarı doğru çıkardı, saçma bir hareket oluyordu bu kocaman, geniş gerdanlı adamda; sonra sözünü sürdürdü: “duyarlı, akıllı...” İnsanda şefkat uyandıran bir kadın değil, diye düşünmüştü onunla ilk buluştuğunda, hem de –havalı– üstelik, o sırada böyle olmasının ilişkileri üzerinde hiçbir etkisi olmadığı halde. Onu *New York* dergisinin arka sayfasına ilan veren bir tele-kız acentesi vasıtasıyla bulmuştu...

Burada duraladı. Dan’ın fahişe kullandığının farkındaydım. Bunda yeni bir şey yoktu. Aslında bunu ben teşvik ediyordum.

“Devam et,” dedim.

Güçlü olmadığını söyledi, o sabah orada bulunmuş olan hiç kimse güçlü değildi. Çalışmakta zorlanıyordu. Olay annesinin ölümünden sonra çektiği acıların hepsini yeniden canlandırmıştı: insanın çalışmasına engel olan aynı keder, daha önceleri hayatına anlam vermiş olan tasarıların keyif vermez oluşu ve hevesinin kırılması. İnsanı güçten düşüren aynı öfke, perişanlık ve umutsuzluk dalgaları. Dan, Batı Yirmi Üçüncü Sokağın kuzey tarafındaki şu büyük apartmanlardan birinde oturuyordu ve zaten orada büyümüştü. Annesi o apartman dairelerinde ölmüştü. Her iki evliliği de o apartman dairelerinde başarısızlığa uğramıştı. Yatak odasının, şehrin aşağı yakasını gören ferforje parmaklıklı bir balkonu vardı. O sabah NPR’de bir uçağın Dünya Ticaret Merkezi’ne çarptığını duymuştu. Yirmi Üçüncü Sokağa yüksekten bakan balkonunda durup kuzey kulesinin yanışını seyrederken televizyonu açmış ve gelen ilk haberleri dinlemişti.

Sonra, diğer uçağın saplandığını görmüş, sersemlemiş vaziyette ve inanmazlık içinde yalpalarken *New York’un saldırı altında olduğunu* fark etmişti. Bürosu-

nu aramış ve ortağıyla konuşmuştu. Daha sonra, güney kulesinin düştüğünü görmüş ve adanın ucundan yoğun duman bulutları yükselirken, uzaktan gelen, gök gürültüsü gibi bir gümbürtü duymuştu. Bir an daha fazla bir şey olmamış, kule boş havanın içinde kendi hayalet imgesini bırakmıştı. Dan, şehrin bu yakasında yaşayan veya orada çalışan insanları düşünüp bedenine yayılan uyuşma hissine karşı koymaya çalıştığını hatırlıyordu –kendi bürosundaki kişiler, meslektaşları, dostları... Daha sonra, valilikte çalışan, çok az tanıdığı bir adamın, tepeden tırnağa gri külle kaplanmış vaziyette topallayarak sokakta yürümesini ve sokağın karşısındaki apartmana girmesini izledi. Apartmanın girişinde, adamın posta kutusunu açtığını görebiliyordu.

Bir süre sonra televizyonu kapadı ve Union Meydanı'na kadar yürüdü. Onun bu dürtüsünü paylaşan çok kişi varmış, söylediğine göre ve birbirinden tamamen farklı bu New Yorklular, şehirlerinin üzerine başıboş salıverilmiş olan bu yıkım karşısında, en ilkelinden de olsa o an mümkün olan teselliye bulabilmek için birbirlerine yapışmışlardı. Bu kadar çok ölüm karşısında yalnızlığın dehşetinden kaçmak için yabancılarla geçici bağlar kuruyorlardı.

Birkaç gün sonra tele-kız servisini araması da işte bu yüzdendi.

Kadın onun elini kısa süreli ve kuvvetlice sıkmış ve oturmuştu. Meselenin para yanını çarçabuk halletmişler ve sonra kadın yatak odasına gitmiş ve soyunmuştu. Anlaşılan, bundan sonra olanlar ihtiraslı değil, daha ziyade biyoloji bilimi uyarınca cereyan etmişti. Bu da beni hiç şaşırtmadı. “Bir işin gereğini yapar gibiydi,” dedi Dan, işini iyi yapıyormuş. Kaliteli, soğuk seks. Bittikten sonra, Dan’ın dediğine göre, yataktan çıkmayıp sohbet etmişler. Ve anlaşılan, Dan’ın dediğine göre, aralarında bir “uyum” kurulmuş.

“Ne tür bir ‘uyum’?”

Kadın rahatlamış. Dan ilgisini çekmiş. Ne işle uğraştığını öğrenmek istemiş. New York’ta mı büyümüş? Bu tür şeyler. Dan’i güldürmüştü. Dan’in gülmeye en fazla yaklaşması, alaycı bir havlama sesi çıkarmaktır. Sanıyorum bunu kastediyordu. Ona da bu anlamda bir şeyler söyledim, galiba.

“Öyle değildi,” dedi.

“Nasıl değildi?”

Kaşlarını çatmıştı. Gözlerini yere dikmiş, bir kol tuğun ön kısmına doğru oturmuş, ne demek istediği ve ne hissettiği konusunda kafasını daha berraklaştırmaya çalışıyordu. Sesimin tonu, bir saatliğine kiraladığı bir kadınla kurduğu “uyum”u hafife alır şekilde verdiğim cevap dikkatini çekmişti.

“Aramızda bir iletişim kuruldu.”

“Devam et.”

Ama anlaşılan, daha sonra hava değişmiş. Saldırılarından konuşuyorlarmış –insan başka neden konuşur?– ve açıkça anlaşılmış ki kadın Dan’den çok daha kötü bir şey yaşamış. Dan’in söylediğine göre kadın fena halde korku içindeymiş. Dan’den kendisine yardım etmesini istemiş, ya da en azından kendisini dinlemesini ve yalnızca delinin biri diye geçiştirmemesini. Kadının ressammış. Tele-kız olarak çalışması, oturduğu çatı katının kirasını ödemek içinmiş. Ticaret Merkezi’nden yedi sokak ötedeki bir apartmanda oturuyormuş ve oturduğu çatı katından, birinci uçağın binaya çarpmasını izlemiş. Batı tarafından doğru uçağın geldiğini görmüşmüş. Çarpmanın hemen öncesine kadar çok yüksek bir ses çıkarıyormuş. Sonra her şey sessizleşmiş. Motorları susturduklarını sanmış. Kadının dediğine göre, uçak binanın içine, sanki bir kâğıt mendili deler geçermiş gibi girmiş. Binanın uçağı *yuttuğunu* söylemiş. Ve bütün bunlar esnasında, çarpma, sessizlik,

sarsılma ve duman esnasında, tek düşüncesi bir saat önce yatağından çıkıp 104. katta çalışmaya giden adammış.

Dan burada sustu. Bana söylemiş olduğu şeylerin önemini idrak etmemi istemişti. Kadının başına gelenlere ilgi duymak için Dan'ın şom sessizliğine pek ihtiyacım yoktu; o sıralarda bu tür öyküler çoktu ve daha beterlerini duymuştum.

Adamı cep telefonundan aramış –kadının dediğine göre, adı Jay'mış– ve adam, telefonun ilk çalışında cevap vermiş. Kadın histeri krizinin eşiğindeymiş ama adamın sesi sakinmiş. Kadın, telefonda, arka planda kargaşa sesleri duyuyormuş, çığlıklar ve cam kırılma sesleri. Adam kadına orasının epeyce ısındığını ve her tarafın duman olduğunu söylemiş. Adam kadına başlarına gelenin ne olduğunu sormuş, kadın da binaya bir uçağın çarptığını söylemiş. Adam bunu zaten biliyormuş, anlaşılan sadece teyit edilmesini istemiş. Seslerinin duyulması için bağırarak zorunda kalıyorlarmış ama adam içinde bulunduğu durumun son derece kötü olduğunu idrak etmesine rağmen paniğe kapılmıyor, sükûnetini bozmuyormuş; aslında *adam kadını* tesselli ediyormuş. Kadına onu sevdiğini söylemiş. Mutlu olmasını dilemiş. Sonra babasını aramak zorunda olduğunu, veda edeceğini söylemiş ve hat kesilmiş.

Kadın çatı katından kadınların ve adamların açık pencere önlerinde ve kulelerin yüksek katlarının önündeki düz çıkıntılarda topladığını görüyormuş. İnsanların düştüğünü görmüş. Elinde cep telefonu, çatı katında öylece durup yanan kuleye baktığını, uzaktaki bu düşen insanların hangisinin kendi sevgilisi olduğunu anlamaya çalıştığını söylemiş.

Bütün bunları Dan'e duygusuz bir ses tonuyla, yataкта, ağırlığını öne doğru vermiş oturur, Dan'e profili-

ni dönmüş olarak pencereden bakarken anlatmış. Dan de yan yatmış onu seyrediyormuş: İki yabancı diye düşündüğünü hatırlıyormuş, ikisi de korkunç bir yalnızlık anında birbirinden yardım istiyor ve karşılaşmalarının ticari seks olmasının hiçbir anlamı yok.

Kadın hâlâ pencereden bakarak yeniden konuşmaya başlamış. Dan'e, o gün daha geç bir saatte polislerin oturduğu apartmanı boşalttıklarını ve kendisinin de şehrin yukarı yakasındaki bir otele gittiğini söylemiş. Ertesi gün, şehrin doğusuna işleyen metroda bulmuş kendini. Tren Grand Central Gar'dan kalkarken o adamla, Jay'le yaptığı son konuşmayı düşünüyormuş. Trenden yeni inmiş olanlar turnikeden geçip dışarı çıkıyorlarmış ama bir kişi platformun kenarında, hareketsiz duruyormuş.

Adam yavaşça kafasını çevirmiş ve kadına bakmış.

Kadın bütün bunları alçak, hafif bir sesle anlatıyormuş. Kollarını sıkıca dizlerinin etrafına dolamış ama başka sıkıntı belirtisi göstermiyormuş. Kadın metronun penceresine vurmuş ve metro vagonunun içinde koşmuş...

Dan gördüğünün o adam olduğundan emin olup olmadığını sormuş.

Kadın o sırada Dan'e dimdik bakmış ve Dan'in söylediğine göre gözleri bir iki saniye için, sanki alev alacakmış gibi ateş saçmış. Sonra tekrar daha ihtiyatlı bir donukluğa gömülmüş. A, tabii eminmiş. Tren tünelin içine girmeden önceki kısa an içinde oldukça net bir şekilde görmüş onu. Kadın, adamın yüzündeki ifadeyi hiçbir zaman unutmayacağını söylemiş. Yüzündeki ifade ne miymiş? Keder. Keder ve acı. Keder ve acı ve hüznün ve yitiriş ve öfke. Korkunç bir sessiz öfke. Ve bu öfke onu öldürmüş olan adamlara değil, kendisine yöneltilmiş.

Zavallı Danny. Yine derin sulardaydı. Kafasını ovuştururken pişmanlık içinde sırtıyordu. Ona bakıp, kendi sorunlarını unutacak kadar kendini başkalarının sorunları içinde kaybetmiş olan bu zavallı örselenmiş adam, bak şimdi ne yapmış diye düşündüm, kendini nelerin içine sokmuş.

“Devam et,” dedim.

Kadın ona, bu olaydan sonraki birkaç gününü Grand Central Gar’da adamı arayarak geçirdiğini söylemiş. Bu kederli insanın, her gün, şehir dışından şehirdeki işine gelen büyük kalabalıkların içinde dolaşp, telaşlı insan yüzlerine dikkatle bakarak, tanımadık kişilere yaklaşıp onlara bir fotoğraf gösterdiğini hayal etmek zor olmadı. Saldırıların hemen ardından, ümidini kaybetmeyi reddeden ve sevdiklerinin yok olduğuna ilişkin çok kuvvetli deliller olmasına rağmen kaybolmuş olan yakınlarını aramaya devam eden çok kimse vardı. Dan bunu biliyordu ve kadına, eğer adamı –Jay’i– Grand Central Gar’da bulsaydı adamın ona ne diyeceğini sormuş. Kadın ona doğru eğilmiş, elinin biri yastığın üzerindeymiş ve çarşaf göğüslerinin üzerinden kaymış –kadının cevabı, Dan’in içini yakmış.

“Bilmiyorum. Ama şimdi benden nefret ediyor.”

Uçağın kuleye saplandığını görmüş ama adamı kurtarmak için bir şey yapmamış. Ne yapabilirdi ki? Hiçbir şey tabii ki, ama Dan’de kadına karşı acıma hissi uyandıran şey, adamın ölümünden kendini sorumlu tutmasıymış. Ölmüş adamın ya da daha doğrusu onun izdüşümünün –bu –ne? –hayaletin?– yalnızca kadının bilincinin çeperinde somutlaşmadığını, kadını doğrudan etkileyen şeyin, adamın değişik duygu durumlarına girebilmesi olduğunu anlamış. Adamın etkin bir durumu varmış.

* * *

New York'ta yıllardır doktorluk yaparım ve bu tür şeylere daha önce de rastlamışlığım vardır. Aslında bu pek de nadir bir şey değildir, yani insanın, yeni ölmüş sevdiği biri tarafından kınandığı kanısında olması. Bu, üzerinde kesin bir yargıya varılamamış olan suçluluk duygusunun bir işlevidir ve akut durumlarda, burada da olduğu gibi, psikoz özellikleri de görülür. Birkaç görüşmede, kadını düzgün bir hale getirebilirdim, çok büyük bir sorun yoktu burada, yalnızca olağan psikiyatrik tedavi; ama benim asıl ilgi alanım olan Danny'ye gelince, durum biraz daha karmaşıktı. Seks için kiralamış olduğu kadının acı çekmekte olduğuna tanık olmuş ve bundan etkilenmişti - kadının sıkıntısından yani, Manhattan'ın göbeğinde bir metro istasyonunda ölmüş sevgilisinin hayaleti olduğunu düşündüğü şeyi görmüş olduğu için. Ondan duygularını paylaşması istenmiş ve o da bu isteğe cevap vermişti; kendisinden daha kırılgan ve daha kötü durumda olan bir varlığa yardım edebilmişti ve aralarındaki "uyum"un kaynağı buydu. Ona iletişim hissini veren buydu. Üstüne bir şeyler inşa etmek için pek zayıf bir temeldi bu.

"Dan, kadın bu adamla görüşürken 'çalışıyor' muymuş?"

"Bilmiyorum. Bunun bir önemi var mı?"

* * *

Önemi var mı? Bir şey demedim. Sessizlik içinde oturduk. Bu son görüşmenin notunu aldım; benim için çok şey ifade ediyordu. Dan'ın bir saatliğine bir tele-kız kiralaması ve sonra da bu deneyime mantıklı bir izah getirebilmek için kendisine yardım etsin diye bir saat da psikiyatrinin tutmak zorunda kalması fikri beni etkilemişti; arabuluculuk yapan olmazsa, hiçbir şey bece-

remiyordu! Sonra bana pazartesi sabahı son derece keyifsiz uyandığını söyledi. Bu 17 Eylül oluyor. Bütün hafta sonunu kadını düşünerek geçirmiş. O açık, bulutsuz günlerden biriymiş. Gökyüzü masmaviymiş ve keskin Atlantik ışığı sokakta gördüğü her binanın ve her insanın rengini, çırılçıplak bir berraklığa kavuşturacak kadar ağartıyormuş. Kanalin alt kısmında, Broadway üzerinde olan hukuk bürosuna kadar yürümüş. Manhattan adasının orta kısımlarında koşuşturma, itiş kakış devam ediyor, trafik homurtular, dumanlar çıkarıyormuş; görünüşe göre New York'ta normal bir günmüş: insanlar işlerine gidiyor, hayatlarına devam ediyorlarmış. Şok ve kederden bitkin düşmüş oldukları çok belirgin değilmiş; biz New Yorklular dayanıklı bir insan türüyüzdür, esneğizdir. Ama Dan güneşe doğru gittikçe şehir gitgide daha gerçekdışı bir görünüm almış. Sokaklarda askerler varmış, her yer polis kaynıyormuş. Ulusal Muhafızlar. Acil durum araçları, yol barikatları, aramalar. Yıkılmış kulelerden duman yükseliyormuş ve hava çok kötü kokuyormuş. Birçok kişi gaz maskesi takıyormuş. Bu da gerçeküstü havayı arttırıyormuş.

Dan'ın bekleme odası mutsuz insanlarla doluy-muş. Dan ve ortağı saldırılardan kaynaklanan hukuki sorunlar konusunda yardıma ihtiyacı olan şehrin aşağı yakasının sakinlerine *ücretsiz* yardıma uğraşıyorlarmış. Büroya ilk gelen Battery Park'ta oturan ve kaybet-tiği kocası için cenaze düzenlemek isteyen bir kadın-mış. Kendisi ve çocukları adına dosyanın kapanmasını istiyormuş ama ceset olmayınca cenaze nasıl kaldırılacaktı? Sonra kadın ağlamış, yatıştırılamayacak kadar çok ağlamış ve Dan masanın öbür tarafından çıkıp onu teselli etmek zorunda kalmış. Hiç ara vermeden çalış-mış ve o akşam saat sekizde yorgunluktan bitkin düş-müş. Bütün gün bir simitten başka bir şey yememiş.

Artık bu kadar yeter diye düşünmüş. Kendine ikinci bir kadeh şarap doldurmuşmuş zaten. Tam ayaklarını da masanın üstüne kaldırmış ki kapı vurulmuş. Bıkkın bir şekilde odanın öbür ucuna yürümüş ve kapıyı açmış. Gelen oymuş. Fahişe.

Kadın da Dan kadar şaşırmış. Bir an kapı aralığında kararsızlık içinde durmuşlar, sonra Dan kadını içeri almış ve kapıyı kapamış. Kadın ellerini Dan'ın yüzüne doğru kaldırmış ve Dan derhal şiddetle uyarılmış. Dan aynı anda onu ortağına göndermek zorunda olduğunu söylemek istiyormuş, ama kadının dokunuşu elektrik akımı gibiymiş dediğine göre ve içindeki istekleri bastıran bazı mekanizmalar yorgunluk, baskı, içtiği şarap nedeniyle zayıflamış ve kadının parmakları yüzüne değdiğinde neler olmak üzere olduğunu anlamış, ama engellemek için hiçbir şey yapmamış, tersine bunun olmasının kaçınılmazlığını kabul edip her türlü sorumluluktan sıyrılmış. Bu sefer bunun biyolojik hiçbir tarafı yoktu, duydukları, daha çok, gecikmeksizin fiziksel duhul için çok istekli olan iki yetişkinin belirli bir şehvet hissiydi. Bana anlattığına göre, böyle de olmuş, bürodaki kanepenin üzerinde, kadının etekleri kalçalarına kadar sıyrılmış ve Dan'ın de pantolonu dizlerine indirilmiş olarak. Şefkat duygusu hiç yokmuş. Ama, dediğine göre, bu sefer soğuk değilmiş.

Burada yine yüzünde o havlama ifadesi belirdi, ihtiyatlı ve değişmeye hazır ama kendinden memnun bir ifade. Cinsel suçluluk ve cinsellikten kaçınma duygusu annesiyle olan sorunlarını daha da azdırmakta çok etkili olmuştu. Onu cinsel hayatıyla ilgili açık açık konuşmaya teşvik etmenin yararı oluyor gibi görünüyordu.

“Devam et,” dedim.

Bittikten sonra kadın kanepenin üstünde oturup arkası Dan'e dönük, eteğini düzeltmiş. Sonra tek bir söz etmeden yürüyüp gitmiş ve banyoda kaybolmuş.

Daha sonra bir şarap daha açmışlar. Midesi boş olan ve alkole pek de dayanıklı olmayan biri için pek akıllıca bir şey sayılmaz. Bunu ona söyledim. Artık şimdi endişelenmeye başladığımı söyledim. Kendini, bu kadınla pervasız bir yola atmış görünüyordu ve o da bu dediğimin doğru olduğunu itiraf etti. Onu iyice endişelendiren bir de işin hukuki yönü vardı. Kadının bu hukuksal sıkıntılarından konuşmuşlar tabii. Çatı katı dairesindeki bütün kül ve toz, otelde yaşamamanın masrafı, apartmana geri dönemediği halde ev sahibinin kirayı tam olarak ödemesini talep etmesi gibi şeylerin hepsinde ona yardımcı olabileceğini söylemiş.

“İlişkiyi mesleki bir temele kaydırmaya çalışmışsın,” dedim.

Dan şaşkın görünüyordu. Tam öyle değil. Dan’ın dairesine gitmişler ve Dan onu gece orada kalması için ikna etmiş. Âşık oluyorum diye düşünmüş. Bunun kendisi için bir tür kurtuluş olduğunu düşünmüş.

Bu söylediğini sessizce geçiştirdim. Birkaç saat uyumayı başarmışlar. Sabahleyin –o yılın sonbaharının bizimle alay eder görünen o güzel, masmavi günlerinden biriydi. Halbuki karanlık, sis, hatta fırtınalar, şehri dayanılmaz bir fiziksel gerçekliğin sert kenarlarından kurtarabilir, rahatlatabilirdi– kadın Dan’ın sabahlığına sarınıp balkona çıkmış ve kulelerin yanışını seyretmiş. Kadının çığlık attığını duymuş.

“Ne oldu?” diye bağırmış.

Yataktan fırlamış ve kadını aşağıdaki sokağa bakarken bulmuş. Kadın, parmaklarını ağzına kapamış vaziyette Dan’e dönmüş.

“Bütün gece orada durmuş olmalı,” diye fısıldamış.

“Kim?”

“O, Jay.”

“Sonra, yere çarpılmış gibi hissettim,” dedi. Birdenbire kendini kurşun gibi ağır, bıkkın ve sıkılmış hissetmiş. Yalnızca boş sokağı ve kulelerin olması gereken yerdeki boş gökyüzünü görebiliyormuş. Bu ona fena halde bezginlik vermiş, o boş gökyüzü.

“Orada bir şey yok,” demiş, daha sonra kadının kayıtsız olarak nitelediği bir ses tonuyla.

“Hey Tanrım, Dan,” diye mırıldandım.

Bu öyküyü ya da bunun çeşitlemelerini Dan’dan daha önce de dinlemiştim. Bu eski bir korkuydu. Dan değişmemişti. Hepsini işte böyle kaçırmıştı sonunda. Dilinin ucuna gelen kötü niyetli ifadeyi yutamamıştı –bir anda bastırmıştı ama yine de gerçektir ya– ve kadın da, bunu fark etmişti, aşağıdaki sokakta ne gördüyse ona bezgince arkasını dönerek. Kapının kadının arkasından kapanışını seyrederken kendine duyduğu tiksinti katlanmıştı...

Şimdi, akşam olurken, benim oturma odamda oturuyordu ve gölgelere karışmış olan geniş omuzlarını kaldırdı. Onu bu noktada susturdum. Soracak tek bir sorum vardı.

“Onunla görüşmemi ister misin, Daniel? Şimdi cevap verme, düşün.”

Kocaman adam iskemlesinden kalktı. Onu asansöre kadar geçirdim. Asansörün kapıları kapanırken gözleri üzerimdeydi ve yüzündeki ifadede pek çok soru gizliydi. Başımı salladım, gülümsedim, ona güven vermek istiyordum. Ama bu ilişkiden hiç de memnun değildim. Âşık olmakta olduğunu düşünüyordu ve belki de haklıydı, ama bir fahişeye âşık oluyordu. Bu, duygusal anlamda yürümeyi öğrenmeye daha yeni başlayan biri için uygun değildi. O kadını görmem gerekiyordu.

O akşam daha geç saatte o günkü görüşmenin not-

larını yazdım. Yazdıklarımnda diyordum ki, terör saldırılarının Dan'in ruhu üzerindeki etkisi o kadar yıkıcıydı ki, Dan'i, aslında, daha ilkel bir libido aşamasına geri döndürmüştü. Yalnızca seks değil, onunla birlikte, kendinden daha fazla örselenmiş bir kadınla sahte bir duygusal yakınlık da satın alıyordu ve bunun ona sağladığı desteği aşk sanıyordu – bu kadın, üstelik de, Ticaret Merkezi'ne o kadar yakın oturuyordu ki, insanların düştüğünü görmüş ve bu deneyimden sarsılmıştı. Yıkıntı Alanı'nı henüz ziyaret etmemiştim, ama anlaşılan bunu daha fazla erteleyemeyecektim.

Bir sürü gulyabaniyle beraber gitmeyeyim diye, o gece oraya geç saatlerde gittim. Taksi şoförüne Yedinci Cadde'den Varick'e çıkmasını söyledim. Kanalda bir asker bizi durdurdu ve ilerlememize izin vermeden önce beni sorguya çekti. Birkaç köşe başı geçtik, sokaklar karanlık ve boştu. Worth'da taksiden indim ve hemen, buruk bir duman kokusu aldım. Bu kokunun kaynağı, taksideki yolculuğumun son birkaç dakikasında belli olmuştu. Gece, güneye doğru, güçlü bir yapay ışıkla, yüksek binaların bir kutu içinde hapseder gibi çevrelediği ve geceleyin film çekimi yapıliyormuş izlenimi veren, solgun sütlü mavi renkte bir ışıkla aydınlatılmıştı. Duman dalgaları bu garip ışığın içinden geçiyordu. Vinçlerin dolaşıp durduğunu gördüm.

Tamamen boş olan Batı Broadway'de güneye doğru yürüdüm. Birdenbire, kasklar içinde bir grup adam dumanın içinden çıktı. Kaynakçıydılar ya da belki de mühendis. Kül ve tozla kaplı bu dumanı tüten dehşete basa basa içinden çıktılar. Bitkin görünüyorlardı. Chambers Caddesi'nde doğuya doğru yürüdüm. Fena sarsılmıştım ama olabildiğince yakınına gitmeye kararlıydım. Acil durum araçlarının dönen ışıklarını gördüm, sirenleri ve ağır jeneratörlerin geri plandan gelen uğultusunu duydum. Bir ses daha vardı, bir gümbürtü,

çangırtı, tıngırtı sesi, yıkım ve molozları atma sesi. Dev kepçeleri ve kocaman kürekleri ve hidrolik kollarıyla enkazı yakalayıp alan ve kamyonlara yükleyen dizel kazma makineleri: büyük hafriyat makineleri.

Broadway'e vardım ve güneye dönüp Yıkıntı Alanı'na yöneldim. Belediye binasının karşısında telefon şirketi yolu kazıyordu. Sarı ışıkları yanıp sönen ve tozu yatıştırmak için su fışkırtan bir çöp kamyonu geçti. Yeni yeni bariyerler, New York Polis Teşkilatı'nın bildik engelleri; maviye boyanmış, armalı, şu ya da bu nedenle sokakları kapattıkları binlerce olaydan tanıdığım engeller. Bariyerlerin yanında polisler vardı ve o geç saatte hâlâ orada kalmış olan ziyaretçilerle konuşuyorlardı. Brooklyn Köprüsü'nden pek de uzakta değildim ki yıkıntılar karşıma çıktı. Bir zamanlar aşına olduğum şeyler şimdi bana yabancıydı ve baktığım şeyin ne olduğunu anlamak kolay değildi. Yan sokaklardan birinde -Fulton Sokağı mı yoksa John sokağı mıydı?- kocaman bir binanın yarıldığını, içinde ne var ne yoksa deşilip ortaya döküldüğünü, tanınmayacak kadar eğilip büküldüğünü ve göz alan tuhaf mavi bir ışıkla aydınlatıldığını gördüm; Bunu görünce, burada gerçekleşmiş olan şiddetin boyutlarını duygularımla kavradım. Kuleler göçünce, burgu gibi kendi kendilerinin üstüne yıkılırken, etrafa, yandaki binaların duvarlarını yarıp geçen çelik putreller püskürtmüştü. Şu anda gördüğüm, hayal dahi edilemeyecek bir tahrip gücünün fiziksel kanıtıydı.

Liberty Sokağı'na gelince, dayanamayacak hale geldiğimden, daha fazla ilerleyemedim. Bir polis bariyerinin arkasında, küçük ve sessiz bir grubun içinde durup güney kulesinden arta kalanlara baktım. Projektörlerin göz kamaştırıcı ışığı altında, kuleden kopmuş parçaların, yakınlardaki Trinity Kilisesi'ne ait mezarlıktaki mezar taşları gibi, dumanı tüten enkaz dağlarının içinden dışarı fırlamış olduğunu gördüm. Ayakta duranlar

yalnızca, kulelerin alüminyum kaplı incecik gotik kemerli sütunlarının heybetli parçalarıydı ve sanki modernize edilmiş, çok büyük bir katedralin kalıntılarını geziyordum hissine kapıldım. Yıkım nefret ve kötülük kokuyordu ve ayrıca, sözcüğün düz anlamıyla ölüm de kokuyordu. Ben bir psikiyatrim. Kötülüğe inanmam, bütün insan deneyiminin, geçmiş olayların insan zihninde bıraktığı izlere dayandığına inanırım...

Ama bu. Tekrar şehrin yukarı ucuna doğru yürürken, o adamların bize –bize– bu şeyleri neden yaptıklarının izahını zihnimde inşa etmek için düşünce kırıntıları bulmaya gayret ettim. Ama bunu başaramadım ve birdenbire, çok ender hissettiğim bir duyguya kapıldım, *hiddet* hissettim –o adamları bu şekilde bize saldırmaya iten ilkel yıkıcı türden bir hiddet.

Dan ile dört gün sonra, 3 Ekim’de tekrar buluştuk. Hayat hiçbirimiz için kolay geçmemişti. Başka terör saldırısı olmamıştı, ama New York’un çektiği acılara şimdi biyolojik saldırı korkusu eklenmişti. Su sistemimizin kasıtlı olarak kirletilebileceği anlaşıyordu ve aslında zaten zehir karıştırılmış olduğuna dair söylentiler de dolaşıyordu. Sonuç olarak, kendim de dahil olmak üzere şehirdeki pek çok insan artık yalnızca şişe suyu içiyordu. Bush’un adamları, “biyosavunmalarımızı” kuvvetlendirmek için çalıştıklarını iddia ediyorlardı. Çiçek aşısı stoklanmıştı, kırk milyon doz kadar. Bu şanslı kırk milyon kişi kim olacak diye insan merak ediyordu. Doktorlarımızın çiçek, botülizm ya da veba gibi hastalıkların belirtilerini tanıma eğitimi almadıklarını öğrenmek pek güven verici olmuyordu, ama şarbon hastalığını teşhis etme konusunda gitgide daha başarılı oluyorlardı, çünkü şimdiye kadar Florida’da en azından iki tane kesinleşmiş şarbon vakası vardı, birisi ölümcüldü. Saldırıların ardından gelen çeşitli ruhsal

acılarına, yani korku ve endişe, kâbuslar, geçmişe dönüşler, uyku bozukluklarına –seks kaynaklı hastalıklar ve kuruntu aşklara– şimdi paranoya ve dehşet duyguları eklenmişti. Ve artık savaş durumundaydık. Afganistan’da kara savaşı veren birliklerimiz vardı.

Bütün bunlardan söz ettik. Dan, onu çoğu zaman şaşırtan, ham bir inanamazlık duygusundan söz etti, Eylül ayının ve ekim başlarının bu tuhaf günleri –gerçek olabilir miydi? Amerika’da gerçek olabilir miydi?– sanki bir uzay aracının penceresinden tamamen yabancı, geldiği dünyadan tamamen farklı bir dünyaya göz atıyormuş gibiymiş; sonra düşünceleri kafasına tekrar üşüşüyor ve kafasını bu şehrin, bu ülkenin ne hale geldiğine toplayamıyormuş, kalbinin aynı derecede kafa karıştırıcı durumuna da: bir kadına âşık olmaya başlamasını anlamaya başlayamamış bile.

“Anlayamazsın,” dedim, “işte bu yüzden bana ihtiyacın var.”

Yeni bulduğu mutluluğun hararetiyle, pek ender yaptığı şekilde, sıırıttı. Her tarafı ayrı dökülmekte olan yüzü ortadan ikiye yarıldı, öyle ki, ağzının yukarı doğru kalkan kenarı nedeniyle yüzünün yarısı sıkışmış ve buruşmuştu, diğer yarısı ise ağzının aşağı sarkan kenarı nedeniyle gerilmişti. Görüntü hem komik hem sevimliydi. Şöyle düşündüm: Dan şu anda bir çocuk. Şu anda, doğasının çocuksu yanı geri geldi. Sanki şimdiye kadar hiçbir zaman yaralanmamış, nasırlaşmamış ve sertleşmemiş gibi, sanki bunlar derine işlememiş. Ama biliyordum ki bu sığ duygu seli yalnızca gördüğü hasarı maskeliyor ve şu anda yaşadığı, annesinin çok sağlam bir şekilde ruhuna naksettiği korku yapılarından sahte bir özgürleşme hissinin verdiği kısa süreli bir mutluluk duygusu.

Ama ona bütün bunlardan hiç söz etmedim. Daha sonra ne olduğunu bana anlatmasını istedim. İlgisizliğiyle kadını kaçırdıktan sonra.

Kadının otelini birçok kere aramış, dediğine göre. Her seferinde de mesaj bırakmış, ama kadın bunlara hiç cevap vermemiş. Sonunda, gerekirse bütün gece onu orada beklemek üzere oteline gittiğinde, onun evine gittiğini söylemişler. Resepsiyon görevlisine kadının avukatı olduğunu söyleyip kartını vermiş. Ona acil olarak ulaşması gerektiğini söyleyince, resepsiyon görevlisi kadının adresini vermiş.

“Bütün gece orada oturmaya hazır mıydın?” dedim.

“Evet.”

“Ya çalışıyor olsaydı?”

“Önemli değildi. Onu görmem gerekiyordu.”

Dan’de böyle bir şeye şimdiye kadar hiç rastlamamıştım. *Kaçma* gücünü bir kere bulduktan sonra bir kadına *geri dönüş* yolunu aradığı olmamıştı hiç. Ertesi gün bürosundan altıda çıkmış, batı tarafına doğru yürüyüp Tribeca’yı geçerek Duane Meydanı’na gitmiş. Yıkıntı Alanı’ndan ağır makinelerin monoton gümbürtüsü, tıngırtısı ve takırtısı geliyormuş. Çelik putrel parçaları takılmış bir kamyon yanı başından ağır ağır geçmiş. Kadının oturduğu apartmanı bulmuş ve zili çalmış. Kadının cevap vermesi, Dan’e çok uzun gelen bir süre sonra olmuş.

“Kim o?”

“Ben. Dan.”

“Aşağı geliyorum.”

Yüksek perdeden bir trak sesi gelmiş ve Dan ağır apartman kapısını itip açmış. Duvarları gri boyalı, bir dizi posta kutusunun göze çarptığı kasvetli bir giriş holü. Solunda, yük asansörünün paslanmış madeni kapısı. Dan asansörün yavaş yavaş aşağı indiğini duyabiliyormuş, titreyen maden ve çığlık atan kabloların tuhaf şekilde korku verici sesleri. Sonra kadın ağır kapıyı yüklenerek açmış ve Dan binmiş. Asansörü hareket ettiren manivela pirinçten yapılmamış ve sanki Hudson

Nehri'nde çalışan römorkörlerden çıkma gibiymiş. Tekrardan tangirtılar arasında apartmanın tepesine çıkarken, kadın, kocaman, tozlu kafesin içinde taş gibi bir yüzle duruyormuş ve Dan hiç ağzını açmamış. Şöyle düşünüyormuş: En azından içeri girdim. Kadının tişörtünde ve kot pantolonunda kül lekeleri varmış. Saçını kırmızı bir eşarpla toplamış ve yüzünden ter akıyormuş. İnce bir lastik banda takılı, boyaları birbirine karışmış bir yüz maskesi boynunda asılı sallanıyormuş. Pislik içindeymiş ve –“bu nedenle de,” dedi Dan,– ona her zamankinden daha çekici gelmiş. Sessiz bir sonsuzluktan sonra asansör titreyerek durmuş ve kadın dayanıp kapıyı açmış ve çatı katına girmiş.

İçeride, yerleri ve duvarları silip temizleyebilmek için bütün eşyalar odanın bir yanına toplanmış. Eşyalardan temizlenmiş alanın arkasındaki uçta açık bir kapı varmış. Burada, ince uzun bir tuvalin takılmış olduğu bir şövale görmüş. Onun üzerinde de kalın bir kül tabakası varmış. Caddeye bakan pencereler açılmış, ama çatı katının havası, ince toz zerrecikleriyle ağırlaşmış durumdaymış. Beyaz toz zerrecikleri ılık akşam güneşinin eğimli ışık huzmesinin içinde oynayıyormuş. Yıkıntı Alanı'ndan gelen koku çok pismiş ve Dan acaba içime çektiğim aslında ne diye merak etmiş. Kadın kapının yanında durmuş ve Dan'e bakmaya başlamış, o da kadına dikmiş gözlerini ve Dan'in dediğine göre, çok derin bir sözsüz iletişim olmuş ve kadın Dan'in kollarına atılmış. Dan her şeyin iyi gideceğinden emin hissetmiş kendini. Sonunda birbirlerinden ayrıldıklarında, kadın ellerini Dan'in omuzlarına koyup ona sevgiyle dolu ve keyifli bir ifadeyle bakmış.

“Bir içki ister misin?”

Dan kadına ne içmekte olduğunu sormuş, kadın da cin-tonik demiş. Dan de aynısından istemiş. Kadın bir limonu dilimlerken, Dan de tezgâhın gerisinden onu sey-

retmiş. Kesme tahtasının üstünde bıçağın bıraktığı çentikleri. Sonra, kadın birdenbire, sanki kendisine seslendiğini duymuş gibi, başını kaldırmış, bıçağı tezgâha koymuş ve gözlerini pencereye dikmiş. Dan, nedenini anlamadığı bir şekilde bir su kütlesini, ani bir rüzgâr esintisini, güneşin önünden geçen bulutları düşündüğünü söyledi –kadın her zaman ona, bir şekilde doğa ile ilintili geliyormuş. O zaman kadın Dan’e dönmüş. Yüzü solgunmuş. Parmağını ısırılmış. Gözleri yaşla dolmuş.

“Öyle korkuyorum ki.”

Dan kadının bakışına cevap vermiş.

“Bana yardım eder misin?”

“Gayret ederim.”

* * *

Dan duraksadı. Bir âdeti vardır, düşüncelerini toplarken parmaklarını kule gibi yapar ve alnını buna dayar. Âşık olduğunu söylediği bu kadının sınırda bir şizofreni vakası olduğunu düşünmeye başlamıştım. Kesin olmayan bu teşhisi destekleyecek yeterli sayıda psikolojik bozukluk dönemleri olmuş olduğundan emindim. Dan’e o sırada söyledikleri bende hiçbir kuşku bırakmadı.

“Kulelerin yıkıldığı sabahı hatırlıyorsun değil mi? Olanlar gerçek değil, ama ben bunları yine de görüyorum diye düşündüğümü hatırlıyor musun?”

“Evet.”

“Şimdi de her an aynı şey oluyor. O gerçek değil, ama ben onu yine de görüyorum.”

O gerçek değil ama ben onu yine de görüyorum: bu dokuz sözcükte ne kadar büyük bir patolojik zenginlik var!

“Dan,” dedim –bu onu daha önce hiç zorlamak is-

temediğim bir konuydu, ama şimdi bunu yapmam gerektiğini hissediyordum– “Dan, onu bir görmem gerektiğini düşünmüyor musun?”

Dan bir anda konuyu kestirip attı. Söz konusu bile olamazdı. Bunu kadına zaten önermişti ve kadın olmaz demişti. Dan bir adım bile geri atmadı. Ben de bundan korkuyordum.

“O zaman en azından bir kere göreyim. Bir kafede ya da öyle bir yerde. Herkesin gittiği bir yerde.”

“Niçin?”

“Yüzünü görmem lazım Dan. Bana anlattıklarından, onunla ilgili izlenimler oluşturunca, ama neyle uğraştığımı bilmem zor oluyor.”

“Onunla ben uğraşıyorum,” dedi. Gizli gözetleme fikrinin onu ne kadar rahatsız ettiğini görebiliyordum; ne de olsa işi yurttaşlık haklarının ihlali ile uğraşmak olan bir adamdı. Ama bundan da derinde, başka bir şey olduğunu fark ediyordum: kadından korktuğu gerçeği.

“Farkına varmaz,” dedim.

“Varabilir.”

“O zaman?”

Yok, bunu düşünmeye bile gerek yoktu. Başını salladı. Söyleyecek başka bir şey yoktu. Tamam, o zaman, ben de bir şey söyleyecek değildim. Satranç oyunu kitlenmişti. Ama birbirimizi uzun zamandır tanıyorduk. Artık baskı yapmaya başladım.

“Daniel, dedim,” ona tanıdık gelen bir ses tonu kullanarak. Kısa bir sessizlik oldu.

“Peki, tamam! Hey Tanrım. Batı Broadway’de, metronun yakınında bir yer var.”

Bana lokantanın adını söyledi. Bürodan kurtulduğunda kadınla sabah kahvesi için orada buluştuklarını söyledi.

Ve böylece, ertesi gün bir kez daha kendimi Yıkıntı Alanı’nın bir-iki sokak yakınında buldum. Gökyüzü

açık, hava yumuşaktı, çok güzel bir gündü – herhangi bir ekim günü. Ama kalıntılardan gelen yakıcı pis kokuyu yine duydum. Ama bana öyle geliyordu ki, bu koku şimdi ciğerlere verdiği zarardan çok, ruha zarar veriyordu, çünkü en başta onu yaratmış olan kötülükten kaynaklanan şeyleri taşıyordu. Tribeca sokaklarında ve lokantanın içinde de itfaiyeciler vardı. Lokanta, arka tarafta çinko kaplama bir barı ve yemek salonu olan ve önde, özel yemeklerin rujla yazılmış hissi verecek şekilde ilan edildiği aynalı bir duvarın altında da birkaç masası olan son moda bir yerdi. İtfaiyeciler oturmuş, kocaman tabaklar dolusu kahvaltılarını yiyorlardı: Yıkıntı Alanı'nda çalışan işçiler, şehrin bu yöresindeki lokantalarda parasız yemek yiyorlardı; *Times*'da bununla ilgili bir yazı vardı. Herhangi bir başka ekim ayında bu kişiler buralarda iğreti dururlardı. Oturup bir kahve ısmarladım. Birkaç dakika sonra itfaiyeciler çıkıp gittiler. Saat 10.40 oldu ama onlardan hâlâ ses se da yoktu. 11'e kadar beklemeye karar verdim.

11'e beş kala geldiler. Kadın, benim hayal ettiğimden daha ufak tefekti, ama diğer bakımlardan Dan'ın tarifine uyuyordu. Ama Dan, kadının çok belirleyici olması gereken bir özelliğinden hiç söz etmemişti: kadın Çinliydi. Ya da Asyalı, her halükârda. Güzel değildi ama hiç tereddüde gerek yok, kedi gibiydi, henüz duştan çıkmış gibi görünen parlak bir siyah saç kaskının altında küçük kalp şeklinde bir yüz vardı. Küstah bir eda ile dolaşıyordu ve ayrıca bunun içinde zalim bir yan da vardı, acımasız ve karanlık; kara bir taş gibiydi, parlatılmış küçük bir kehribar topağı. Kot kumaşından bir ceketin altına siyah bir tişört ve uzun siyah bir eteklik giymişti. İnce ve kendinden emindi. Yüz hatları ve cildi kusursuzdu. Garson elinde yiyecek listesiyle barın arkasından çıktığında en ufak bir aşinalık belirtisi bile göstermeden yanından hızla geçti. Daha kadının

adını bile bilmediğimi fark ettim.

Dan, büyük huzursuzluk belirtileri göstererek, onun arkasından lokantaya girdi. Bana doğru baktı. O küçük, kaygan yaratığın yanında, insandan çok ayıya benziyordu. Saçı taranmamıştı. Siyah deri ceket, ağır yürüyüşü, kamburlaşmış omuzları nedeniyle, şekilsiz, neredeyse çuval gibi görünüyordu. Çok saçma bir şekilde, dalgalı bir denizde, bir geminin güvertesinde dengesini bulamayan bir adam geldi aklıma. Kadın aynada kendine baktı. Karşı duvardaki ayna nedeniyle onu ilk defa doğru dürüst görebildim ve ne olduğunu anladım. Arkaya doğru yürüdüler. Kadını hâlâ aynada görebiliyordum. Dan yemek listesini elliyor ve kadınla konuşuyordu; kadın ise onun yanına, sıraya oturmuş, küçük, deri bir cüzdanın içinden kibarca, bazı şeyler seçiyordu. Kadının yüzünü yalnızca bir kere Dan'e doğru kaldırdığını gördüm, ve o kara, kedi gözlerde bir canlanma parıltısı yakaladım.

Buraya gelme nedenimin cevabını onlar çıkarken almış oldum. Benim oturduğum masanın yanında durdu.

“Eh, çılgın kadının neye benzediğini artık öğrendiniz,” dedi, daha doğrusu benimle alay etti.

Soğukkanlılığımı bozmadım. Şaşırmış bir edayla hafifçe omuz silktilim.

“Efendim?”

Kötü niyetli küçük yüzüne bakarken gözlüğümü burnumun biraz aşağısına kaydırdım. Ne kadar kızdığını, neredeyse histerik bir hal aldığını gördüm.

“Neden beni kendi halime bırakmıyorsunuz!”

Sonra talihsiz Daniel'e dönüp, “Seni gidi dangalak herif,” diye bağırdı.

Lokantadan hışımla çıktı, Dan de bana sitemli tek bir bakış bile atmadan peşinden seğirtti. Hiçbir kızgınlık belirtisi göstermemişti.

Kızgınlık daha sonra geldi. Aman Tanrım ne öfke. Bunu nasıl yapabilirdim? Daha doğrusu nasıl olup da bana izin vermiş? Tam bir bozgun. Bir yenilgi. Yabancı birinin onu dikizlediğini anlamamış olmayacak kadar zekiydi ve bunu görünce de Dan'ın de bağlantısı olduğunu anlamıştı –“Ne kadar aptalmışım!” diyordu. Ama bu aşırı duygusal sözlerle ilgilenmedim. “Sonuç ne oldu,” diye sordum. “Sonuç mu? Hıh!” Öfkeyle ateş saçan gözlerden tehditkâr, hiddetli bir bakış geldi. Sonuç. Sonuç şuydu: günün tam anlamıyla geri kalanını onu, kendisini dinlemeye ikna etmekle geçirmişti.

“Neyi dinlemeye, tam olarak?”

Dan birdenbire savunmaya geçti. Duyulmayan bir şeyler söyledi.

“Daniel?”

“Özürlerimi!” diye bağırdı. “Benim aşağılık, köpekçe, lanet olası özürlerimi! Bu işten sen de pek temiz çıkmadın.”

Bu son sözü karanlık bir tavırla söylemişti, sanki kendisinin genel olarak aşağılanması sırasında onun da benim kişiliğime kadının önünde kara çalmış olması bir ölçüde teselli oluyormuş gibi. Benim için önemli olmadığını söyledim.

“Senin için önemli olmayabilir.”

“Dan, onun Çinli olduğunu bana söylememiştin. Adı ne?”

“Bana onun adını şimdiye kadar hiç sormamış olduğunun farkında mısın? Adı Kim Li. O da senin gibi, benim gibi bir Amerikalı, ama bunu söylemem gerekmemeliydi!”

Birden, kadına, şu Kim Li'ye ne ölçüde köle olmuş olduğunu anladım. Sağlıklı cinsel aşkı patolojik saplantıdan ayıran çizgiyi geçmişti ve kadının memnuniyetsizliği onu dehşete sürüklemişti –kaybetme, terk edilme, yalnızlık korkusunun verdiği bir dehşet– ve

onu yumuşatmak için söylemiş olduğu sözleri tahmin edebiliyordum. Ne kadar beceriyle yönlendirildiğini görmüyor muydu? Kadın Dan’i apartmanına sokmak istememişti. Dan onu dışarıdan aradığında telefonu açmamıştı. İşinde olması gerektiği halde, perişan, kızgın, kıskanç bir şekilde Duane Meydanı’nda dolaşıp durmuştu –kadının zaten kaldırımında durup penceresine bakan bir sevgilinin hayaletiyle başı dertte olduğu düşünülürse bu kinaye dolu bir durumdu.

Burada Dan’in sözünü kestim. Onun bu huysuzluk nöbeti canıma yetmişti.

“Kimi kıskanıyorsun Dan, kadının diğeri müşterilerini mi?”

“Diğeri müşterileriymiş,” dedi acı acı. Sonra sürdürdü, “Artık o işi yapmıyor.”

“A, yapmıyor mu? O zaman kimi?”

Ama daha fazla konuşmadı. Konuşmak istememesi dikkate değeri bir sertlik –hatta diyebilirim ki hiddet– taşıyordu. Ama Dan’in bu patlamasından öğrendiğim şu oldu: Dan bu kadınla tanışmadan önce bir şeyler olmuştu, saldırılarda ölen şu adamla ilgili bir şeyler, şu Jay’le yani. Ve bu işin içinde suçluluk duygusundan daha fazla bir şeyler de vardı.

Daha sonra, Dan gidince, onun içinde bulunduğu ruhsal durumun beni, lokantadaki karşılaşmadan önce olduğundan daha fazla endişelendirdiğini fark ettim. Kim Li’nin benimle kendisi hakkında konuşmasını istemediğini söylemişti, aslında artık benimle ilgisini kesmesini istiyordu. Anlaşılan benim kötü kalpli olduğumu düşünüyordu ve tek isteğimin onların ilişkisini mahvetmek olduğunu söylemişti. Dan’in onu tanıdığından beri ağlamaya en yaklaştığı an o zaman olmuştu. Sonra eğer kendisini terk ederse mutlak mahvolacağını söyleyerek Dan’e yalvarmıştı. Ona ihtiyacı vardı. Bu gösteriye eşlik etmiş olan fiziksel yaltaklanmaları

tahmin etmek zor değildi. Gözümlün önünde onu Dan'in kocaman kucağına oturmuş vaziyette canlandırabiliyorum, parmakları Dan'in her yanında geziyor, yüzü ise Dan'in yüzüne birkaç santim uzaklıkta, fahişe bedeni Dan'in kucağında kıpırdarken siyah gözleri çaresizce Dan'in gözlerinin içine bakıyor – yok, konuşmanın ne yöne gittiğini görmek zor değil!

Bu durumda Dan'in onun sözüne itaat etmeyip beni görmeye gelmesi Dan'in lehine bir puandı. Girdiği riski açıkça belirtti, zira eğer fark ederse –ve “Onun gözünden bir şeyin kaçmadığını artık biliyorum,” dedi-kendisiyle bir daha görüşmezmiş ve kadın bu konuda, anlaşılan epey kesin konuşmuş ve Daniel onun dediklerine inanmıştı, söylediğini yapacağına inanıyordu.

Ben tavrının kesin falan olduğuna inanmıyordum. Dan'den ne istediğini henüz anlayamamıştım. Belki kadın da tam olarak bilmiyordu, ama tek bir şeyden artık emindim: artık pençelerini geçirdiğine göre, onun peşini bırakmayacaktı. Bir şey daha rahatsız ediyordu beni. Dan'in bir şey gizlediği kuşkusu, daha doğrusu kanısı. Kıskançlığıyla ilgili olarak ağzından kaçıracağı sözle ve sonra ayrıntıya girmeyi reddeden savunma tavrıyla ilgiliydi bu. Kimi kıskanıyordu? Tabii ki ölmüş sevgiliyi değil. Bu bir *hayaleti* kıskanmakla eş değerde olurdu ve bu insan cinselliğinin normal sınırları içinde ise de, işin içinde bundan daha fazla bir şeyler olduğunu hissediyordum. Karanlıkta kalmış bir şey vardı, gözden kaçan, yakın geçmişte olmuş bir şey; bunu teşhis etmem gerektiğini hissediyordum.

O gece geç saatlere kadar oturdum ve ancak sabah beş civarında uykuya daldım. Kafamda hiçbir çözüm yoktu.

Afganistan'da bombalama devam ederken biz Amerika'da biyoterör saldırısı altındayız. Şimdiye ka-

dar, sekiz kişiye solunum yoluyla şarbona yakalandıkları şeklinde bir teşhis kondu ve üçü öldü. Mikrobun postayla gönderildiği düşünülüyordu, ama meslek icabı mektuplara el sürenlerden olmayan bir kadın da hastalandı ve şimdi Manhattan'daki bir hastanenin yoğun bakım ünitesinde ölümle pençeleşiyor; ciğerlerinin derinliklerindeki şarbonun kaynağı ise bilinmiyor. Hükümet bize yeni bir terör saldırısının beklediğine ve yüksek seviyede bir uyanıklık içinde olmamız gerektiğine dair uyarı yapıyor. Neye karşı uyanık? Bize bundan daha fazla bir şey söylemiyorlar.

Dünyanın çevre ülkelerinden gelen göçmenlerin çılgınca hareketlerine ilişkin öykülerin bini bir paraydı, şuradaki buradaki kötü olaylar, görünüşe göre, saldırılarla kamçılanmıştı, örneğin Tennessee'de Greyhound şirketinin bir otobüsünde, eli bıçaklı bir Hırvat'ın şoförün boğazını kesmesi ve otobüsün, karşıdan gelen iki şeritli trafiğe hızla dalması, sonra devrilerek altı kişinin ölümüne sebep olması gibi. Minnesota'daki bir uçuş okuluna kaydolmuş ve büyük ticari jetleri uçurma konusunda bir istek gösterip, görünüşe göre, uçağı kaldırma ve indirme konusuna hiçbir ilgi göstermeyince kuşku çekmiş olan bir Arap erkeğı vardı gözaltında. Artık bu tür şeylerle her gün uğraşmak zorundayız. Gazetemi okuyorum; New Yorklular içlerini döküyor: "Hiçbir şey normal görünmüyor." "Hayatım mahvoldu." "Dünya bitti." Dan bana John Ashcroft'un adamlarının neler karıştırdıklarını anlatıyor, etnik özellikleri saptama, Ortadoğı ve Kuzey Afrika kökenli ne kadar adam bulabilirlerse toparlama, bunun için uygulamaları gereken süreci askıya alma, Amerika için geleneksel olan özgürlükleri toptan geri çekme...

Dan'e söylemiyorum ama John Ashcroft'un haklı olduğunu düşünmeye başlıyorum.

Daniel Çinli fahişesine karşı artık patolojik bir

saplantı içindeydi. Kadınla tanışmadan önce olup bitenleri anlatmasını sağlamanın ne kadar güç olacağını görüyordum; yani 11 Eylül'den önce, hepimizin hayatında, hızla bir sınır çizgisi haline gelmekte olan tarihten, bir ayırım noktası, daha doğrusu öncesinde dünyanın bir masumiyet ve berraklık ve sağlık cilasıyla parlar görüldüğü bir zaman noktasından önce. Sonrasındaki her şeyin karanlık, eziyet verici ve anlaşılmasız görüldüğü, ilerideki daha büyük karanlıkların belirtilelerinden başka hiçbir şeyin olmadığı bir nokta. Dan'ın kadınla yaşadığı ilişki işte bu oynak kara zemin önünde oynanıyordu ve ben ister istemez bir zamanlar gördüğüm bir görüntüyü hatırlamak zorunda kalıyordum: belirsiz, yıkıcı hareketler icra eden, silik, devasa gölgefigürlerin yansıtıldığı bir ekranın önünde son derece karmaşık bir dram sergileyen iki aktör. Bunlar, aynı zamanda sahnenin ortasında sürmekte olan dramı hem yansıtıyor hem de grotesk bir şekilde çarpıtıyordu. Dan'den istediğim bu daha geniş perspektifti.

Son görüşmemizin ertesi günü ona telefon ettim ama evde değildi. Bürosunda da yoktu. Mesaj bırakmadım, ama saat başı telefon etmeye devam ettim ve sonunda buldum, ancak akşamın geç bir saatinde.

Aramızda geçen, onunla yapmış olduğum en sabır tüketici konuşmalardan biri oldu. Sesindeki direnci hemen hissettim, benimle telefonda bile konuşmayı istemeyişini. Kim Li'nin artık benimle ilişkiyi bitirmesi talebi onu öylesine telaşlandırmıştı. Birkaç dakika kadar ters ve ihtiyatlı konuştu, benim de ona karşı oldukça kesin konuşmam gerekti. Yardımımı istiyor muydu, istemiyor muydu? Yani terapiyi bırakıp onu şimdi içinde bulunduğu yanılsama batağında yarımsız bocalamaya bırakmamı istediğini mi anlamam gerekiyordu? Bunu yalnız başına yürütmek mi istiyordu?

Hissedebiliyordum, –Evet! Evet! Yalnız başıma yü-

rtmek istiyorum– Başıma ne geleceği umurumda değil –batarsam da batarım, bırak kendimi atayım, sonuç ne olur diye düşünmeden, kendime vereceğim zarara aldırmadan gireyim– diye bir bağırma dürtüsü vardı içinde –ama ikimiz de bu dürtünün çocukça olduğunun farkındaydık. Bu, bir tür intihara sürükleyici çocuksuluk, ölüm içgüdüsünün en ilkel şekilde, düşünmeden benimsenmesi idi. Karşı karşıya bulunduğu seçenekleri ve bunların içinde barınan gizli ültimatomu ayrıntılarıyla açıklarken onda uyandığını hissettiğim buydu. Bu dürtüyü söze dkmedi. Sonuç olarak, hukuk eğitimi sayesinde en azından, bir tür mesleki bir filtrenin insanın dürtülerini, duygularını –yanılsamalarını– etkin bir şekilde gizlediği, böylelikle de insanın, bilinçsiz zihinden kaynaklanan patolojik güçlerinin bütünüyle esiri olmamasını sağladığı söylenebilir. Adamımı tanıyordum. O glerin, o sırada, yoğun bir cinsel zehirlenmeyle teşvik edilmiş ve ateşlenmiş şekilde Dan’ın ruhunda kendilerini gösterdikleri sırada neye benzediklerini biliyordum. Beni bırakamazdı: beni bırakmak demek, kendi karışık ve kırılgan ruhunu kurtarmak için bile tek bir can yeleği olmadan, tek bir salın olmadığı, dev gibi yükselen denizlerde sürüklenmek üzere kendini atmak demektir. Bunu yapamazdı. Bunu düşünmek bile çılgınlıktı, ama düşündüğü de bir gerçektir.

“Konuşacak ne var?” dedi bezgin bir sesle.

Kuzey kulesinde ölen adam hakkında konuşmamız gerektiğini söyledim. Aynı bıkkın tonla, galiba haklı olduğumu söyledi. Bunu hemen yapmamız gerektiğini söyledim ve yine bana katıldı. Onda hiçbir direnç kalmadığını keşfedince şaşırdım. Ama onun mu bana geleceğini yoksa benim mi ona gitmemin iyi olacağını sorduğumda, uzun zamandır görmediğim ölçüde evik ve etkili bir şekilde, aman Tanrım, olmaz, be-

ni evinde kabul edemeyeceği cevabını verdi; o bana gelecekti, tabii gelirdi.

“O zaman, kısa bir süre sonra görüşürüz.”

Durumu hâlâ denetimim altında tuttuğum duygusuyla telefonu kapadım. Ama uyanıklığı gevşetmemek gerekti. Sanki fahişe Kim Li ile son hesaplaşma içinde olduğum duygusuna kapıldım, ödül de Danny Silver’ın akıl sağlığıydı.

Benim evimdeydik ve Dan’e, benden bazı bilgileri sakladığından emin olduğumu söyleyip, ne olup bittiğini bilmediğime göre ona yardım etmemi nasıl beklediğini sordum. Ona karşı oldukça sert davrandım. Kocaman elinin yüzünü boydan boya ovaladığını, hafif uzamış sakalların görüldüğü kösele gibi deri kıvrımlarını ovuşturduğunu –gözlüğünü çıkarmıştı– sonra kafasını ovuşturup görmez gözlerle, bence, zihnindeki ulaşılmaz bir yere baktığını gördüm. Öne doğru kaykılıp oturdu ve gözlerini yere dikti, kocaman, küt parmaklı bir el, hâlâ başının tepesini ovuşturuyordu. Dirseklerini dimdik dizlerine dayamıştı, ayakları ise halının üzerinde birbirinden ayrı duruyordu. Her haliyle bir sağlamlık anıtı gibiydi, ama ortalıkta sağlam olan hiçbir şey yoktu. Hukuk alanında eğitilmiş bir zihnin kesinliğiyle, olayın olgularını sıraladı.

Jay’le ilişki haziranda başlamış. 2001 yazında, Dan’in kadınla tanışmasından üç ay önce. Bu yüzden kendisinin bütün bildiği, kadının ona anlattığıydı; o bilginin güvenilirliğine gelince, ben tabii ki hayli kuşku içindeydim. Ama bunu ona söylemedim. Ona devam etmesini söyledim, çünkü en azından olayın temel noktalarını yakalayabileceğimi ve kendi yorumumla inşa ettiğim sonucu kabul ettirebileceğimi tahmin ediyordum. Ve benim yorumumun, Dan’in anlattığı olayla-

rın gerçek haline, kadının onlara yüklediği anlamdan çok daha yakın olacağından emindim.

Dan'e bu yakışıklı adamı, Chelsea'deki bir galeri açılışında nasıl bulduğunu anlatmış. Adı Jay Minkoff'muş ve anlaşılan New Yorklu önde gelen hayırsever bir bankerin oğluymuş. Ayrıntı kıttı ve sanıyorum Dan'in Kim Li'ye karşı duyguları düşünülduğünde, çok da fazla bilmek isteyeceği bir dönem değildi; ama beni şaşırttı. Canlanmaya başladı. Fark ettim ki kadına duygusal olarak o kadar bağlanmış ki kadının yaşadıklarından, onun teni, göğüsleri ya da sesinin rengini anlattığı zaman kullanabileceği kadar ateşli bir dille söz ediyordu; konunun kadının eski sevgilisiyle ilgili olması hiç önemli değildi. Önemli olan *onunla* ilgili olmasıydı. İşte böyle, bu -yani- sapkın geçmişe özlem, sevdiği kadının başka bir adama karşı hissetmiş olduğu duygular bile olsa, o kadının duygusal hayatından söz etmek Dan'e başkası adına duyulan bir zevk veriyordu.

"Zengin çocuğuymuş, kolej çocuğu yani ve Kim Li aslında böyle insanlardan hoşlanmazmış, ama yine de çocuğun, güven duyabileceği türden biri olduğunu hissetmiş. Çok şeker bir çocuk. Çocuk yakın ilişki kurmada çok iyiymiş. Bizim ihtiyacımız olan şeyin de yakın ilişki olduğunu düşünüyor. Aşkın en iyi yanı bu. Ya da belki şehvet aşkın en iyi yanı. Şehvet mi, yakınlık mı?"

"Sen hikayeyi anlat Daniel."

Hızlı öğreniyordu. Ama bu benim Dan'im değildi. Söylediği her sözcükte Çinli fahişeyi duyuyordum. Hikâyeye devam etti. Kadının çocuğa yaklaşması açıkça utanmazcaymış Kalabalık bir resim galerisi açılışının orta yerinde onu kendi sanat eserlerini göstermek üzere evine götüreceğini söylemiş. Çocuk "Sanat eserlerinizi görmek isterim," demiş. Kadın bunları ona göstermek istediğini, eserlerini göstermenin kendisine nere-

deyse seks kadar zevk verdiğini söylemiş.

O zaman çocuk onun her zaman bu kadar dolambaçsız mı konuştuğunu sormuş ve kadın da ona, erişmiş olduğu yaşta, dolambaçsız konuşma dışında hiçbir şeyi mantıklı bulmadığını söylemiş. Hangi yaş bu diye sormuş çocuk, kadın da ona kaç yaşında olduğunu söylemiş ve böylece en azından bu mesele halledilmiş. Kadının çocuktan on altı yaş büyükmüş. Hiç zaman kaybetmemişler, çünkü kadının ifadesiyle havada fazlaca “yatak kokusu” varmış. Sergi açılışından ayrılıp taksiyle şehrin aşağı yakasına gitmişler.

Yatak fena değildi demiş Kim Li, Dan’ın ihtiyatlı sorusuna verdiği cevapta. Jay işe gitmek için ertesi sabah erken çıkmak zorunda kalmış ve Kim Li onu bir daha görüp görmeyeceğini bilmiyormuş. Vadeli işlemlerle uğraşıyormuş anlaşılan. Gelecek tarihlerdeki hesaplarla.

Dan kaderin bu hüznü cilvesi karşısında başını salladı.

“Adamı pek sevmişsin,” dedim.

“Hiç karşılaşmadık!”

“Biliyorum. Devam et.”

Öyle anlaşıyor ki, bir borsa komisyoncusunda yüksek bir mevkî ve resim merakına sahip olan bu sevimli adama Kim Li’nin ilk verdiği epeyce tembelce ve tamamıyla fiziksel karşılıktan sonra ilişki ciddileşmiş.

Burada hafif bir duraksama. Dan’ın ses tonuna yeni bir duygu doluyor. Parmaklar yine kule yapılıyor, kaşlar çatılıyor, kafasını toplarken birkaç saniyelik bir sessizlik oluyor.

“Çocuğa âşık mı olmuş?” dedim.

Dan cevap vermedi. Bu onun için zordu. Alnını parmaklarıyla biraz daha ovuşturdu.

“Başlangıçta olmamış.”

Ama daha sonra olmuş. Tam ne zaman olduğunu

anlamak zor. Bir duraksama daha. “Kim Li kendine kızmış,” dedi, ama aynı zamanda mekanizmanın –bu sözcüğü kullandı– hâlâ çalışıp çalışmadığını merak ediyormuş. Ve artık âşık olamayacak kadar bezgin hale gelmediği için memnun olmuş.

Kendine neden kızmış?

Şimdi bir sürü iş çıkacakmış. Ne olacağını biliyormuş, fena âşık olacağını biliyormuş, hep öyle olurmuş. Derken, sevgililerini boğuyormuş ve onlar da kaçıp gidiyormuş. Erkeklerin sorunu da bu, demiş Dan’e, sadakatsiz olmanız değil –gerçi sadakatsizsinizdir zaten ama– çöküvermeniz.

“Çöküveriyoruz demek?”

Zavallı Dan. Sık sık çöküvermişti, ciddi bünyesel kusurları vardı ve sanıyorum kadın bunların farkındaydı. O sırada bu konuda lafı uzatmadım; onun yerine, Kim Li’nin sevme kapasitesi hakkında ne gözlemlediyse bana açıklamaya çalışmasını istedim. Bana cevap vermeye hazır hale gelince, Kim Li’nin bir tür “vahşi” bir yanı olduğunu ve bunun zaman zaman uyandığını gördüğünü söyledi. Böyle zamanlarda, tanıdığı bütün kadınlar gibi ihtiraslı ve tahakküm edici oluyormuş –zaten sevgililerini boğuyormuş ve onlar da kaçıp gidiyormuş dememiş miymiş? Ve işte bu durum –âşık olduğu adamların kaçıp gitmesi– ona tedbirli olmayı ve duygusal olarak araya mesafe koymayı öğretmiş: bütün bunları çocuğa anlatmış, anlaşılan, “Ama, öte yandan,” dedi Dan, “çocuk da, âşık olmanın karşıdaki kişiyi idealize etmek demek olduğuna inanırmış hep.” Kim Li’nin böyle bir yeteneği yokmuş, Dan’in dediğine göre, ama erkeği için kaplan gibi savaşmaya fazlasıyla yeteneği varmış, bir de cinsel olarak kendini vermeye; o kadar ki, onunla bir gece geçirdikten sonra insan...

Dan burada durdu, söylediklerinin, kulağa ne kadar ahmakça geldiğinin farkına varmıştı. Ben hiçbir

şey demedim; hafifçe kendinden iğrenerek başını sallamasını ve kocaman eliyle kafasını ovalamasını seyrettim.

“Lanet olası bir yeniyetme gibi,” diye homurdandı.

Ona acımasız davranmamaya karar verdim, en azından kısa bir süre için. Kim Li’nin ne tür bir kadın olduğunu biliyordum. Gerçek karakteri hakkında hiçbir kuşum yoktu. Dan’ın sözünü ettiği bu duygusal olarak araya mesafe koymak, tabii, kadının kişilik yapısının temel bir parçasıydı, büyük ölçüde fahişelik yaparak geçindiğine göre. Bunu Daniel’e hiç söylemedim ama, bir fahişenin bir adamı idealize edebileceğini düşünmek zor. Bedenini satan bir kadın mutlaka araya duygusal olarak bir mesafe koymayı çok iyi biliyor olmalıydı ve –eğer kendini uyuşturmadıysa– yaptığı şeyin ne olduğunu ve neyle uğraştığını, yani erkeklerle uğraştığını açıkça görürdü. Herkesten daha fazla erkek sarrafı olurdu. Oropular ve psikiyatrlar –erkeklerin içlerini dışlarını onlardan daha açık olarak kim görür?

Bu durumda, böyle bir kadının, birkaç gecelik sıradan bir seksten sonra âşık olması, biraz kuşkuyla baktığım bir fikirdi. Bunun yerine, benim gördüğüm, kendine karşı aydınca bir ilgiydi, Amerikan tarzı. Kim Li Amerikalıydı, ya da Dan böyle olduğunu iddia ediyordu ve işte Amerikan tarzı buydu. Kadın tabii çocuğun ailesini biliyordu, babasının kim olduğunu biliyordu ve ben bunu Dan’e söyledim. Ama Dan bunu doğru dürüst anlamadı, bir sonraki olayı düşünüyordu; Dan’ın benden ne gizlemiş olduğunu ve Kim Li’nin Jay Minkoff ile ilişkisini çevreleyen olayların ne kadar uğursuz olduğunu işte bundan sonra yaptığı açıklamalar sırasında anladım.

* * *

Ağustos sonlarıymış ve şehrin yukarı ucundaki Guggenheim'da bir partiye gitmişler. Ilık bir akşam-mış. Caddede amaçsızca yürüyerek birkaç sokak geç-mişler, çocuk Kim Li'ye o mahallede büyüdüğünü söy-lemiş. Beşinci Cadde'nin hemen köşesinde bir evi gös-termiş. Kaldırımında durmuşlar ve sonra çocuk birden ileri doğru yürüyüp zili çalmış.

Babasının çalışma odasına alınmışlar. Altmış yaş-larında, uzun boylu, sinekkaydı tıraşlı bir adam masa-sından kalkmış. Kaşmir bir hırka, fitilli kadife panto-lon ve kahverengi süet ayakkabılar giyiyormuş –kadın bu karşılaşmanın her ayrıntısını hafızasına kaydetmiş görünüyordu– ve onları memnuniyetle karşılamış. Adı Paul Minkoff'muş. Kim Li böyle adamlarla, güç kullan-maya alışık olan ve bir anda amansız, demir gibi bir otoriteye dönüşebilen, yapmacık bir cana yakınlık gös-teren, yüksek mevkilerdeki Amerikalılarla daha önce de karşılaşmış. Deri koltuklarda oturup iyi donanımlı bir içki dolabından çıkma kaliteli bir İskoç viskisi iç-mişler. Oda kitaplarla kaplıymış. Kadının tanıdığı tab-lolar varmış duvarlarda. Kadın yaptığı resimler hak-kında ustaca sorguya çekilmiş ve söylediği hiçbir şeyin iki erkekten yaşlı olanının ilgisini çekmediği çok bariz-miş. İlgisini çeken ise, öte yandan, kadının kendisi imiş. Kadın bunu adamın kendine bakışında, kendisiy-le konuşmasındaki ses tonunda görmüş. Adam da ka-dının bunu gördüğünü anlamış, kadının dediğine göre, bunu, kadına yaptığı bu incelikli komplimanı, yaptığı dolambaçlı, sözsüz teklifi anlamasını amaçlamış zaten. Dan'e, oğlanın da bunu görüp görmediğini sordum.

“Gitmek üzere kalkana kadar görmemiş.”

“Giderlerken ne olmuş?”

“Adam kadına kartını vermiş. Elli Yedinci Sokak'ta bir galeriden söz etmişmiş, bu galeriye daha önce bir iş vermişmiş. Eğer Kim Li kendisini onlarla tanıştırması-

nı isterse, memnuniyetle yaparmış falan gibi bir şey. Her ikisi de bunun olmayacağını biliyormuş.”

“Neyi?”

“O galerinin kadınla ilgilenmeyeceğini.”

“O halde kartı neden vermiş?”

“Tam üstüne bastın.”

“Peki ya Jay?”

“Babasının hiçbir zaman kartını bu şekilde dağıtmadığını söylemiş.”

Düşündüm: kendi cinsel gücünü göstermek amacıyla oğlunun kadınına karşı bir tür gösterişli cinsel nezaket göstermesi gerektiğini düşünen yaşlıca bir adam. Gücünün kısa zamanda kendini terk edebileceğinden kuşkulandığı bir sahada rekabet.

“Kartı saklamış mı?”

“Evet.”

“Neden?”

Bu daha da zordu. Uzun bir sessizlik. Biraz sabırsızlandım. Bu yaşlıca adam, kadının sevgilisinin babası –kadının onunla ilgili duyguları neydi? Karşımda duran Dan’dan bir homurtu yükseldi.

“Herhangi bir duygusu var mıydı acaba,” dedi.

Herhangi bir duygusu var mıydı acaba. Dan’ın bu cümleyi nasıl söylediğini, bu cümlenin sanki bir süredir baskı altında kıştırılmış gibi ağzından nasıl fırladığını hatırlıyorum. Benim üzerimde güçlü bir etki yarattı. Beni teşvik etti. Dan’ın Kim Li’ye karşı tutkusunun niteliği hakkında çok şey söylüyordu. Herhangi bir duygusu var mıydı acaba. Nihayet bir ilerleme kaydediyor olabileceğimi düşündüm. Ve düşündüm: en azından, kadının soğuk ve bencil olduğunu teslim edecek kadar dürüst. Gerçi bu kavrayışın, sersemlemiş ve büyülenmiş zihnine en ufak bir etkisi olmuyor. Hatta belki de içinde bulunduğu bu durumu daha da koyultuyor. Çok temel bir anlamda, kadının ulaşılamaz oldu-

ğu gerçeği Dan'ın zaten şiddetli olan tutkusunu yalnızca daha da keskinleştirmiş. Ona şimdi acı vermek üzere olduğumu biliyordum.

“Peki kim başlatmış?”

Kafası kalktı. Gözleri çılgın gibi bakıyordu, günlerce kaybolduktan sonra vahşi ormanlardan sendeleyerek çıkan bir adamın gözleri.

“Daniel?” dedim.

“Adam başlatmış, tabii ki.”

“Devam et.”

Adam telefon etmiş. Anlaşılan kadına, ona yardımcı olacaksa resimlerinin neye benzediğini kendi gözleriyle görse iyi olacağını söylemiş. Dan, bıkkın bir edayla, her ikisinin de adamın ne demek istediğini bildiğini söyledi. Bu öneriye Kim Li'nin cevabı neymiş? Dan yüzüme baktı, o kısa, görünüşe göre masumane, yardımsever telefon konuşmasının, gelip resimlerini görme önerisinin bütün gizli anlamlarını dillendirirken, Dan'ın yüzünde dehşet ifadesinden daha çok şaşkınlık vardı.

“Onu heyecanlandırmış.”

“Sana böyle mi söyledi?”

Dan dedi ki, “Kadın öyle bir denge noktasında yaşıyormuş ki,” –kişilik bozukluğu olan birinin duygusal boşluğunu tanımlamak için tuhaf bir söz seçti diye düşündüm– “öyle bir denge noktasında yaşıyormuş ki,” diye tekrarladı, “öyle” kelimesini vurgulayarak, “ki böyle baş döndürücü bir fikir..”

“Nasıl baş döndürücü fikir?”

“Babayı yatağa atma fikri,” dedi; burukluk ve küçümseme sesinde yine patlamıştı ve sonra bunu yuttu –bu onu heyecanlandırmış. Kim Li'yi bir fikrin heyecanlandırıldığını hiç görmemiş, yalnızca fiziki uyarılar dışında.

Sessizce oturup bunu düşündük. Batı Yakası Oto-

yolu üzerinden güneye giden bir itfaiye arabası, sireni viyaklayarak ve kornası b    rerek geçti. Yıkıntı Alanı'nda bir itfaiye erinin daha  l s  bulunmuşt .

“Sana bunları söylediğinde neredeydiniz?”

Kadının evindeymişler. Geceymiş. Kadın pencerenin kenarında, gözleri aşağıdaki caddede, Dan'e Min-kofflardan, baba-o uldan söz ediyormuş. Dan, garip bir şekilde, kadının söylediklerinden hipnotize olmuş. Sonra, bir noktada, Dan'in yanına gelmiş, gölgeler içindeki odayı boydan boya geçmiş ve Dan'in oturduğu koltuğun üzerine abanıp koltuğun kollarına dayadı ı ellerine yaslanarak yüzünü Dan'in yüzüne yaklaştırmış. Dan o anda kadının kokusunu almış ve kadın yanındayken hep içinde hissettiği arzu birdenbire acil bir hale gelmiş. Kadın Dan'in kulağına birkaç söz fısıldamış ve parmaklarını Dan'in kasıklarına koymuş. Yine yatağa bile gitmek için vakit kaybetmemişler. Orada koltuğun üzerinde olmuş ve Dan'in pantolonunun önündeki fermuarın açılması ve bazı k    k i   amaşı-rı düzenlemeleri dışında başka hazırlık gerekmemiş...

Dan bunun nasıl iőlediğini anlamıyordu, çok kısa bir süre sonra gerçekleőecek sapkınca bir baştan çıkar- ma   k s  nasıl olup da cinsel bir uyanma yaratabiliyordu? Bittikten sonra kadın birkaç tane ışık yakmış ve ikisine de birer içki hazırlamış, sonra Dan'in kocaman kucağında kedi gibi kıvrılıp oturmuş. Dan, “Bir kere bile,” dedi, “vazgeçeyim diye bir dürtü hissetmedim.” Ne de kadının   k s ndeki, itirafındaki karanlık geliőmeler, yani kadının  őık olduğunu iddia ettiği adamın babasıyla seks yapma olasılığını düşünmesi yüzünden tedirgin olmuş. Dan bana, daha sonraları bir tür ahlâki bir bozukluk olarak gördüğü bu durumdan şiddetle rahatsızlık duyacak hale geldiğini söyledi, ama o sırada büyülenmiş gibi hissediyormuş kendini ve evet, heyecan duyuyormuş.

Kadın Dan'e Paul Minkoff gibi adamlardan kaçınmaya çalıştığını, ama güçlü oldukları gerçeğinin onu cezbedtiğini söylemiş. Dan ona bu tür adamlarla ne kadar tecrübesi olduğunu sormuş, ama kadın koleksiyoncular ve gitmesi gereken, şehrin üst başındaki akşam yemeği partilerinden söz ederek Dan'ın sorusuna yan çizmiş; üstelik, kendi babasının da pek farklı olmadığını söylemiş.

Zengin bir soy bununki, diye düşündüm, ama bunun konuyla doğrudan bağlantısı yoktu.

“Bu yüzden ondan nefret ediyor musun?”

Derhal kafa sallandı. Hayır, nefret etmiyordu. Ona inanmadım. Aşkın, ya da daha doğrusu belirli aşk durumlarının nefrete yakın olduğu ya da başka bir düzlemde nefret olduğu bir klişe sözdür, ama gerçek olduğu için klişedir. Dan kadından pekâlâ nefret ediyordu ve bir sonra söylediği söz düşüncemi pekiştirdi. Dan dedi ki, kadın ona Paul Minkoff'un telefonundan söz ettiği zaman, kadının “gerçek kişiliği” diye adlandırdığı şeyi görmüş. Dan, kadının o bir anlık heyecan parıltısı içinde kendini tanımladığını söyledi, gözlerindeki o ani ışık, küçük, hınzırca tebessümü ve beyaz dişlerinin bir an görünmesi –işte onun gerçek kişiliği buydu. Kadın göz önüne serilmişti. Sevgilisini, onun babasıyla aldatma beklentisi karşısında heyecan duyduğunu itiraf etmekten zevk duyabilen bir kadın.

“O zavallı herifin hayaletinin peşini bırakmadığına şaşmamak lazım,” dedi, “ne kadar suçluluk duyduğunu tahmin edebiliyor musun?”

Yine suçluluk konusuna geri dönmüştük. Henüz suçluluk konusuna girmemiştim. Bence bu popüler psikolojiydi. Kadının ne olduğu hakkında fazlaca kolay, fazlaca bariz bir yorumdu. Dan'i tatmin ediyordu, ama o kadın hakkında yaratıcı bir şekilde düşünecek kadar kadına karşı duygusal olarak mesafeli değildi.

Kim Li'yi, bir hayaletin ve suçluluk duygusunun temellerine kadar sarstığı bir kişi olarak görüyordu. Ben ise artık o kadar emin değildim.

“Devam et,” dedim.

Devam etti. İşte acı duyması bundan kaynaklanıyordu. Kadının ona söyledikleriyle, Dan'ın kendi saplantılı hayal gücünün yarattıklarını birbirinden ayırma zahmetine girmedim, fark etmiyor. Paul Minkoff telefonda sonra bir saat içinde Kim Li'nin yanındaymış. Duane Meydanı'ndaki çatı katına gelmiş ve ne kadar incelikli bir oyun oynamış olmalılar. Kadın ona resimlerini göstermiş. Birbirlerinden uzak durmuşlar, ama bu mesafe, eğer görüşme masum olsaydı aralarında bırakacak oldukları mesafeden daha azmış. Jay'den söz etmemişler. Bu basit konuşma dışı bırakma kadına özel bir zevk vermiş olmalı, Jay'den bahsetmeme yani. Bu dansı ne kadar sürdürmüşler, kadının küçük tuvallerini, küçük, zarif çizimlerini çıkartması, onları masanın üzerine koyması ve adamın onun yanında durup kendisine gösterilen resimleri incelemesi, ona değmeden, hatta çıplak koluna şöyle bir sürtünmeden, ama her ikisi de fiziksel yakınlıklarının farkında olarak ve adamın bizatihi o çatı katında oluşunun ima ettiği çok daha büyük yakınlığı bilmenin verdiği uyanıklık içinde –ve biliyordum ki Dan de bu dayanılmaz cinsel gerilimi hissediyordu, sanki masanın önünde, Kim Li'nin yanında duran kendisiymiş, Dan'miş gibi, sanki neredeyse onunla ilk kez görüşmesini, onu kendi dairesine getirdiği ve bu kadın kısa bir süre sonra çıırılçıplak kendi yatağında olsun diye işin “para faslını” ayarladıklarını hatırlamış gibi. Hayalindeki yavaş ve kesin karşılıklı iğfal sahnesine kendini de dahil etmesinden etkilenmemek zordu. Birden ellerini yukarı kaldırdı, kendini iskemlesinde geri attı ve ıslak bir köpeğin sularını silkelemesi gibi kafasını salladı.

Bir sessizlik daha. Sessizliğin genişlemesine izin verdim. Daha önce değindiği kıskançlığın kaynağı buydu. Bu kirli öyküye niçin sessizce rıza gösterdiğini, hatta, kendisinin bizzat söylediği gibi, ahlâken tiksinti ifade etmediği için niçin suç ortağı haline geldiğini o zaman fark ettim –çünkü çektiği eziyetten zevk alıyordu. Burada, gözümden kaçmayan mazoşistçe bir durum vardı. Daniel, annesinin ölümünden beri duygusal bir körülenmişlik içinde yaşamış olan bir adamdı ve bundan, artık hiçbir şey *hissedemediğinden* dolayı duyduğu endişeden sık sık söz ederdik. Şimdi bir şeyler hissettiği kesindi ve ben bunun ne olduğunun pek de önemli olmadığını farkındaydım.

“İşte, seks yapmışlar,” dedi. “Bu kadar.”

“Sonra?” dedim usulca.

Dan şimdi odayı arşınılıyordu. Birkaç saniye kadar, tırnaklarını yedi. Bu ona acı veriyordu. Acı vereceğini biliyordum, ama henüz yakasını bırakacak değildim.

“Hey Tanrım, bundan konuşmak zorunda mıyız?”

“Evet.”

Sonra bana öfkeyle baktı, yüzünde bir fırtına kopuyordu, karanlık, öfke ve acı! Güçlü bir adamdı, kuvvetli duyguları olan biriydi ve kalbinin derinliklerine kadar acı içindeydi. Ama onu oltamdan kurtarıp serbest bırakmayacaktım. Arkasını bana dönerek pence-
renin önünde durdu ve cama doğru konuştu.

“Sonra...”

“Evet.”

“Ona para vermiş.”

Tabii ya. Bu, yaptıkları alışverişi, daha doğrusu sınırları aşmanın tüm doğasıyla uyumluydu. Yaptıklarının soğukluğu ve sevgisizliği, davranışlarının gizli acımasızlığı. Onları bir araya getiren basit bir şehvet değildi, bundan çok daha karanlık bir şeydi. Tabii ki

para ödemişti. Bu oyunun bir parçasıydı, yani kadına bir fahişe olarak davranması, oğlunun sevgilisine. Ama hangi noktada insan –bu kötülüktür– der? Ben bir psikiyatrim. Bütün meslek hayatım boyunca, yani Yıkıntı Alanı'na gidene kadar, kötülük kavramını reddetmiştim. Yalnızca, zayıf beyinler üzerinde olumsuz şartların etkisine inanmıştım. Ama artık böyle değil. Şimdi, iki yetişkinin, hareketlerinden, yakın ilişkide bulundukları üçüncü bir kişinin haberi olmamasından zevk duymaları ve haberi olduğu takdirde bu kişinin üzerinde bütünüyle yıkıcı bir etki yapacak olması –bu iki kişinin bu riski göze almaları ve bunu tek bir sebeple, kendi zevkleri için göze almaları– bu kötülük değil miydi? Öyle olduğunu düşünüyorum.

Ama artık pek önemi yoktu. Yıkım gücü yaratılmıştı ve bu yıkımın gerçekleşip gerçekleşmemesi bir şekilde artık onların elinde değildi. Her üçünün de, masum olana bir zarar gelmeden bundan sıyrılıp sıyrılamayacakları yani. Adam kadına para ödemiş, kadın da bu parayı almış. Bu incelikli bir oyundu, üzerinde bir *yaldız* kaplıydı. Adam parayı ödemiş ve çıkıp gitmiş. Dan ciğerlerindeki havayı boşalttı ve kendini bir koltuğa attı.

“Tıpkı senin yaptığın gibi,” dedim.

Tam bu noktada ona son derece dikkatle baktım. Ama Dan kendisiyle Paul Minkoff arasında bir paralellik kurmuş olmamdan dolayı dehşet içinde ya da kızgın değildi, Bunu kendisi de görmüştü.

“Tıpkı benim yaptığım gibi.”

Bir sessizlik daha. Koca adam üzerinden atıyordu şimdi, yükünü boşaltıyordu ve acele ettirilmemeliydi. Benim hâlâ bilmeye ihtiyaç duyduğum şeyler vardı, ama bunları öğrenmek için acele etmiyordum. Jay Minkoff'un sonunda Kim Li ile babası hakkındaki gerçeği keşfetmiş olduğu zaten aklıma gelmişti, çünkü Daniel

anlatısını yalnızca böyle bir sona işaret edecek biçimde şekillendiriyordu. Ben bu eğilime karşı durmak istiyordum. Dan'ın olayları anlattığı yönde sürüklenmek istemiyordum. Zannederim, istediğim, elimden geldiğince, kafamı her olasılığa açık tutmaktı. Suç, hem duygusal hem de ahlâki olarak, anlatısının merkezini işgal ediyordu, ve bu ikinci konuda –yani kötülük içeren bir hareketin ahlâki sorumluluğu konusunda demek istiyorum– acele ettirilmek istemiyordum. Bu yüzden konuşmamızı birkaç günlüğüne kesmeyi önerdim.

Ama Dan bu fikre pek memnun olmadı. Olanların bütün o korkunç yükünden kurtulmak istiyordu ve bunu çok açıkça belirtti. Hüsrânını ve rahatsızlığını gördüm. İnilti ve iç çekmeler, yüzünü ve kafasını ovuşturmalar görüyordum ve duyuyordum. Sonra, ilk sorusuna, onu istemeye istemeye gecenin yarısında benim evime getiren soruya döndü. Sesinin tonu baştan sona şaşkınlık ve kafa karışıklığı ifade ediyordu.

“O zaman Kim Li bunu niçin yaptı?”

“Şen neden yaptığını düşünüyorsun?”

Onu bu noktaya kadar getirebilirim çok şeyin başarılmış olacağını Dan daha benim evime gelmeden önce biliyordum. Kim Li'nin, bu hilebaz, tehlikeli yaratığın hangi unsurlardan oluştuğunu anlatmasını sağlamıştım, ve bana düşünceli ve samimi cevaplar vermişti. Onu o noktadan, Jay Minkoff'la olan ilişkiye yönlendirmiştim. Şimdi sorun şuydu: Kim Li'nin, Jay'in babasıyla yaptığını yapmasına yol açan başka ne vardı onda? Dan'e düşünmesi için zaman verdim.

“Çünkü o şeytanın ta kendisi.”

İçimde bir sevinç dalgası kabardı. Bunu söylerken alaylı alaylı havlama sesleri çıkarmış olabilir ama önemli olan o değildi. Dan dönüyordu.

“Devam et.”

“Hey Tanrım, ne bileyim! Çünkü onda da hepimiz-

de olan şey var, kendi çıkarımıza karşı hareket etme dürtüsü mü dersin, ne dersin. Kendini mahvetme güdüsü. İnşa etmeyi başarmış olduğumuz her şeyi, iyi olan her şeyi yıkma dürtüsü.”

“Peki bu nereden geliyor?”

“Ölüm içgüdüsü dememi istiyorsun ama lanet olası ölüm içgüdüsüne inanmıyorum. Belki de sadece adamla sevişmek istemiştir ve bunu gizli tutabileceğini sanmıştır.”

“Herkesle sevişebilirdi. Zaten sevişiyordu.”

Dan sustu. Ben yine bir şey demedim. Onu, şimdiye kadar yüz yüze gelmekten kaçındığı bir Kim Li ile karşı karşıya getirmiştım. Bir vahiy anına tanık olacağıma dair büyük bir beklentim yoktu; bir şeyin iç yüzünü görme her zaman davranış değişikliğinin garantisidir. En azından onu, kendisini böylesine bütünüyle büyülemiş olan şeytani açıkça görsün, kadının karakterindeki şimdiye kadar gözardı ettiği, ya da inkâr ettiği o unsuru tanımlasın.

Ama beni düşüncelerine sokmuyordu.

“Tamam,” dedim, “sonra ne olduğunu konuşalım. Paul Minkoff, Kim Li’nin çatı katı dairesine geliyor, görünüşe göre resimlerine bakmak üzere, ve sevişiyorlar. Sonra ne oluyor?”

Dan gözlerini tavana dikti. Yanındaki sehpadaki lamba, odada yakmış olduğum tek ışık, yüzünü oluklar ve yarıklarla parçalanmış geniş bir araziye döndürmüştü: her şeyiyle acı içindeydi. Alnının geniş kubbesi acıyla yarılmış, parçalanmıştı.

“Parayı ödemiş ve gitmiş.”

“Yeniden randevulaşmışlar mı?”

“Herhalde. Orada bitmemiş.”

“Bir program oluşturmuşlar. Olayı bir düzene sokmuşlar.”

“Öyle. Çocuk işe gidiyormuş ve bir saat sonra پدر bey sökün ediyormuş.”

Ah, çıplak gerçeği ifade eden sözlere eşlik eden gülüşteki burukluk, sahtelik!

“Derken bir gün yakalanmışlar,” dedim.

“Öyle.”

“Acaba yakalanmak mı istemişler dersin?”

Artık sabrının sınırına gelmişti. Bu noktada her şeyi bırakır, ayağa kalkar, dışarı fırlar ya da böyle bir şey yapardı –ama yapmadı. Bunu yapmasına izin vermezdim ve o da bunu biliyordu.

“Yakalanmak mı istemişler? Herhalde öyle olmalı. Çok iğrenç.”

“İkisi de mi istemiş?”

“Herhalde adam da öbürü kadar hasta ruhlu olmalı.”

“Niçin?”

“Adam girdikleri riski biliyordu.”

“Ama adamın hastalıklı ruh hali nereden geliyordu?”

“Herhalde oğlundan nefret ediyordu. Nedenini bilemem. Sen söyle.”

“Babalar oğullarından neden nefret eder?”

Bir soruyu genelleştirdiğim zaman düşmanca tavrı bir parça daha azalıyor, olayın kendine has özellikler yığınınından çok az da olsa uzaklaşıyordu.

“Oğullar onları tehdit eder. İçlerinde ölüm korkusu yaratır. Kendileri artık o güç olanağına sahip olmadıkları için içerlerler. Kahrolası herifî tanımıyorum ki!”

“Kim Li’nin onunla hâlâ seviştiğini düşünüyor musun?”

Onu yine uçurumun kenarına itmiştim. Söylediklerimle mücadele ettiğini gördüm. Çinli fahişeye karşı duygularının ne kadar derin olduğunu tam olarak bilemezdim. Benden bu kadar deyip, kafasını sallayarak

yürüyüp gitme olasılığı da vardı. Bana kalırsa en iyi sonuç bu olurdu. Ama kadını bırakmayı reddederse...

Düşüncelerini yine bana açmadı. Onu yeterince zorlamıştım.

“Tamam. Demek yakalanmışlar. Ne olmuş, bir sabah Jay çatı katına gelmiş ve babasını orada mı bulmuş?”

“Öyle bir şey.”

“Devam et.”

Böylece bana bildiklerini anlattı. Yataktaymışlar, Kim Li ve yaşlı adam. Zilin çaldığını duymuşlar. Aldırmayabilirlermiş, ama Jay’ın anahtarı varmış. Kadın otomatiğe basmış. Asansör dosdoğru çatı katına açılıyormuş, onun için yaşlı adamın bir yere gitmesi olanaksızmış. Yatak odasında kalmış. Jay asansörden indiğinde Kim Li sabahlığıyla kapıdaymış. Jay’e kahve yapmış.

Dan bütün bunları tekdüze, yorgun bir sesle adım adım anlattığı için, anlattığı sahneye derhal ve acilen dahil olmam kaçınılmazdı. Sabahlığı içinde mutfakta dolanıp sevgilisine kahve yaparken Kim Li’yi hiçbir şekilde dışa vurmadığı bir heyecan içinde hayal ettim. Hayatında hiçbir zaman, o an olduğu kadar, pek çok şeyin sonraki birkaç dakikaya bağlı olduğu o çok nazik gerilim anındaki kadar, birazdan dünyasının yıkılacağından haberi olmayan Jay’in ona rehavetle bir şeyler mırıldandığı anda olduğu kadar hayat dolu olmamıştı.

Anlaşılan bu gerilim yaşlı adama fazla gelmiş. Yatak odasında saklanmaktan sıkılarak –hayatında hiçbir zaman hiçbir şeyden saklanmak zorunda kalmamış, güç, insanı saklanmak zorunda kalmaya bağışık kılar-mutfığa geçmiş. Oğulun şaşkınlığı.

“Baba! Ne yapıyorsun burada?”

İzleyen sessizlik. Kıpırtısızlık. Hayal bile edilemeyecek bir hızla onlara doğru gelmekte olan şeyin tik-

sindirici etkisini beklerken boşlukta donmuş olan üç kişi...

* * *

Yıkıntı Alanı şimdi artık o kadar küçüldü ki batı tarafı hariç, yıkıntıların iki üç sokak yakınına kadar girebiliyorum. Bir zamanlar kulelerin gölgesinde görünmez kalan dar sokaklarda kendime yol bulurken, yeni görüntü birden önüme seriliyor. Güney kulesinin beş katlı gotik kalıntısı şimdi Rector'un hemen köşesindeki Greenwich Caddesi'nin dibinden bütünüyle görünüyor. Bunun ardında, yüksek borulardan su, yeraltındaki yangının hâlâ sürmekte olduğu ve çekici vinçlerin arasından bulutsuz bir ekim göğüne tembel tembel dumanların yükseldiği yıkıntıların içine akıyor.

Geçen hafta, Broadway üzerinde, Wall Street yakınlarında, daha önce hiç fark etmemiş olduğum bir dükkâna rastladım. Adı şöyle: NEW YORK ÇAMAŞIR BORSASI. Bir zamanlar, cinsel olarak uyarıcı cinsten iç çamaşırları satarmış; Kim Li benzeri birilerine aitmiş herhalde. Vitrin demirlerinin arkasındaki vitrinin camları kırılmış; büyük cam parçaları, vitrindeki karmakarışık teşhir mallarının arasında duruyor. Kolsuz, bacaksız, kafasız bir mankenin perişan kırmızı bir peluşa sarılmış gövdesi bir ipin ucunda sallanıyor, rüzgârda hafif hafif dönüyor. Patlamayla yere yıkılmış olan ve hâlâ file çorap giydirilmiş vaziyette duran manken bacakları kalın gri külle kaplanmış. BÜTÜN SUTYENLERDE VE JARTİYERLERDE %20 İNDİRİM yazlı kocaman bir de ilan var.

Bush, federal yetkililere ulusal güvenliğimiz için mantıken gerekli olabilecek önlemlerin çok ötesinde haklar verdiğine inananları tiksinti içinde bırakan Yurtseverlik Yasası'nı imzaladı. Hepsi bu da değil. Ashcroft

hapishane yönetmeliklerinde, federal görevlilerin sanıkların avukatlarıyla yaptıkları konuşmaları dinlemelerine izin veren bir değişikliği de araya sıkıştırıverdi. Bunu birçok kişi avukat-müvekkil mahremiyetinin rezilce ayaklar altına alınması şeklinde görüyor ve Adalet Bakanlığı'nın İnsan Haklarını yok etmek için doymak bilmez bir arzu içinde olduğu söyleniyor. Bir zamanlar ben de aynı şeyi söyledim. Artık söylemiyorum. Bu gördüklerimden sonra bunu söylemem. Dan ile bu konuyu hiç konuşmadık, aslında Kim Li'nin sevgilisine ihanetini ve bundan sonraki barışmalarını anlattığı o gecedен sonra Dan ile hiç yüz yüze konuşmadık: anlaşılan Jay Minkoff sonunda babasının ona vermeye kalkıştığı acıyı *çekmeyi reddetmiş* ve bunun yerine kendisini böyle incitmelerinin ardında yatan dürtüyü anlamaya çalışmaya karar vermiş. Sonra da ilişkilerini kurtarmak için Kim Li'ye geri dönmüş.

“Hayatının son hareketiydi,” demişti Dan. “Belki de en iyisi.”

Samimi olarak kuşkuluydum. Jay Minkoff'un en son ve en iyi hareketi olmayabilirdi, ama tek bir şeyden emindim: fahişe Kim Li böyle bir yüce gönüllülüğü hak etmiyordu. Bunu Dan'e söyledim. Kocaman kafasını kaldırıp bezgin bakışlarını üzerime dikti. Birkaç saniye sessizce bana baktı. Açıkça huzursuzlanmaya başlamıştım. Sonra Dan konuştu.

“Artık bana pek faydan olacağını sanmıyorum,” dedi.

Birkaç telefon görüşmesi yaptık ama Nuh diyor peygamber demiyor: terapiye devam etmek istemiyor. Bana ihtiyacı olmadığını söylüyor. Endişeleniyorum. Güçlü değil. Korkularını bastırmada kısa vadeli olarak başarılı olmuş olabilir, ama korkular tamamen yok olmadı. Geri gelecek ve geldiğinde de Dan, Kim Li'nin onu boğduğundan emin olarak kaçıp gidecek, tıpkı öl-

meden önce annesinin onu boğduğu gibi, o zaman da bana ihtiyaç duyacak. En son telefon konuşmamızda kadının evine taşınmakta olduğunu söyledi. Bunun akıllıca olup olmadığını sordum. Yirmi Üçüncü Sokak'taki apartman dairesine ne olacaktı? Kim Li ile işler iyi gitmezse diye o daireyi tutacaktı tabii? Ama yok, daireyi satıyordu. Orasının hayaletlerle dolu olduğunu söyledi.

Battery Park City yeniden açıldı. Boş olması, her zamanki gibi kafileler halinde gezinen kişiler, dadılar, koşucular ve patenciler kalabalığının olmayışı tuhaf kaçsa da artık açık. Kuleler yıkıldığında, adanın en güney ucundaki bu varlıklı yöredeki apartmanlar büyük hasar gördü. Belki de küçük çocukları olan kiracılar, oradaki havanın kalitesinden endişe duydukları için şehrin dışına taşınırken gelip giden bir sürü kamyon buna tanıklık ediyor. Burada, Hudson Nehri boyunca bir gezinti yolu var ve burası temiz bir sonbahar günü çok huzur verici. Yıkıntı Alanı'ndan gelen birçok işçi nehrin öte yanında, Jersey sahillerinde açıkça görölen, Manhattan yakasındaki tüyler ürpertici yıkım faaliyetiyle taban tabana zıt kocaman inşaatlara bakarak ögle yemeklerini burada yiyor.

Onlara bir kez rastladım. Greenwich Sokağı'ndaki bir lokantadan çıkıyorlardı. Beni görmediler, ya da en azından ben görmediklerini sanıyorum. Hiçbir belirti göstermediler. Dan, kadının yanında şapşal şapşal yürüyordu ve bir noktada, kadının ince omuzlarına kolunu attı. Oldukça mutlu görünüyorlardı. Benim kocaman ayımı özliyorum, ama ilişki çökünce bana döneceğini düşünüyorum. Benim burada onu beklediğimi biliyor, bunu ona söylememe gerek yok. Şimdilik onu ara sıra şöyle bir görüvermek yetiyor. Acaba ne yapıyor? Battery Park'lı kadını merak ediyorum, kocası için bir cenaze töreni yapmak isteyip de tabutun içine

koyacak beden bulamayan kadını. Acaba cenaze töreni yapabildi mi, bilmek isterdim. Üstünü kapatabildi mi? Kapatabildi mi Dan?

PATRICK MCGRATH

HAYALET ŞEHİR

ÖYKÜ

Aslında hiçbir şehir bugün gördüğümüz şehir değildir. Her şehrin, tüm yaşamışlıklarıyla, geçmişinden bugününe uzanan bir ruhu vardır. Ünlü Amerikalı romancı **Patrick McGrath**, üç anlatıdan oluşan *Hayalet Şehir*'de, New York'a ruhunu veren üç dönemden birer öykü anlatıyor.

"Darağacının Kurulduğu Yıl'da, Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda New York'u kuşatan İngilizlere başkaldırı için idam edilen bir annenin öyküsü oğlunun gözünden dile getirilir. "Julius" adlı öykü, ticaretin baş döndürücü bir hızla geliştiği 19. yüzyılın New York'ta yaşamayan bir tüccarın oğlunun, babasının New York'ta yaşamışlıklarına karşı önyargıları yüzünden, New York'ta yaşamışlıklarının hikâyesi anlatılır. "Yeni York'ta" adlı öykü, New York'ta yaşamışlıkların hikâyesidir. Dünya Ticaret Merkezi'nde bir yere kadar giden bir travma, bir psikyatrist ile bir hastayı yüz yüze getirir.

Hayalet Şehir'de, usta yazar McGrath üç afallatıcı hikâyesiyle, New York'un karmaşık tarihinin gözle görülmeyen katmanlarını açığa çıkarıyor.

KAPAK RESMİ: OLIVER MALMS

ISBN 978-975-07-0995-1

9 789750 709951
<http://www.canyayinlari.com>

KDV İÇİNDEDİR

12,00 YTL